

0
331.2162
๗ ๓๒๕๗

๓

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์

พฤษภาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๘ 361200

21 ต.ค. 2552

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์

พฤษภาคม 2552

ศักดิ์นรินทร์ พิมพ์เนตร. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา.

สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ดร. รัชพันธุ์ เสงี่ยมิตร.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาของแต่ละบุคคล 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนผู้มีงานทำ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า

การใช้เวลาของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน โดยเพศชายจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ส่วนคนที่มีอายุน้อยจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่มีอายุมาก โดยคนที่มีอายุช่วง 15-39 ปี ใช้เวลาในการทำงานหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 40 นาที จากนั้นจะเริ่มค่อยๆ ลดเวลาทำงานลงช่วงอายุ 40-59 ปี และลดลงมากเมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป คนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง คนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าคนที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรเฉลี่ยวันละ 20 นาที ส่วนคนที่สมรสแล้วใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่เป็นโสดเฉลี่ยวันละ 30 นาที

ด้านการใช้เวลาในการทำงานบ้านเพศหญิงใช้เวลาเฉลี่ยวันละ 56 นาที ซึ่งมากกว่าเพศชายสำหรับคนที่มีอายุในช่วง 15-39 ปี ใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 57 นาที ซึ่งมากกว่าคนที่มีอายุในช่วง 40-59 ปี และคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 3 นาที ซึ่งมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้านผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรใช้เวลาในการทำงานบ้านไม่แตกต่างกัน คนที่สมรสแล้วใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 3 นาที มากกว่าคนโสดเล็กน้อย

จากผลการศึกษายังพบว่า คนที่ยากจน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นแห่งความยากจน (ในปี พ.ศ. 2547 คือ 1,243 บาทต่อคนต่อเดือน) ใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจนเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังพบว่า ความยากจนมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลา โดยที่ระยะเวลาในการทำงานหารายได้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยากจน ซึ่งหมายความว่ายิ่งคนใช้เวลาในการทำงานหารายได้เพิ่มมากขึ้นเท่าใดโอกาสที่จะไม่ยากจนก็มีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN POVERTY AND TIME USE



Presented in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Master of Economics Degree in Human Resource Economics

May 2009

Saknarin Pimpanate (2009) *A Study of the relationship between poverty and time use*. Master's project, M.Econ. (Human Resource Economics). Bangkok: Graduate school, Srinakarinwirot University. Project Advisor : Dr.Rachaphan Choiejit.

The objectives of this research were 1) to make a comparative study on time use of each individual 2) to study the relation between the poverty and the time use

The target sample group of this research were the employees at the age of 15 and above from the employment surveying project on " Time use of the population" the third quarter : July – September 2004 by the National Statistical Office. Hypothesis testing are the statistics for descriptive analysis implemented included frequency, percentage, mean, least significant difference, multiple regression, t-test and f-test aiming to investigate the factors of the time use.

The results of the research were as follows :

Results shown that time use were different among different kind of characteristics both time for earning their living and on doing their housework. Male spent more time for earning than female. The people at the age of 15 – 39 work daily 11 hours and 40 minutes They reduced their working time at the age of 40 – 59 and little by little the working time dropped at the age 60. The time use between the primary educated and the secondary educated differd about 1 hour per day. The agriculturist spent more working time than the non – agriculturist 20 minutes per day. The married spent their time for earning their living more than the single about 30 minutes per day.

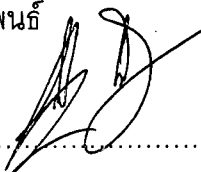
For housework , female spend 56 minutes per day more than male , while the people at the age of 15 – 39 did housework 57 minutes daily, more than the people at the age of 40 – 59 and at the age of 60 and above. The graduated did housework about 1 hour and 3 minutes daily, more than the primary educated and the secondary educated. There is no differences in time use on housework between the people in agricultural career and the people in other careers. Finally, results found that the married did housework 1 hour and 3 minutes daily, slightly more than the single.

Besides , we found that the poor (The ones who had income at the rate of 1,243 baht per person per month : figure in 2547 B.E) spent working time less than the ones who had income more than 1,234 baht per person per month.

Futhermore, the study also found that the poverty had a positive relation to the working time that implied that the more the people spent time on earning their living , the more they could find the opportunity to get rich.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้
พิจารณาสารนิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา ของ ศักดิ์รินทร์
พิมพ์เนตร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์



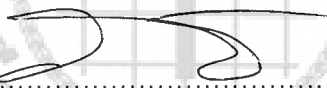
(อาจารย์ ดร.รัชพันธุ์ เชัยจิตร)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร



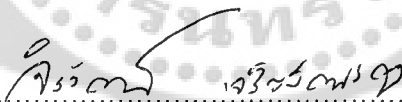
(รองศาสตราจารย์ ดร. อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม)

คณะกรรมการสอบ



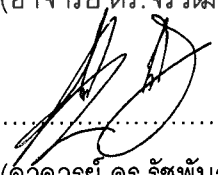
ประธาน

(อาจารย์ รวิพรรณ สาลีผล)



กรรมการสอบสารนิพนธ์

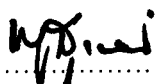
(อาจารย์ ดร.จิรวัดณ์ เจริญสถาพรกุล)



กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.รัชพันธุ์ เชัยจิตร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ



(รองศาสตราจารย์ ดร.เรณู สุขารมณ)

คณบดีสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์

และนโยบายสาธารณะ

วันที่ 22 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.รัชพันธุ์ เชนจิตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์วิพรรณ สาลีผล และอาจารย์ ดร.จิรวัดน์ เจริญสถาพรกุล คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขเป็นประโยชน์ต่อรายงานการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกท่านโดยเฉพาะพี่ศุภีมาศ บุญประคอง ที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนตลอดจนเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ บิดา มารดา บุรพคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมความดี ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในวันนี้

ศักดิ์นรินทร์ พิมพนตร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย.....	4
ความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	5
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับความยากจน.....	9
ทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน.....	10
ความหมายของความยากจน.....	12
ลักษณะของความยากจน.....	14
สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย.....	16
แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับเวลา.....	24
ความหมายของเวลา.....	24
ความสำคัญและลักษณะของการใช้เวลา.....	24
ประเภทของเวลา.....	26
การจัดสรรเวลา.....	28
ประโยชน์ของการใช้เวลา.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้.....	29
ความหมายของความยากจน.....	37
ความหมายของการใช้เวลา.....	37
ตัวแปรกับการใช้เวลา.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	38
3.1	38
3.2	38
3.3	39
3.4	39
3.5	41
3.6	44
4	46
4.1	46
4.2	46
4.3	47
5	69
5.1	69
5.2	69
5.3	69
5.4	70
5.5	70
5.6	70
5.7	71
5.8	75
5.9	80
5.10	81
5.11	81
5.12	81
5.13	81
5.14	81
5.15	81
5.16	81
5.17	81
5.18	81
5.19	81
5.20	81
5.21	81
5.22	81
5.23	81
5.24	81
5.25	81
5.26	81
5.27	81
5.28	81
5.29	81
5.30	81
5.31	81
5.32	81
5.33	81
5.34	81
5.35	81
5.36	81
5.37	81
5.38	81
5.39	81
5.40	81
5.41	81
5.42	81
5.43	81
5.44	81
5.45	81
5.46	81
5.47	81
5.48	81
5.49	81
5.50	81
5.51	81
5.52	81
5.53	81
5.54	81
5.55	81
5.56	81
5.57	81
5.58	81
5.59	81
5.60	81
5.61	81
5.62	81
5.63	81
5.64	81
5.65	81
5.66	81
5.67	81
5.68	81
5.69	81
5.70	81
5.71	81
5.72	81
5.73	81
5.74	81
5.75	81
5.76	81
5.77	81
5.78	81
5.79	81
5.80	81
5.81	81
5.82	81
5.83	81
5.84	81
5.85	81
5.86	81
5.87	81
5.88	81
5.89	81
5.90	81
5.91	81
5.92	81
5.93	81
5.94	81
5.95	81
5.96	81
5.97	81
5.98	81
5.99	81
5.100	81
5.101	81
5.102	81
5.103	81
5.104	81
5.105	81
5.106	81
5.107	81
5.108	81
5.109	81
5.110	81
5.111	81
5.112	81
5.113	81
5.114	81
5.115	81
5.116	81
5.117	81
5.118	81
5.119	81
5.120	81
5.121	81
5.122	81
5.123	81
5.124	81
5.125	81
5.126	81
5.127	81
5.128	81
5.129	81
5.130	81
5.131	81
5.132	81
5.133	81
5.134	81
5.135	81
5.136	81
5.137	81
5.138	81
5.139	81
5.140	81
5.141	81
5.142	81
5.143	81
5.144	81
5.145	81
5.146	81
5.147	81
5.148	81
5.149	81
5.150	81
5.151	81
5.152	81
5.153	81
5.154	81
5.155	81
5.156	81
5.157	81
5.158	81
5.159	81
5.160	81
5.161	81
5.162	81
5.163	81
5.164	81
5.165	81
5.166	81
5.167	81
5.168	81
5.169	81
5.170	81
5.171	81
5.172	81
5.173	81
5.174	81
5.175	81
5.176	81
5.177	81
5.178	81
5.179	81
5.180	81
5.181	81
5.182	81
5.183	81
5.184	81
5.185	81
5.186	81
5.187	81
5.188	81
5.189	81
5.190	81
5.191	81
5.192	81
5.193	81
5.194	81
5.195	81
5.196	81
5.197	81
5.198	81
5.199	81
5.200	81
5.201	81
5.202	81
5.203	81
5.204	81
5.205	81
5.206	81
5.207	81
5.208	81
5.209	81
5.210	81
5.211	81
5.212	81
5.213	81
5.214	81
5.215	81
5.216	81
5.217	81
5.218	81
5.219	81
5.220	81
5.221	81
5.222	81
5.223	81
5.224	81
5.225	81
5.226	81
5.227	81
5.228	81
5.229	81
5.230	81
5.231	81
5.232	81
5.233	81
5.234	81
5.235	81
5.236	81
5.237	81
5.238	81
5.239	81
5.240	81
5.241	81
5.242	81
5.243	81
5.244	81
5.245	81
5.246	81
5.247	81
5.248	81
5.249	81
5.250	81
5.251	81
5.252	81
5.253	81
5.254	81
5.255	81
5.256	81
5.257	81
5.258	81
5.259	81
5.260	81
5.261	81
5.262	81
5.263	81
5.264	81
5.265	81
5.266	81
5.267	81
5.268	81
5.269	81
5.270	81
5.271	81
5.272	81
5.273	81
5.274	81
5.275	81
5.276	81
5.277	81
5.278	81
5.279	81
5.280	81
5.281	81
5.282	81
5.283	81
5.284	81
5.285	81
5.286	81
5.287	81
5.288	81
5.289	81
5.290	81
5.291	81
5.292	81
5.293	81
5.294	81
5.295	81
5.296	81
5.297	81
5.298	81
5.299	81
5.300	81
5.301	81
5.302	81
5.303	81
5.304	81
5.305	81
5.306	81
5.307	81
5.308	81
5.309	81
5.310	81
5.311	81
5.312	81
5.313	81
5.314	81
5.315	81
5.316	81
5.317	81
5.318	81
5.319	81
5.320	81
5.321	81
5.322	81
5.323	81
5.324	81
5.325	81
5.326	81
5.327	81
5.328	81
5.329	81
5.330	81
5.331	81
5.332	81
5.333	81
5.334	81
5.335	81
5.336	81
5.337	81
5.338	81
5.339	81
5.340	81
5.341	81
5.342	81
5.343	81
5.344	81
5.345	81
5.346	81
5.347	81
5.348	81
5.349	81
5.350	81
5.351	81
5.352	81
5.353	81
5.354	81
5.355	81
5.356	81
5.357	81
5.358	81
5.359	81
5.360	81
5.361	81
5.362	81
5.363	81
5.364	81
5.365	81
5.366	81
5.367	81
5.368	81
5.369	81
5.370	81
5.371	81
5.372	81
5.373	81
5.374	81
5.375	81
5.376	81
5.377	81
5.378	81
5.379	81
5.380	81
5.381	81
5.382	81
5.383	81
5.384	81
5.385	81
5.386	81
5.387	81
5.388	81
5.389	81
5.390	81
5.391	81
5.392	81
5.393	81
5.394	81
5.395	81
5.396	81
5.397	81
5.398	81
5.399	81
5.400	81
5.401	81
5.402	81
5.403	81
5.404	81
5.405	81
5.406	81
5.407	81
5.408	81
5.409	81
5.410	81
5.411	81
5.412	81
5.413	81
5.414	81
5.415	81
5.416	81
5.417	81
5.418	81
5.419	81
5.420	81
5.421	81
5.422	81
5.423	81
5.424	81
5.425	81
5.426	81
5.427	81
5.428	81
5.429	81
5.430	81
5.431	81
5.432	81
5.433	81
5.434	81
5.435	81
5.436	81
5.437	81
5.438	81
5.439	81
5.440	81
5.441	81
5.442	81
5.443	81
5.444	81
5.445	81
5.446	81
5.447	81
5.448	81
5.449	81
5.450	81
5.451	81
5.452	81
5.453	81
5.454	81
5.455	81
5.456	81
5.457	81
5.458	81
5.459	81
5.460	81
5.461	81
5.462	81
5.463	81
5.464	81
5.465	81
5.466	81
5.467	81
5.468	81
5.469	81
5.470	81
5.471	81
5.472	81
5.473	81
5.474	81
5.475	81
5.476	81
5.477	81
5.478	81
5.479	81
5.480	81
5.481	81
5.482	81
5.483	81
5.484	81
5.485	81
5.486	81
5.487	81
5.488	81
5.489	81
5.490	81
5.491	81
5.492	81
5.493	81
5.494	81
5.495	81
5.496	81
5.497	81
5.498	81
5.499	81
5.500	81
5.501	81
5.502	81
5.503	81
5.504	81
5.505	81
5.506	81
5.507	81
5.508	81
5.509	81
5.510	81
5.511	81
5.512	81
5.513	81
5.514	81
5.515	81
5.516	81
5.517	81
5.518	81
5.519	81
5.520	81
5.521	81
5.522	81
5.523	81
5.524	81
5.525	81
5.526	81
5.527	81
5.528	81
5.52	

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและสัดส่วนคนจน ตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ปี 2539-2547.....	22
2 แสดงลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพสมรส.....	47
3 แสดงร้อยละของการกระจายตามตัวแปรความยากจน จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อจำแนกลักษณะของความยากจนตามตัวแปร เพศ กลุ่มอายุ ระดับ การศึกษาอาชีพ และสถานภาพการสมรส.....	48
4 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามตัวแปรเพศ.....	51
5 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตาม ตัวแปรเพศ.....	52
6 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามตัวแปรอายุ.....	52
7 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตาม ตัวแปรอายุ.....	53
8 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา.....	53
9 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตาม ตัวแปรระดับการศึกษา.....	54
10 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามอาชีพ.....	54
11 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตาม อาชีพ.....	55
12 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	55

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	56
14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลา ทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามเพศ	56
15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลา ทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอายุ	58
16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลา ทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามระดับการศึกษา	59
17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลา ทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอาชีพ	60
18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลา ทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามสถานภาพการสมรส	61
19 แสดงผลสรุปการวิเคราะห์แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา แสดงผลการวิเคราะห์ตามตัวแปร เพศ อายุ การใช้เวลาทำงานที่มีรายได้ การใช้เวลาทำงานบ้าน การศึกษา และ สถานภาพการสมรส.....	66

บัญชีภาพประกอบ

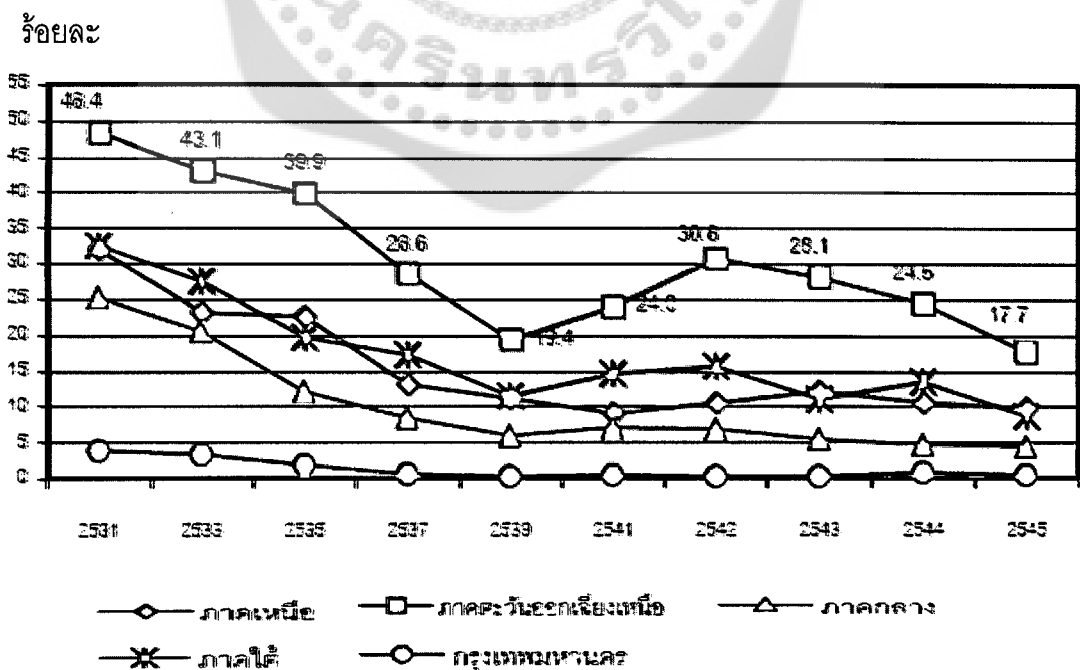
ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงสัดส่วนคนจนจำแนกตามรายภาค.....	1
2 แสดงการใช้เวลาต่อวัน.....	3
3 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน จำแนกตามระดับรายได้.....	16
4 เส้นความยากจน จำนวนและสัดส่วนคนจน ปี 2539 – 2547.....	17
5 จำนวนและความหนาแน่นของคนจน จำแนกตามภาค พ.ศ. 2539-2547.....	18
6 แสดงสัดส่วนของคนจน จำแนกตามภาค พ.ศ. 2539-2547.....	18
7 จำนวนคนจน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี 2539 – 2547.....	19
8 สัดส่วนคนจน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี 2539 – 2547.....	19
9 สัดส่วนครัวเรือนยากจนตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547....	20
10 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามขนาดครัวเรือน ปี 2539-2547.....	21
11 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547....	21
12 แสดงฟังก์ชันโลจิสติก.....	41

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่มีความซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง และส่งผลกระทบต่อในวงกว้างอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นต้นเหตุเกี่ยวเนื่องไปยังปัญหาต่างๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาของการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาความมั่นคงของประเทศ และอื่นๆ การแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมาได้ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเพียงแค่บรรเทาปัญหาให้เบาบางลงเท่านั้น ไม่สามารถที่จะขจัดปัญหาให้หมดสิ้นได้คนยากจนส่วนใหญ่ หรือแม้แต่คนชั้นกลางก็ยังคงอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาเกือบ 40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตตามกลไกของตลาดเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงการสูญเสียต้นทุนทางสังคม และต้นทุนทางเศรษฐกิจเท่าที่ควรนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างชนบทกับเมือง ระหว่างภูมิภาค และระหว่างกลุ่มคนในสังคม (คณะอนุกรรมการสภาพัฒนาการศกผู้แทนราษฎร,2547)



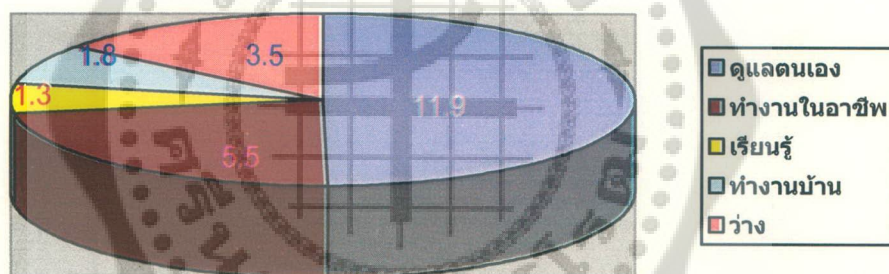
ภาพประกอบ 1 แสดงสัดส่วนคนจนจำแนกตามรายภาค

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พฤษภาคม 2550

ในความเป็นจริงแล้ว ความยากจนเป็นปัญหาในเชิงระบบ และโครงสร้างระดับชาติที่สั่งสมมายาวนานในสังคมไทย ขณะที่สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันได้ส่งผลให้ปัญหาความยากจนมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัญหาความยากจนจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2549) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่ได้เป็นหลักประกันว่า ประชาชนจะมีรายได้และสินทรัพย์เท่าเทียมกัน และความยากจนจะหมดไปจากประเทศ การแก้ไขปัญหาความยากจนนอกจากจะแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างแล้ว การทำให้ผลิตภาพของแรงงานสูงขึ้นก็เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา หลักการคือรัฐบาลต้องพยายามเปลี่ยนเวลาของแรงงานของคนยากจนที่เก็บออมไม่ได้และสูญเปล่าไปในแต่ละวันให้เป็นผลผลิตและสินทรัพย์ที่สามารถเก็บออมได้และต้องเพิ่มคุณภาพของแรงงานในคนยากจนให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ หากไม่สร้างงานให้คนยากจนและไม่พัฒนาความสามารถของคนยากจน นอกจากรายได้ของคนยากจนจะไม่เพิ่มขึ้นแล้วยังจะเป็นภาระต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประเทศเป็นหนี้และยากจนลงอีกด้วย เพราะทุกคนต้องใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในสังคมปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบในวงกว้างแทบทุกด้านทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ ซึ่งส่งผลให้มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น จึงรู้สึกว่ามีเวลาน้อยลง ทั้งๆ ที่ความจริงระยะเวลาที่มีความยาวนานเท่าเดิมทุกยุคทุกสมัยจะเห็นได้ว่ายังมีการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด มนุษย์ก็มีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ปัจจัยด้านเวลาจึงมีความสำคัญ การใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ในความเป็นจริงคนทุกคนมีเวลาเท่าเทียมกันทั้งสิ้นคนที่รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดจะสามารถประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้ แต่คนทั่วไปมักจะกล่าวว่า “ไม่มีเวลา” ซึ่งเป็นเพราะการไม่รู้จักรักษาเวลาของตนเอง จึงทำให้เวลาผ่านไปอย่างไร้คุณค่าและไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเวลาได้อย่างเต็มที่ (นฤนุช สุนทรศิริ.2544:1)

การใช้ชีวิตที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ใช้เวลาไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อครอบครัวและสังคมมากที่สุด ดังที่จวินทร์ ธารีรัตน์. (2507 :113) กล่าวว่าไว้ว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย บุคคลควรรู้จักแบ่งเวลาและใช้เวลาให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลวงวิจิตรวาทการ. (2511 :256) กล่าวถึงค่าของเวลาว่า ในบรรดาสิ่งที่มีค่าทั้งหลายในโลกไม่มีอะไรที่มีค่าสูงสุดเท่ากับเวลาของอื่นที่มีค่าเมื่อเสียหรือหายไป อาจค้นหาหรือเอากลับคืนมาหรือหาใหม่มาทดแทนได้ แต่ถ้าเวลาเสียไปแล้วไม่สามารถจะเอาคืนมาได้

เลย เวลาเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดตายตัวแน่นอนไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นหรือทำให้ลดลงได้ตามความต้องการของมนุษย์ สุภาชิตโบราณของไทยกล่าวถึงความสำคัญของเวลาไว้ เช่น “ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน” “เวลาและกระแสน้ำไม่เคยคอยใคร” “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” ซึ่งศิริชัย กาญจนวาท (2526 : 30-31) วิเคราะห์สุภาชิตเหล่านี้ไว้ว่า “ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน” แสดงให้เห็นว่าเวลาเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณค่าในอนาคตของความเป็นมนุษย์ “เวลาและกระแสน้ำไม่เคยคอยใคร” เป็นการชี้ให้เห็นว่า เวลาเป็นทรัพยากรประเภทสูญสิ้น ถ้ามีอยู่เท่าไรต้องใช้ให้เสร็จสิ้นจะเก็บสะสมไว้ไม่ได้ “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” เป็นการเน้นถึงคุณค่าของเวลาว่า เวลาเป็นสิ่งที่มีค่าควรใช้ในกิจการใดก็ตามให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป การสูญเสยเวลาอาจทำให้ขาดประโยชน์และเสียอนาคต ผู้ตั้งใจจะสร้างอนาคตต้องรู้จักคุณค่าของเวลาไม่ปล่อยให้ผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ เมื่อคิดจะทำสิ่งใดแล้วจะต้องรีบทำและทำให้เหมาะสมกับเวลา พร้อมทั้งต้องพิจารณาด้วยว่างานใดจะต้องใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใดจึงจะทำให้งานนั้นสำเร็จและได้ผลดี (มายาวี สมบุญ.2535:1)



ภาพประกอบ 2 แสดงการใช้เวลาต่อวัน

ที่มา : มัทนา พนานิรามัย .(2545). แบบแผนการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง.

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากที่ยากจนในปัจจุบันแล้วยังส่งผลให้ยากจนต่อไปในอนาคตอีกด้วย หมายความว่า ยากจนไม่พอยุ่พอกินในปัจจุบันแล้วยังมีหนี้สินล้นพ้นตัวส่งผลให้ยากจนต่อไปในอนาคตอย่างไม่รู้ว่าจะหลุดพ้นเมื่อใด การแก้ไขปัญหาคความยากจนในอดีตที่ผ่านมาเน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนได้เป็นแต่เพียงทำให้ปัญหาคความยากจนบรรเทาเบาบางลงบ้างเท่านั้น การดำเนินการแก้ไขปัญหาคความยากจนในยุคปัจจุบันได้มีนักวิชาการหลายท่านและ

งานวิจัยหลายเรื่องได้กล่าวว่า ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง การแก้ไขปัญหาจะต้องมองเป็นองค์รวมในหลายมิติเชื่อมโยงกัน แต่อย่างไรก็ตามความยากจนมิติทางด้านรายได้ยังมีความสำคัญและเป็นปัญหาหลักที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ไขมาโดยตลอด ซึ่งตามสมมติฐานการศึกษาค้างนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ความยากจนอาจมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการใช้เวลาอาจส่งผลต่อความยากจนของบุคคล ซึ่งหากมองผิวเผินแล้วไม่น่าจะเป็นไปได้หรือมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันแต่ถ้าพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดแล้วจะพบว่า สมมติฐานนี้มีความเป็นไปได้ เพราะเหตุที่มนุษย์จะใช้เวลาส่วนใหญ่ หรือเกือบตลอดชีวิตไปกับการทำงานเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต และตอบสนองความต้องการของตนเองและสมาชิกในครอบครัว หากใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากหรือใช้เวลาให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลตอบแทนหรือรายได้ที่ได้รับก็จะเพิ่มมากขึ้นไปด้วยเมื่อมีรายได้เพิ่มมากขึ้นก็สามารถนำไปใช้จ่ายซื้อสินค้าหรือบริการตอบสนองความต้องการของตนและครอบครัวได้มาก และที่สำคัญการที่รายได้เพิ่มมากขึ้นจนอยู่เหนือเส้นแห่งความยากจนส่งผลให้หลุดพ้นจากความยากจนซึ่งตามความหมายในการศึกษาค้างนี้ ใช้หลักการคือใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์ชี้วัดความยากจนหรือไม่จน หมายความว่า ใช้รายได้ที่ได้รับจากการใช้เวลาทำงานหารายได้เทียบกับเส้นความยากจน หากผู้ใดมีรายได้อยู่เหนือเส้นความยากจนถือว่าไม่ยากจน แต่ถ้าผู้ใดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนถือว่าเป็นคนยากจน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้บุคคลจะยากจนหรือไม่ยากจนผูกพันอยู่กับรายได้และรายได้ผูกพันอยู่กับการใช้เวลาทำงานหารายได้ โดยหากบุคคลใช้เวลาทำงานหารายได้เพิ่มมากขึ้นรายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย แต่หากใช้เวลาทำงานหารายได้น้อย รายได้ที่ได้รับก็จะน้อยลงไปด้วย และจะส่งผลต่อความยากจนในระดับที่แตกต่างกัน นั้นหมายความว่า ความยากจนอาจมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลานั่นเอง ซึ่งสมมติฐานนี้จะจริงหรือไม่จะได้ทำการวิเคราะห์และทดสอบตามวิธีการทดสอบทางสถิติในบทต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาของแต่ละบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาค้างนี้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการวางแผน ตลอดจนเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาแก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวง

แรงงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย ในการต่อสู้และเอาชนะความยากจน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

$$\text{- การใช้เวลา} = \begin{cases} \text{- การใช้เวลาทำงานหารายได้} \\ \text{- การใช้เวลาทำงานบ้าน} \end{cases}$$

- เพศ

- อายุ

- การศึกษา

- อาชีพ

- สถานภาพการสมรส

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

$$\text{ความยากจน} = \begin{cases} = 0 \text{ ถ้ายากจน} \\ = 1 \text{ ถ้าไม่ยากจน} \end{cases}$$

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยใช้รายได้ที่รับจากการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้นำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้

จากแผนภาพที่ 1 สามารถนำมากำหนดสมการได้ ดังนี้

$$Y = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$$

โดยสามารถขยายออกเป็นสมการถดถอยโลจิสติกได้ ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \varepsilon$$

ตัวแปรตาม $Y =$ ความยากจน กำหนดให้เป็นตัวแปรที่มีสองค่า $\begin{cases} Y = 0 \text{ ยากจน} \\ Y = 1 \text{ ไม่ยากจน} \end{cases}$

1. กำหนดให้ตัวแปร X_1 คือ การใช้เวลา ประกอบด้วย การใช้เวลาทำงานหารายได้ (รายได้จากงาน ไม่ว่าจะเป็นงานประจำหรืองานชั่วคราว) และการใช้เวลาทำงานบ้าน (มิได้ศึกษาการใช้เวลาว่าง)

2. กำหนดให้ตัวแปร X_2 คือ เพศ ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal scale) เพศชาย = 1 เพศหญิง = 0

3. กำหนดให้ตัวแปร X_3 คือ อายุ แบ่งเป็นจำนวนรายปี

4. กำหนดให้ตัวแปร X_4 คือ การศึกษา ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตราเรียงอันดับ (Ordinal scale) ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา = 1 ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษา = 2 ผู้ที่จบระดับอุดมศึกษา = 3

5. กำหนดให้ตัวแปร X_5 คือ อาชีพ ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal scale) อาชีพภาคเกษตร = 1 อาชีพนอกภาคเกษตร = 0

6. กำหนดให้ตัวแปร X_6 คือ สถานภาพการสมรส ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal scale) โสด = 1 สมรส = 0

นิยามศัพท์

ความยากจน หมายถึง ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ (Monetary Dimension) นั่นคือพิจารณาที่ระดับรายได้ หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับในแต่ละสังคม

คนจน หมายถึง คนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งเส้นความยากจนนี้คำนวณขึ้นมาโดยคำนึงถึงความต้องการอาหารและสินค้าอุปโภคที่จำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำของครัวเรือน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคนจนก็คือคนที่มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำนั่นเอง

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย นโยบายความยากจนของรัฐ อดีตและปัจจุบัน ที่ตออาร์ไอกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย สืบค้น ธันวาคม 2551 จาก www.tdri.or.th/poverty/report1.htm

เส้นความยากจน หมายถึง เกณฑ์ชี้วัดที่คำนวณจากมาตรฐานความต้องการบริโภคอาหาร และสินค้าที่จำเป็นขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการดำรงชีพของแต่ละบุคคลมีหน่วยเป็นบาทต่อคนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2547 คือ 1,243 บาทต่อคนต่อเดือน

ที่มา : กรอบแนวคิดในการกำหนดเส้นความยากจน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๔๒ สืบค้น พฤษภาคม 2549 <http://poverty.nesdb.go.th/Edocument/plmethod.pdf>

การใช้เวลา หมายถึง การใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ และการใช้เวลาทำงานบ้านที่ไม่มีรายได้

งาน¹ หมายถึง งานที่ทำแล้วได้รับค่าจ้าง เงินเดือน หรือสิ่งตอบแทน โดยไม่คำนึงถึงว่าจะได้รับในรูปเงินสด หรือสิ่งของ หรืองานที่ทำแล้วได้รับกำไรในไร่นาเกษตรหรือในธุรกิจ โดยบุคคลนั้น อาจเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการเองหรือเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลอื่น หรืองานที่ทำโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือผลกำไรในไร่นาเกษตรหรือในธุรกิจของหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือน

งานประจำ² หมายถึง งานที่ทำประจำหรืองานที่ตกลงจ้างไว้เป็นการประจำ

งานชั่วคราว³ หมายถึง งานที่ทำเป็นครั้งคราวหรืองานที่ตกลงจ้างไว้เป็นการชั่วคราว

ที่มา : งาน¹ งานประจำ² งานชั่วคราว³ รายงานผลการสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคน ระดับกลางและระดับสูง พ.ศ. 2538 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่หรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในปัจจุบัน เช่น เสมียน พนักงานบัญชี อาจารย์ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ ช่างเขียนภาพ นักสถิติ เป็นต้น

ในภาคเกษตร⁴ หมายถึง การประกอบอาชีพของแรงงานในด้านการเกษตร การล่าสัตว์ การป่าไม้และการประมง

นอกภาคเกษตร⁵ หมายถึง การประกอบอาชีพอื่นๆ นอกเหนือจากอาชีพในภาคการเกษตร เช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ลูกจ้าง และภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

เวลาทำงานหารายได้ในระบบตลาด⁶ หมายถึง เวลาที่ใช้เพื่อทำงานจริงทั้งหมดในระบบตลาด เพื่อให้เกิดรายได้ และนำไปซื้อสินค้าและบริการ

เวลาทำงานบ้าน⁷ หมายถึง เวลาที่ใช้เพื่อการบริการภายในครัวเรือน โดยไม่มีผลตอบแทน เป็นรายได้ในการทำงานนั้น รวมถึงเวลาที่ใช้ในการพักผ่อนด้วย

ที่มา : ในภาคเกษตร⁴ นอกภาคเกษตร⁵ เวลาทำงานหารายได้ในระบบตลาด⁶ เวลาทำงานบ้าน⁷ ชีวจีมาศ จุงพิวัฒน์. อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน. 2550 : หน้า 4

สมมติฐานการวิจัย

สำหรับสมมติฐานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขึ้นภายใต้กรอบความคิดที่ว่าความยากจนอาจจะขึ้นอยู่กับการใช้เวลาทำงานหารายได้ โดยกรอบความคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าหากมีการใช้เวลาทำงานหารายได้มาก รายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงข้ามหากแรงงานใช้เวลาทำงานบ้านมาก นั้นหมายถึงเป็นการลดเวลาในการทำงานหารายได้ลงเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว รายได้ที่ได้รับก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้น รายได้ที่ได้รับจากการใช้เวลาทำงานหารายได้เป็นตัวแปรที่อธิบายเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เวลาของแต่ละบุคคล โดยหากแรงงานใช้เวลาทำงานหารายได้แตกต่างกันก็จะมีรายได้ที่แตกต่างกันและอาจส่งผลต่อความยากจนในระดับที่ต่างกัน โดยบุคคลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพการสมรส ที่ต่างกันมีการใช้เวลาที่แตกต่างกัน



บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดและอธิบายทฤษฎีต่างๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยสามารถแยกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความยากจน

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

2.1.3 ความหมายของความยากจน

2.1.4 ลักษณะของความยากจน

2.1.5 สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย

2.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับเวลา

2.2.1 ความหมายของเวลา

2.2.2 ความสำคัญและลักษณะของการใช้เวลา

2.2.3 ประเภทของเวลา

2.2.4 การจัดสรรเวลา

2.2.5 ประโยชน์ของการใช้เวลา

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความยากจน

วิทยา เชียงกุล (2547:35-36) กล่าวว่าความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมผูกขาดที่ด้อยพัฒนา การที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจนเชิงโครงสร้างได้ต้องเปลี่ยนกรอบความคิดในการพัฒนาจากการที่เน้นเรื่องการเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ของปัจเจกชนที่มุ่งเน้นความยากได้อย่างไม่มีขอบเขตของมนุษย์ (มุ่งความร่ำรวย) มาเน้นว่าสังคมจะสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองให้พอเพียงแก่การดำรงชีวิตที่มีสุขภาพดีทั้งกายและใจของสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมให้ทั่วถึงได้อย่างไร (มุ่งแก้ความยากจนของกลุ่มหรือชุมชนมากกว่ามุ่งความร่ำรวยของปัจเจกชน) กรอบความคิดการพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมที่เน้นการสร้างความร่ำรวยของปัจเจกชนแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอาจะสร้างความร่ำรวยได้เฉพาะคนส่วนน้อย

แต่ทำให้คนส่วนใหญ่จนลงทรัพย์สินและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น สถาบันครอบครัวและสถาบันวัฒนธรรมอ่อนแอ มีปัญหามากขึ้น

ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ (2542) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความยากจนว่าการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมสมัยใหม่และการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร คือ ตัวอย่างสร้างปัญหาความยากจน “สลัมเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่วนใหญ่ที่นำมาสู่การเกิดการขยายตัวของสลัมโดยตรง คนจนในเมืองคือ เหยื่ออีกประเภทหนึ่งของการพัฒนาในอดีต

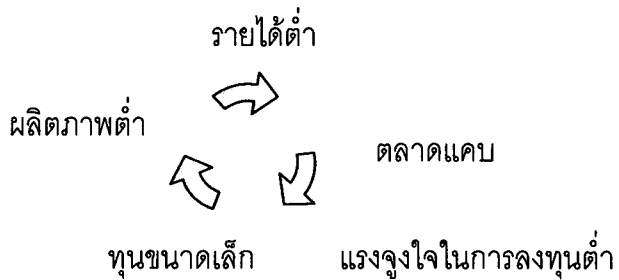
สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (2549:5-6) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความยากจนไว้ว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงอย่างเดียวไม่ได้เป็นหลักประกันว่า ประชาชนจะมีรายได้และสินทรัพย์เท่าเทียมกันและความยากจนจะหมดไปจากประเทศ ปัญหาความยากจนสามารถดูได้จาก (1) การไม่มีปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพอย่างเพียงพอ (2) ทารกแรกเกิดมีอัตราการตายสูง (3) อายุขัยโดยเฉลี่ยของประชากรต่ำ และ (4) ประชาชนมีโอกาสทางการศึกษาขั้นมูลฐานน้อย ลักษณะของปัญหาความยากจนโดยทั่วไปจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่จะมีลักษณะทั่วๆ ไป ที่คล้ายกันอย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) ปัญหาความยากจนจะอยู่ในภาคเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะอยู่ในหมู่คนที่ไม่มีที่ดินหรือไม่มีที่ดินเลย (2) ปัญหาความยากจนจะรุนแรงในเขตชนบท ปัญหาความยากจนในเมืองได้เริ่มมีเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายของคนยากจนเข้าสู่ตัวเมือง (3) ปัญหาความยากจนมักเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ เพราะเงินเดือนจะหมดไปเพื่อใช้ในการบริโภค

ประเวศ วะสี (2543) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความยากจนไว้ว่า โครงสร้างหรือกลไกในสังคมมีลักษณะเอาเปรียบคนจนหรือทำให้คนจนจน ความยากจนจึงเป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคม ไม่ใช่ยากจนเพียงเพราะเวรกรรมแต่ปางก่อนหรือคนจนไม่ขยันหรือไม่ดี ดังนั้นการจะแก้ไขปัญหาความยากจนให้ได้ผลจึงจะต้องแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างทางสังคม โดยต้องใช้อยุทธศาสตร์แก้ความยากจนซึ่งตรงข้ามกับยุทธศาสตร์การสร้างความร่ำรวยในอดีต

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

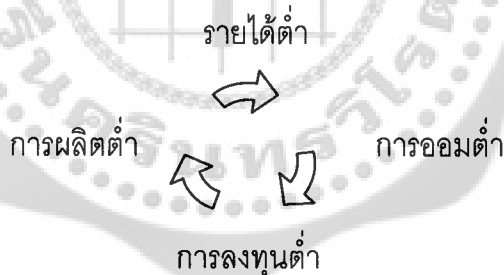
ทับทิม วงศ์ประยูร (2542: 111-112,114,122,) กล่าวว่า ทฤษฎีวิวัจจักรแห่งความยากจน (the vicious circle of poverty) หรือวงจรแห่งความทุกข์ยาก อธิบายถึงสาเหตุที่ประเทศไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากความยากจน โดยสาระสำคัญของทฤษฎีกล่าวว่าความยากจนในตัวของมันเองเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยากจนในประเทศโดยทำให้เกิดวงจรหรือวัฏจักรของความยากจนที่ไม่อาจจะหลุดพ้นได้ โดยจะเกิดขึ้นทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทาน

ด้านอุปสงค์ เนื่องจากความยากจนหรือการมีรายได้ต่ำ ทำให้ประชาชนไม่มีอำนาจซื้อขนาดของตลาดจึงแคบเกินกว่าที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนขึ้น การลงทุนน้อยเกินไปมีผลให้เกิดผลิตภาพต่ำ ซึ่งจะมีผลให้รายได้ต่ำเป็นวงจรเช่นนี้ต่อไป



ทฤษฎีนี้กล่าวว่าประเทศยากจนก็เพราะก่อนหน้านี้ ประเทศนั้นยากจนเกินกว่าที่จะทำให้มีตลาดที่จะรองรับผลผลิตจากการลงทุน

ด้านอุปทาน การมีรายได้ต่ำ ทำให้ความสามารถในการออมเพื่อการสะสมทุนมีน้อย จึงมีผลให้ขาดแคลนทุน ซึ่งจะให้มีผลผลิตต่ำและรายได้ต่ำ ซึ่งจะทำให้เกิดวงจรใหม่ของความยากจนต่อไปเรื่อยๆ



ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ประเทศยากจนก็เพราะก่อนหน้านี้ประเทศนั้นยากจนเกินกว่าที่จะสามารถออมและลงทุนได้

ทฤษฎีการพึ่งพิง (dependency theory) กล่าวว่าประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่ตลอดเวลา ประเทศร่ำรวยหรือประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีพฤติกรรมขูดรีดประเทศยากจนหรือที่ด้อยพัฒนามากกว่า ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือโดยความไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นการขัดขวางประเทศยากจนในการเลือกรูปแบบการพัฒนาของตนเอง หรือทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยากลำบากขึ้น ในขณะที่เดียวกันในประเทศกำลังพัฒนาเอง กลุ่มคนที่มีความมั่งคั่ง มีสถานะทางสังคมสูง มีอำนาจทางการเมืองมักจะเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมหรือดำรงรักษาระบบความไม่เท่าเทียมกันในระหว่างประเทศ และในระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไว้

ทฤษฎียุคใหม่ กล่าวเน้นในเรื่องความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการยกระดับรายได้ต่อหัว และมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศโลกที่สาม เป็นไปในลักษณะเกื้อกูลกัน (Interdependence) มีลักษณะเท่าเทียมสมดุล (Balance) และเป็นหุ้นส่วนกัน (Partner) คือ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้งสองฝ่าย ช่องว่างระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศโลกที่สามจะลดลง ขณะเดียวกันช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนหรือช่องว่างระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทจะลดลงด้วย ในระยะแรกอาจต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติ แต่ต่อไปจะค่อย ๆ ลดลงจนถึงขั้น “ความจำเจริญก้าวหน้าไปด้วยตนเอง” (Self Sustained Growth)

(สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (2549:2-11) กล่าวว่า ทฤษฎีของ John Rawls ได้เสนอนโยบายที่สำคัญ คือการจัดสรรทรัพยากรของสังคมนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับกลุ่มที่ด้อยโอกาส รายได้หรือการจัดสรรทรัพยากรในสังคมอาจจะไม่เท่าเทียมกัน หลักการนี้ไม่ได้เรียกร้องให้กระจายรายได้อย่าง “เท่าเทียมกันทุกประการ” แต่เลือกสถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับคนจน ตัวอย่าง เช่น สถานการณ์ A,B,C ทั้งสามสถานการณ์นี้คนรวยยังมีรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าคนจน สมมติเป็นตัวเลข $A = 80:20$ (เท่ากับคนรวยมีส่วนแบ่งรายได้ 80% คนจนมีส่วนแบ่งรายได้ 20%) สถานการณ์ B = 65:35 และสถานการณ์ C = 70:30 ทั้งสามสถานการณ์ล้วนมีการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่โดยเปรียบเทียบแล้ว สถานการณ์ B เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนจนมากที่สุดเพราะสถานการณ์นี้ถือว่าเป็น Maximin ดังนั้น ทฤษฎีนี้สนับสนุนให้รัฐผลิตมาตรการ/นโยบายที่จะนำไปสู่เป้าหมายตามสถานการณ์ B

2.1.3 ความหมายของความยากจน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านมีทั้งที่คล้ายคลึงกัน และที่แตกต่างกัน ดังนี้

บุญเสริม บุญเจริญศรี (2547) ให้ความหมายของความยากจนไว้ว่าความยากจน คือสภาพการดำรงชีวิตที่ขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิต ได้แก่ การขาดแคลนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล

จารุพงศ์ พลเดช (2546) ได้ให้ความหมายความยากจน คือ ความมีไม่พอเพียงในภาวะยังชีพความไม่พอเพียงในปัจจุบัน 4 และอื่นๆ อันเป็นความจำเป็นตามสถานภาพ

รังสรรค์ ธนะพันธ์ (2516) ได้ให้ความหมายของความยากจนไว้ว่า ความยากจนไม่ใช่ปรากฏการณ์สมบูรณ์ แต่เป็นปรากฏการณ์สัมพัทธ์ คือเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน

เสนห์ จามริก (2543) ได้ให้ความหมายของความยากจนไว้ว่า ความยากจนในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยระบบโครงสร้างของสังคม และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 40 – 50 ปีที่ผ่านมา ที่ทำให้การแบ่งสรรทรัพยากรโน้มเอียงไปในทางที่ทำให้คนรวยได้เปรียบ คนจน

เสียเปรียบไม่ใช่เป็นเรื่องเพียงคุณสมบัติส่วนตัวที่คนบางคนจนเพราะไม่อยากเอาดีไม่อยากขยันเหมือนในยุคอดีต

Seebom Rowntree (2442) กล่าวว่า ครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งจะถูกจัดว่ายากจนถ้ามีรายได้ โดยรวมไม่เพียงพอที่จะหาสิ่งที่จำเป็นเพื่อสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจง แม้กระทั่งความต้องการทางด้านกายภาพ

Peter Townsend (2522) ให้ความหมายของความยากจนว่า ครอบครัวปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะถูกจัดว่ายากจนเมื่อขาดทรัพยากรในอันที่จะมีอาหาร การเข้าร่วมในกิจกรรม และสภาพการดำรงชีวิตและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือได้รับการส่งเสริมหรือยอมรับในสังคมที่เขาอาศัยอยู่

Amataya Sen (2535) มีความเห็นว่า ความยากจนเป็นความล้มเหลวของการมีสมรรถนะพื้นฐานในอันที่จะเข้าถึงระดับต่ำสุดซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกายภาพ ด้านพื้นฐาน การมีอาหารดี มีเสื้อผ้า ที่พักที่นอนเหมาะสม และการหลีกเลี่ยงความตายที่ป้องกันได้ ตลอดจนความสำเร็จของสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนและการปรากฏตัวในที่สาธารณะ เป็นต้น

The Courier (2537) ได้ให้ความหมายของความยากจนว่า หมายถึง การที่บุคคลขาดสิ่งของที่จำเป็น หรือการที่บุคคลไม่สามารถมีรายได้พอที่จะซื้อสิ่งของที่จำเป็นในชีวิตประจำวันได้

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2546) ได้ให้ความหมายของความยากจนไว้ว่า ความยากจนโดยทั่วไปหมายถึงความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ นั่นคือพิจารณาที่ระดับรายได้ หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้มาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับในแต่ละสังคม นอกจากนี้ยังได้จำแนกความยากจนออกเป็นความยากจนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Poverty) คือ การวัดความยากจนโดยคำนวณความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของครัวเรือนออกมาเป็นตัวเงิน เรียกว่า "เส้นความยากจน" (Poverty Line) เพื่อใช้เปรียบเทียบกับรายได้ของครัวเรือน และความยากจนเชิงสัมพัทธ์ (Relative Poverty) เป็นการวัดความยากจนโดยใช้การเปรียบเทียบมาตรฐานการดำรงชีวิตของครัวเรือนกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของสังคมโดยเฉลี่ย ซึ่งก็คือ "การวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้" (Income Inequality)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ได้ให้ความหมายของความยากจนว่า ความยากจนคือคนจนในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเฉพาะคนที่ขาดทุนทางด้านเศรษฐกิจ หรือรายได้เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความยากจนเชิงโครงสร้างที่เกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต ทั้งขาดการศึกษาหรือได้รับ

การศึกษาน้อย การขาดทรัพยากร ขาดที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินขนาดเล็ก การขาดการรวมกลุ่ม และการมีส่วนร่วม การขาดข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ในการประกอบอาชีพการมีภาระพึ่งพาสูง การที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐ ซึ่งนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (2549:2-4) ได้ให้ความหมายของความยากจนว่า ความยากจน หมายถึง ความอึดอัดทางเศรษฐกิจ คือ การมีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพที่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ การขาดศักยภาพในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรหรือขาดปัจจัยการผลิต ทำให้ขาดแคลนปัจจัยสี่ ขาดความสามารถ ขาดทางเลือกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน โดดเดี่ยวจากสังคม ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมในการปกครอง สังคม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต

คณะอนุกรรมการสภาพผู้แทนราษฎร (2547) ให้ความหมายถึงความยากจน หมายถึง การที่บุคคลมีสภาพการดำรงชีพที่ขาดแคลนต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตและอยู่โดยไม่มีความสุข

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2544) ได้ให้ความหมายของความยากจนว่าความอึดอัดทางเศรษฐกิจ หรือการมีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิตได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ การขาดศักยภาพในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากร หรือปัจจัยการผลิต ทำให้ขาดแคลนปัจจัยสี่ ขาดความสามารถ ขาดทางเลือก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน โดดเดี่ยวจากสังคมและขาดการมีส่วนร่วมในการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต

2.1.4 ลักษณะของความยากจน

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ศึกษาภาวะความยากจนระหว่างปี 2531-2541 พบว่าคนที่ยังคงตกอยู่ในความยากจน มีสภาพข้อเท็จจริงที่สำคัญ ดังนี้

- สภาพความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามขนาดของครอบครัว โดยปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่าครอบครัวขนาดใหญ่ก็นำไปสู่ภาวะความยากจน
- ครัวเรือนที่มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็กหรือครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังหรือครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนต้องโทษหรือติดยาเสพติด มักเป็นครัวเรือนที่ประสบปัญหาความยากจน
- ความยากจนในหมู่หัวหน้าครอบครัวที่เป็นเกษตรกรนั้นสูงที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนที่มีอาชีพเป็นชาวนามีโอกาสที่จะยากจนกว่ากลุ่มอาชีพอื่น
- ภาวะความยากจนเป็นไปตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว อีกนัยหนึ่งคือ พบว่า คนจนมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ากลุ่มคนไม่จน

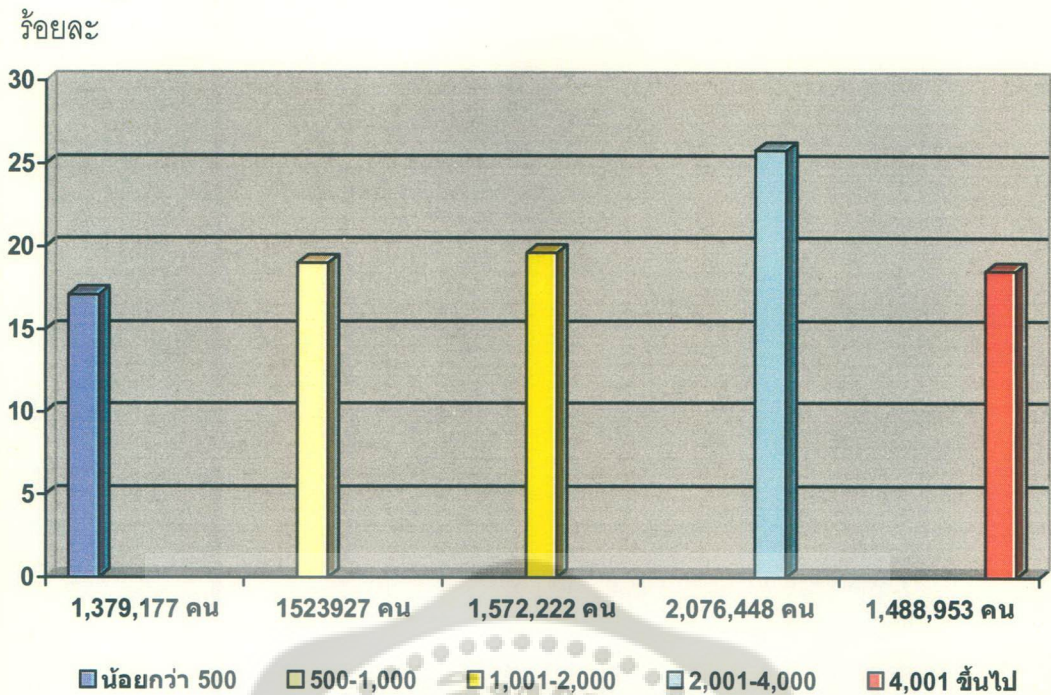
- ภาวะความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างเป็นที่น่าสังเกตกับครัวเรือนที่มีหัวหน้าอายุ 70 ปี หรือสูงกว่า

- คนยากจน โดยปกติจะพบได้ในกิจการเกี่ยวกับเกษตรกรรม

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) (สืบค้น 2551) สรุปว่า คนจนได้แก่กลุ่มคนที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (ซึ่งอาจวัดได้โดยการใช้เส้นความยากจน) คนจนตกงานและคนจนเร่ร่อน คือคนจนที่มีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น และที่สำคัญคือมีโอกาสในการหลุดพ้นความยากจนได้น้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีศักยภาพในการหารายได้ต่ำจากสาเหตุต่างๆ มีภาวะครอบครัวสูง (เด็ก คนชรา ผู้ป่วยเรื้อรังและรุนแรง) ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

คนจนทั่วไป คือคนจนที่ถึงแม้ในปัจจุบันจะยังขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานแต่มีศักยภาพในการหลุดพ้นจากความยากจนได้ด้วยตนเองได้แก่ การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่มีศักยภาพ มีที่ดินทำกิน เป็นแรงงานที่ตลาดต้องการเพราะมีทักษะ มีการศึกษาและสุขภาพดีพอสมควรกลุ่มเสี่ยงที่จะจน ได้แก่กลุ่มคนที่ปัจจุบันไม่ใช่คนจน คือ มีปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพเพียงพอ แต่มีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนจนได้หากเกิดความผันแปรในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การงาน หรือสภาพสังคมเศรษฐกิจรอบตัว เช่น ประสบปัญหาตกงานมีปัญหาการหย่าร้าง มีปัญหาสุขภาพที่รุนแรง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ครอบครัวที่หัวหน้าเป็นหญิงที่หย่าร้างหรือป่วยซึ่งถึงแม้จะมีงานทำ มีรายได้ แต่ไม่มีการสะสมทุนทรัพย์ทางเศรษฐกิจและสังคมไว้เพียงพอ (เช่น การออมต่ำ ทุนทางสังคมต่ำ เป็นต้น) จึงไม่มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

กระทรวงมหาดไทย (2547) ได้สรุปผลจากการจดทะเบียนเกี่ยวกับหนี้สินทั้งสิ้น (ลงทะเบียนคนจน) ปรากฏว่าคนยากจนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ประชาชนที่มาจดทะเบียน มีทั้งสิ้นกว่า 8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ของประชากรทั้งประเทศ จำแนกเป็นเกษตรกรร้อยละ 46.1 แรงงานรับจ้างร้อยละ 35.6 ส่วนที่เหลือมีอาชีพค้าขาย เป็นนักเรียน/นักศึกษา ผู้ว่างงานและอาชีพอื่นๆ ประชาชนที่มาจดทะเบียนส่วนใหญ่ 2.9 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 36.1 ของทั้งหมดมีรายได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งถือว่าเป็นคนจนที่แท้จริงเมื่อเทียบกับคนยากจนที่วัดจากเส้นความยากจน (กลางปี 2547 มีมูลค่า 1,230 บาท ต่อคนต่อเดือน) รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 2,001-4,000 บาทต่อคนต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.8 ผู้ที่มีรายได้ 1,001-2,000 บาทต่อคนต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.6 และผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001 บาทต่อคนต่อเดือนขึ้นไป อีกร้อยละ 18.5 ของทั้งหมด



ภาพประกอบ 3 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน จำแนกตามระดับรายได้

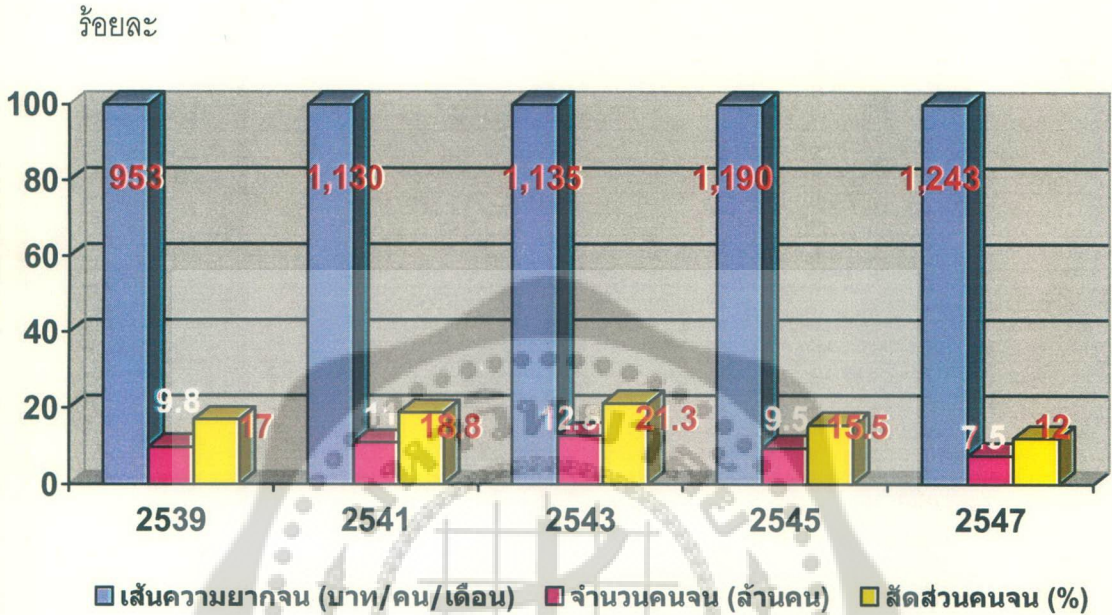
ที่มา : ข้อมูลการจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน ของกระทรวงมหาดไทย ข้อมูลประมวลผล ณ วันที่ 18 เมษายน 2547

2.1.5 สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) (สืบค้น 2551) รายงานว่า คนจนร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนจนมากที่สุดและมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าคนภาคอื่น คนจนส่วนใหญ่มีภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวสูงคนจนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย คนจนร้อยละ 30 เป็นเด็ก คนจนร้อยละ 10 เป็นคนแก่ ร้อยละ 20 ของครัวเรือนที่ยากจนมีหัวหน้าครัวเรือนเป็นหญิง เกษตรกรเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการกลายเป็นคนจน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) รายงานว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงรายได้ กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาความยากจนบรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ ที่เริ่มฟื้นตัวมาตั้งแต่ปี 2543 และฟื้นตัวเต็มที่ในครึ่งปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 คือ ช่วง พ.ศ.2545-2547 ทำให้จำนวนคนจนลดลงจาก 12.8 ล้านคน ในปี 2543 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.3 ของประชากรทั้งประเทศ เหลือเพียง 9.5 ล้านคน

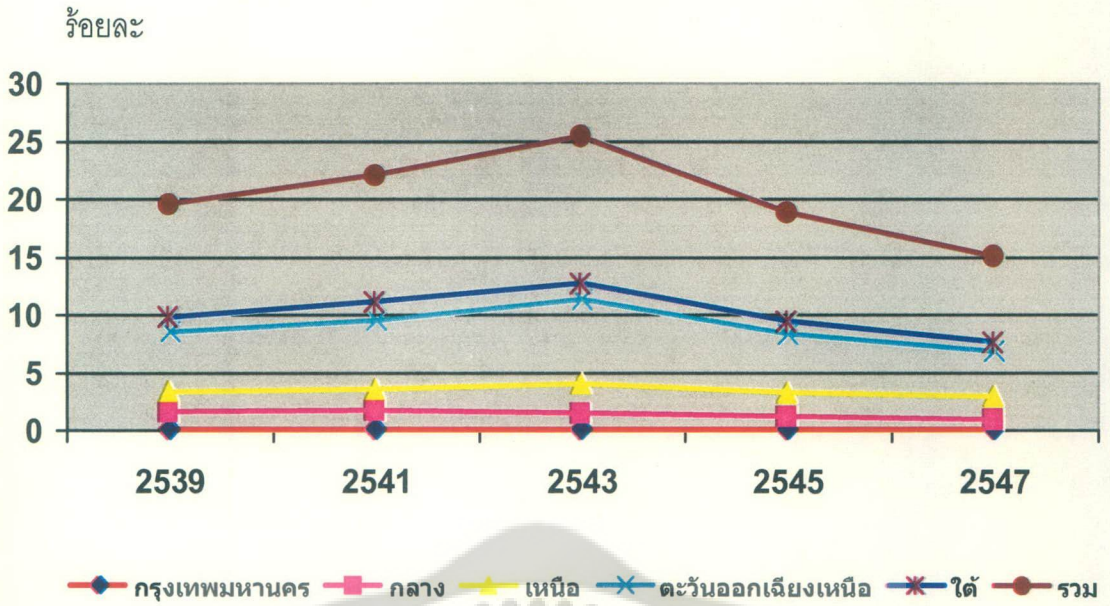
หรือมีสัดส่วนร้อยละ 15.5 ในปี 2545 และในปี 2547 จำนวนคนจนลดลงเหลือเพียง 7.5 ล้านคน มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 12.0 ของประชากรทั้งประเทศ



ภาพประกอบ 4 เส้นความยากจน จำนวนและสัดส่วนคนจน ปี 2539 - 2547

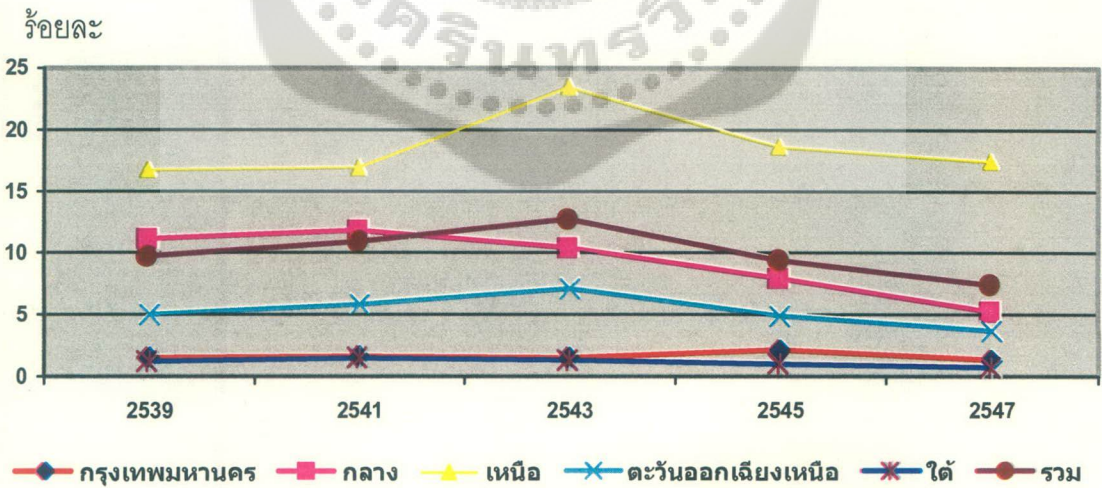
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

คนจนส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีสัดส่วนคนจนต่อประชากรมากที่สุด ในปี 2545 มีมากที่สุดถึง 5.0 ล้านคน และมีแนวโน้มลดลงเหลือเพียง 3.8 ล้านคน ในปี 2547 โดยภาคเหนือมีจำนวนคนจนมากเป็นอันดับสอง ซึ่งในปี 2547 มีจำนวนคนจน 2.1 ล้านคน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความหนาแน่นของคนจนในแต่ละภาค พบว่าในช่วงปี 2539 - 2547 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความหนาแน่นของคนจนมากที่สุด ซึ่งในปี 2543 มีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 35.0 ของประชากรในภาค และได้ลดลงตลอดจนถึงปี 2547 เหลือสัดส่วนคนจนเพียงร้อยละ 18.0 ของประชากรในภาค รองลงไปเป็นภาคเหนือ มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 17.5 และภาคใต้ ร้อยละ 9.2 ของประชากรในภาค



ภาพประกอบ 5 จำนวนและความหนาแน่นของคนจน จำแนกตามภาค พ.ศ. 2539-2547

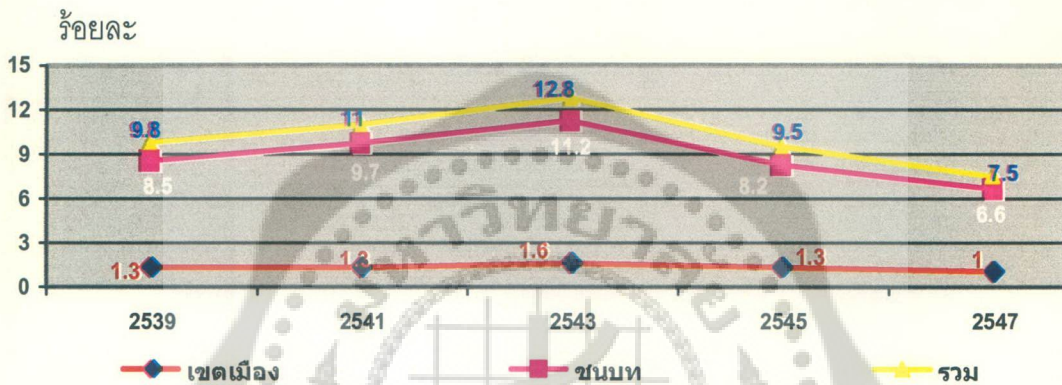
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549



ภาพประกอบ 6 แสดงสัดส่วนของคนจน จำแนกตามภาค พ.ศ. 2539-2547

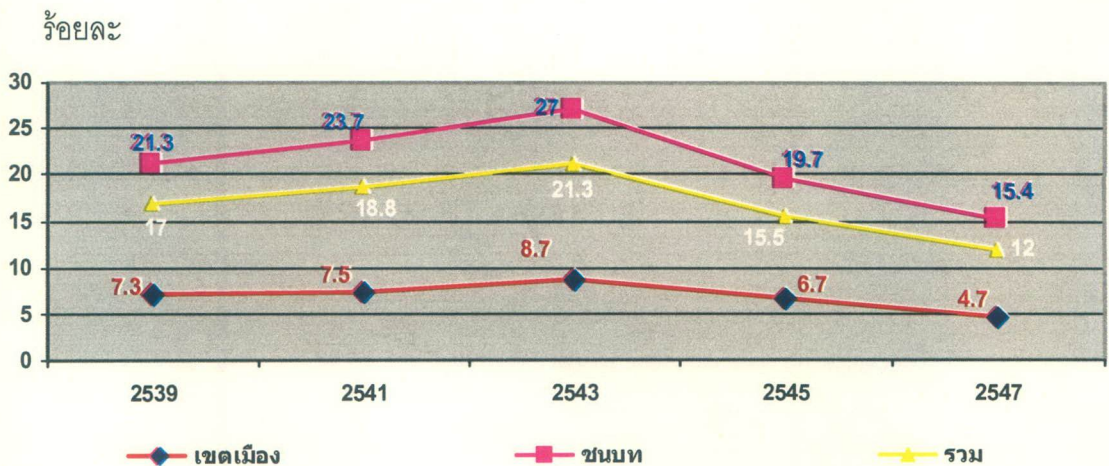
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท โดยในปี 2547 คนจนร้อยละ 87.4 ของคนจนทั้งหมด อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีเพียงร้อยละ 12.6 เท่านั้นที่อยู่ในเขตเมือง เมื่อพิจารณาสัดส่วนคนจนพบว่า ในปี 2545 สัดส่วนคนจนในเขตชนบทคิดเป็นร้อยละ 19.7 ของประชากรในเขตชนบททั้งหมด ในขณะที่ในเขตเมืองมีสัดส่วนคนจนเพียงร้อยละ 6.7 ของประชากรในเขตเมืองทั้งหมด และ สัดส่วนคนจนในเขตชนบทและเขตเมืองได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2547 สัดส่วนคนจนในเขตชนบท และเขตเมืองได้ลดลงเหลือร้อยละ 15.4 และร้อยละ 4.7 ตามลำดับ



ภาพประกอบ 7 จำนวนคนจน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี 2539 - 2547

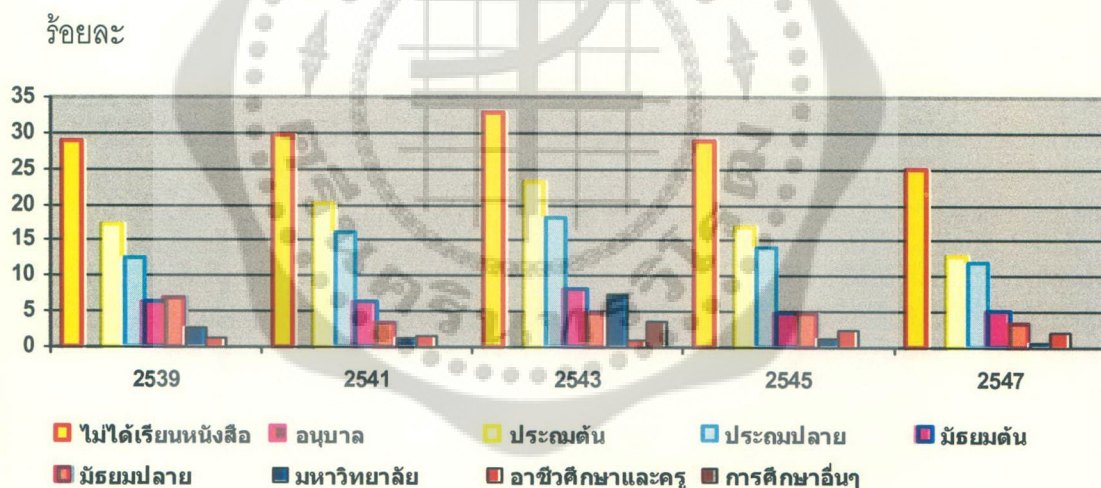
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549



ภาพประกอบ 8 สัดส่วนคนจน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี 2539 - 2547

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า ในปี 2547 หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และมีการศึกษาในระดับอนุบาลจะมีสัดส่วนความยากจน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และ 18.2 ของประชากรในกลุ่มระดับการศึกษาดังกล่าวทั้งหมด ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมีสัดส่วนความยากจน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของประชากรในกลุ่มระดับการศึกษาเดียวกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความยากจน โดยคนที่มีการศึกษาต่ำจะมีโอกาสเป็นคนจนสูงกว่าคนที่มีการศึกษาสูง ซึ่งสะท้อนถึงข้อเท็จจริงที่ระดับการศึกษาและทักษะในการทำงานมีส่วนช่วยสร้างโอกาสการมีรายได้ และทางเลือกการทำมาหากินให้หลุดพ้นจากความยากจน

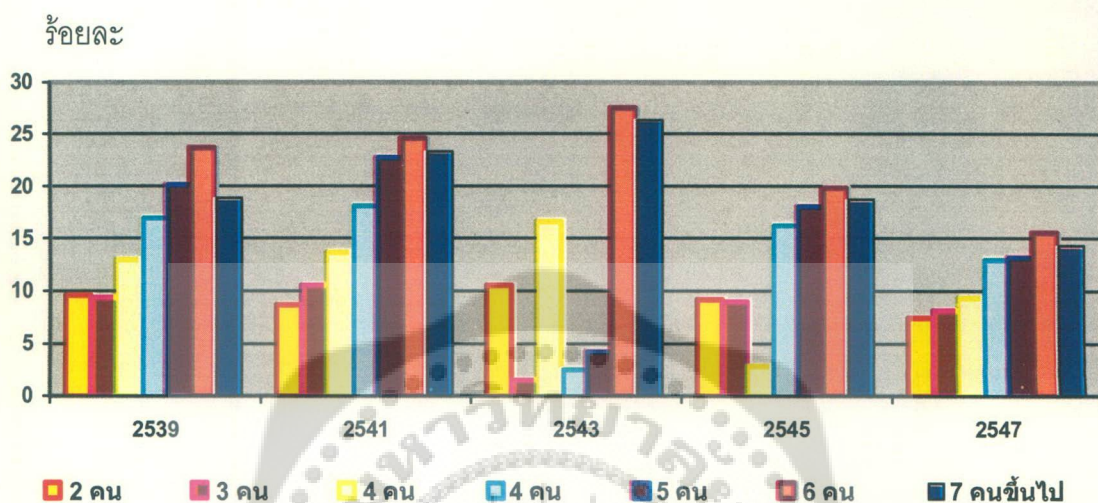


ภาพประกอบ 9 สัดส่วนครัวเรือนยากจนตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่มีความเสี่ยงต่อความยากจนมากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก ปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้นตามขนาดของครัวเรือน โดยในปี 2547 กลุ่มครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิก 6 คนและ 7 คนขึ้นไป จะมีสัดส่วนคนจนอยู่ถึงร้อยละ 15.6 และ 14.3 ของกลุ่มครัวเรือน

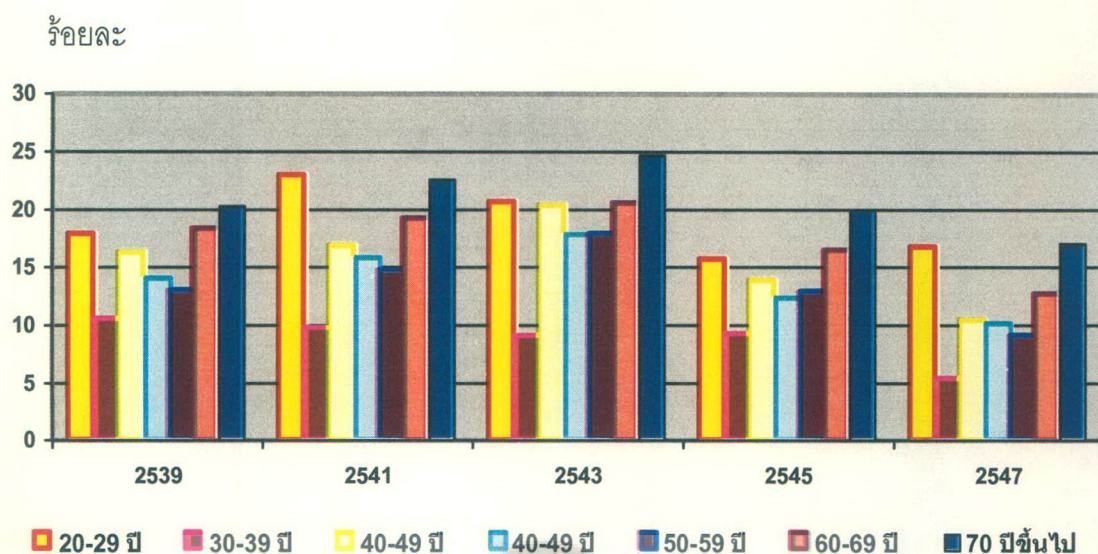
ขนาดเดียวกันทั้งหมด ในขณะที่ครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-2 คน จะมีปัญหาความยากจนเพียงร้อยละ 7-8 ของกลุ่มครัวเรือนขนาดเดียวกันทั้งหมด



ภาพประกอบ 10 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามขนาดครัวเรือน ปี 2539-2547

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุเป็นหัวหน้าครัวเรือนมีโอกาสยากจนสูงกว่าคนหนุ่มสาว ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนอายุ 70 ปีขึ้นไปเป็นครัวเรือนที่มีโอกาสยากจนสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนในวัยทำงาน โดยในปี 2547 กลุ่มครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุ 70 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนความยากจนร้อยละ 17.0 ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนในวัยเริ่มต้นทำงาน ในช่วง 20-29 ปี มีปัญหาความยากจนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.4



ภาพประกอบ 11 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ครัวเรือนมีอาชีพในภาคเกษตรยังคงมีความยากจนมากกว่าอาชีพอื่นๆ โดยในปี 2547 กลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตร (ทั้งที่เป็นเจ้าของที่ดินและเช่าที่ดิน) ที่เป็นคนจนมีจำนวนสูง 3.1 ล้านคนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.2 ของคนจนทั้งหมดตรงลงไปเป็นกลุ่มผู้ที่ไม่ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นคนจนมีจำนวน 1.5 ล้านคนหรือร้อยละ 19.9 และแรงงานเกษตรอีก 1.2 ล้านคนหรือร้อยละ 15.9 ของทั้งหมด

ตาราง 1 จำนวนและสัดส่วนคนจน ตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ปี 2539-2547

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน	จำนวนคนจน (ล้านคน)					สัดส่วนคนจน (%)				
	2539	2541	2543	2545	2547	2539	2541	2543	2545	2547
-ผู้ถือครองทำการเกษตร										
- เป็นเจ้าของที่ดิน	4.4	4.7	5.3	3.4	2.4	30.1	31.9	39.9	27.3	20.2
- เช่าที่ดิน	0.7	0.9	1.2	0.8	0.7	31.0	30.4	42.9	28.4	24.1

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานะทาง เศรษฐกิจและสังคม ของครัวเรือน	จำนวนคนจน (ล้านคน)					สัดส่วนคนจน (%)				
	2539	2541	2543	2545	2547	2539	2541	2543	2545	2547
-ผู้ดำเนินธุรกิจของตน ที่ไม่ใช่การเกษตร (Entrepreneurs, trade and industry)	0.5	0.8	0.8	0.5	0.5	5.7	8.3	7.6	4.9	4.2
-ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนัก บริหาร (Professional technical & managerial)	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	2.6	2.4	2.9	1.4	0.9
-คนงานเกษตร (Farm workers)	1.2	1.5	2.0	1.6	1.2	38.2	43.2	45.8	38.5	28.3
-คนงานทั่วไป (General workers)	0.4	0.2	0.3	0.2	0.2	23.7	27.9	26.2	23.6	19.7
-เสมียน พนักงาน พนักงานขายและให้บริการ (Clerical, sale & service workers)	0.2	0.3	0.4	0.3	0.3	3.0	3.4	5.0	4.0	3.9
-ผู้ปฏิบัติงาน กระบวนการผลิต (Production & Construction Workers)	1.1	1.2	0.8	0.9	0.7	12.1	13.7	10.4	11.0	8.1
ผู้ไม่ปฏิบัติงานเชิง เศรษฐกิจ (Economically inactive households)	1.0	1.3	1.9	1.6	1.5	16.9	21.3	25.4	20.6	18.1
รวมทั้งประเทศ	9.8	11.0	12.8	9.5	7.5	17.0	18.8	21.3	15.5	12.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

2.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับเวลา

2.2.1 ความหมายของเวลา

แอดเลอร์ (Adler.1955) กล่าวว่าคงเป็นการยากที่จะหาคำตอบได้อย่างชัดเจนว่า เวลาคืออะไร เพราะเวลามีลักษณะเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ คนมีชีวิตอยู่ในแม่น้ำแห่งเวลา เวลาไหลผ่านไปเหมือนกระแสน้ำ คนมีโอกาสทำสิ่งต่างๆ หลายอย่าง แต่มีเวลาไม่พอที่จะทำให้สำเร็จได้ทุกอย่าง บางครั้งอยากใช้เวลาหยุดนิ่งแต่เวลาจะไม่หยุดนิ่งรอใครเลย เวลาเคลื่อนไหวตลอดเวลา และเคลื่อนไปในทิศทางเดียวเท่านั้น คือ จากอดีตเป็นปัจจุบันและอนาคต

ติน ปรัชญพฤทธ์ (2538:299) กล่าวไว้ว่าการใช้เวลา หมายถึง การแสวงหา สงวน เก็บรักษา จัดสรรพัฒนาและนำเวลามาใช้ให้คุ้มค่าเหมือนกับที่เราดูแลเงินทองนั่นเอง เพราะเท่าที่จริงแล้ว แก่นของเวลาและการใช้เวลาก็คืองานและเงิน เวลาจึงเท่ากับเงิน ดังคำขวัญของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ว่า "งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข"

เทลเลอร์ (Tailor.1965 : 126) กล่าวว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่ยอมประนีประนอมกับใคร และเป็นสิ่งที่ตายตัวที่สุดในโลก

ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2528:3-5) ให้ความหมายของเวลาว่าเวลาเป็นทรัพยากรที่มีอยู่สิ่งเดียวในโลกที่ไม่สามารถสะสมไว้ได้เหมือนสะสมเงินหรือวัตถุ

ชุติมา พงศ์วรินทร์ (2540:22) กล่าวว่า เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีอยู่อย่างจำกัด ทุกคนมีเวลาเท่าเทียมกัน คือ 24 ชั่วโมง ไม่มีใครสามารถหยุดเวลาหรือทำให้เวลาช้าลงหรือเร็วขึ้นหรือเรียกเวลาที่ผ่านไปแล้วกลับคืนมาได้

ปธาน สุวรรณมงคล (2533:80) กล่าวว่า เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่าและไม่อาจสะสมได้เหมือนกับทรัพยากรอื่น ๆ คนส่วนใหญ่มักมองไม่เห็นความสำคัญของเวลา เนื่องจากเห็นว่าเวลานั้นมีอยู่แล้วไม่ต้องไปแสวงหามาให้เหนื่อยยาก ดังนั้น เวลาควรเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญดังคำกล่าวที่ว่า "เวลาและวารีไม่เคยคอยใคร"

2.2.2 ความสำคัญและลักษณะของการใช้เวลา

นันทนา เตชะนันท์ (2539) กล่าวว่า เมื่อกล่าวถึงคำว่า "เวลา" ทุกคนจะมีความเข้าใจตรงกัน มนุษย์กำหนดเวลาขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรวัดช่วงระยะเวลาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เวลาจะเป็นช่วงระยะห่างระหว่างเหตุการณ์สองเหตุการณ์หรือช่วงระยะเวลาของการมีชีวิตอยู่ของสิ่งมีชีวิต เวลาที่แต่ละคนมีวันละ 24 ชั่วโมงเท่ากัน ซึ่งถ้าพิจารณาทรัพยากรเวลาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ เวลาเป็นได้ทั้งทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการผลิต และทรัพยากรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการพักผ่อนการออกกำลังกาย ถ้าสามารถบริหารเวลาได้ก็เท่ากับบริหารชีวิตได้ ทุกคนมีเวลาเท่ากัน ความแตกต่างกันอยู่ที่การใช้เวลาของแต่ละคน ซึ่งไม่สามารถทำให้สั้นหรือยาวได้

เวลาเป็นทรัพยากรเดียวในโลกที่ไม่สามารถสะสมไว้เหมือนทรัพย์สินสมบัติอื่น ๆ เราถูกบังคับให้ต้องใช้เวลาไม่ว่าจะเลือกใช้หรือไม่ก็ตาม และไม่สามารถซื้อหาเพิ่มได้ด้วยเงินทอง หรือทรัพย์สินใด ๆ และไม่สามารถเก็บออมเพื่อนำมาใช้ใหม่ได้ ไม่สามารถหยุดเวลาได้เหมือนเครื่องจักร และจะเรียกเวลากลับคืนมาไม่ได้และไม่มีสิ่งใดมาทดแทนเวลาได้ เวลาไม่ใช่เงินแต่มนุษย์ทุกคนต้องการเวลาสำหรับหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพ มนุษย์สามารถใช้ชีวิตเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ไม่ใช่เพียงเพื่อหาเงินเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์จะใช้เวลาทำงานและใช้เวลาเพื่อการพักผ่อนหรือใช้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงาน

ความสำคัญของการใช้เวลาให้มีประสิทธิภาพ เวลาอาจนับเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งของการงานในสำนักงานและเป็นทรัพยากรสำคัญ ซึ่งจะหาซื้อหรือขอหรือขโมยจากใครไม่ได้ จำเป็นจะต้องใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ทุก ๆ นาที เพราะหากทะเล่เลยหรือใช้สับสนจะทำให้การงานล่าช้า สำเร็จโดยเร่งรีบแต่ขาดคุณภาพเกินความจำเป็น ยิ่งกว่านั้นถ้าหากมีเวลาเพียงจำกัดแต่มีงานที่ต้องทำหลายงาน จะได้จัดแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับความสำคัญก่อนหลังของแต่ละงาน (อุตสาหกรรรมสาร ปีที่ 30, 2530:40)

จรินทร์ ธาณิรัตน์ (2519:133) กล่าวถึงความสำคัญของเวลาว่า เป็นของมีค่าสำหรับทุก ๆ คน ขอให้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม

นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2540:2) กล่าวถึงความสำคัญของเวลาว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่ไม่อาจหาทดแทนได้หากต้องสูญเสียไป เราจึงไม่ควรปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์

อนันต์ บุญสนอง (2544:72) เขียนบทความความสำคัญของเวลาว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานควบคู่กันไปในั้น ส่วนมากจะเป็นบุคคลที่รู้จักการบริหารเวลาและเห็นความสำคัญของเวลา เพราะในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า “เวลา” เป็นทรัพยากรการบริหารที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทรัพยากรอย่างอื่น ๆ ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน ได้กล่าวว่า เราควรให้ความสำคัญกับเวลา เพราะเวลาเป็นสิ่งที่ไม่อาจย้อนคืนมาใหม่และไม่ต้องซื้อหาแต่มีค่าอยู่ในตัวของมันเองอยู่มาก ซึ่งก็สอดคล้องกับคำพังเพยที่เกี่ยวข้องกับเวลา คือ “Time and Tide wait for no one” ซึ่งแปลเป็นไทยว่า “เวลาวารีไม่มีรอใคร” หรือคำพังเพยไทยที่ว่า “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” ซึ่งก็น่าเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจเพื่อให้ได้ประโยชน์ภายในเวลาที่มีอยู่เพราะเวลาทำให้เกิดโอกาสในการสร้างเงิน

ขจรศักดิ์ หาญณรงค์ (2529: 6-8) สรุปลักษณะของเวลาไว้ ดังนี้

1. เวลาเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรทั้งหลายเวลามีจำกัดที่สุดในหนึ่งวันมีเพียง 24 ชั่วโมง เท่านั้นไม่สามารถเพิ่มมากขึ้นเหมือนทรัพยากรอื่น ๆ

2. เวลาเป็นทรัพยากรอย่างเดียวกับที่ทุกคนมีเท่ากัน เวลาให้โอกาสแก่ทุกคนอย่างยุติธรรม ไม่มีชั้นชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ มีแต่ว่าทุกคนจะแตกต่างกันในเรื่องของการใช้เวลาว่าใครจะใช้เวลาได้ประโยชน์กว่ากัน

3. เวลาเป็นทรัพยากรที่ไม่มีสิ่งอื่นใดมาทดแทน มนุษย์อาจประหยัดทรัพยากรอื่นได้ แต่สำหรับเวลาจะประหยัดได้วิธีเดียวโดยต้องใช้เวลาให้คุ้มค่า เพราะไม่สามารถสะสมเวลาเป็นทุนออมเหมือนเงินทองหรือทรัพย์สินอื่นๆ ได้ หากไม่ได้ใช้เวลาก็จะล่องลอยไป

4. เวลาจะผ่านไปข้างหน้าเรื่อยๆ ไม่มีวันหวนกลับมาอีก การเรียกเวลากลับคืนหรือหยุดเวลาให้อยู่กับที่เป็นสิ่งที่ไม่อาจกระทำได้

5. การกระทำทุกอย่างต้องใช้เวลา มนุษย์อาจไม่ใช้สิ่งอื่นใดให้หมดเปลือง แต่สำหรับเวลา แม้ว่าการนอนหลับจะไม่มีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมเลยก็ยังใช้เวลาอย่างสม่ำเสมอ

6. เวลาีค่าและมีความสำคัญยิ่งกว่าเงิน เพราะเงินทองเมื่อสูญเสียไปแล้วสามารถหามาทดแทนใหม่ได้ แต่เวลาไม่อาจหามาทดแทนได้

7. คนเรามักคาดคะเนเกี่ยวกับเวลาที่แตกต่างกัน แม้ว่าเวลาจะเคลื่อนที่ไปในอัตราสม่ำเสมอ แต่ภาวะทางใจของคนทำให้การคาดคะเนเวลาแตกต่างกันไป การคาดคะเนเวลาได้แม่นยำจะเป็นสาเหตุให้งานมีประสิทธิภาพ

8. เวลาีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสมอ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกันย่อมจะเกิดผลที่แตกต่างกันเสมอ นั่นคืออดีต ปัจจุบันและอนาคต การปรับตัวให้สอดคล้องกับเวลา คือปรับตามเหตุการณ์จะทำให้เป็นคนทันสมัย ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์

9. เวลาเป็นสิ่งที่วัดได้แน่นอน เป็นวินาที นาที ชั่วโมง เวลาที่วัดได้เป็นหน่วยเวลาที่ผ่านพ้นไป ซึ่งตรงกับลักษณะที่ว่าเวลาจะเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

2.2.3 ประเภทของเวลา

ยูริส (Uris.2513) ได้แบ่งเวลาเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะงานที่ต้องใช้เวลาแตกต่างกัน คือ

1. เวลาที่ต้องใช้อย่างคงที่ ได้แก่ เรื่องที่ต้องปฏิบัติในลำดับหน้าที่มีลักษณะสม่ำเสมอและไม่อาจตัดทอนได้เลย

2. เวลาที่พอยืดหยุ่นได้ ได้แก่ เรื่องที่พอจะเพิ่มหรือลดในการปฏิบัติงานได้

3. เวลาที่สามารถแปรเปลี่ยนได้ ได้แก่ เรื่องที่บุคคลสามารถจะควบคุมเวลาให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองว่าจะใช้ในการทำงานอย่างไร

รัชนี ลาขโรจน์ (2527) กล่าวว่า การใช้เวลาของคนนั้นสามารถจำแนกออกเป็น 4 ทาง ได้แก่

1. เวลาที่ใช้ในการทำงาน คือ เวลาที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
2. เวลาที่ใช้ในการนอน
3. เวลาเพื่อการทำกิจวัตรประจำวัน
4. เวลาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

เสาวพร เมืองแก้ว (2537) ได้จำแนกประเภทของเวลาออกเป็น 3 ประเภท

1. เป็นเวลาตามนาฬิกา นั่นคือหนึ่งวันมี 24 ชั่วโมง ซึ่งบุคคลจะใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำกิจกรรมส่วนตัว ทำงาน พักผ่อน และงานอดิเรกในเวลาว่าง เป็นต้น

2. เวลาทางชีวภาพ เกี่ยวข้องกับสภาวะของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีองค์ประกอบ คือ ร่างกาย อารมณ์และสติปัญญาอันเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน เช่น สภาพร่างกายของบุคคลหากมีสมรรถภาพแข็งแรงหรือมีการฝึกออกกำลังกายสม่ำเสมอก็จะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นาน โดยไม่เหนื่อยล้าได้ง่าย จนทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับเวลาจะผ่านไปเร็ว ส่วนในด้านอารมณ์จะมีพื้นฐานมาจากร่างกาย คือ เมื่อร่างกายเหนื่อยล้าอ่อนเพลีย มักทำกิจกรรมต่าง ๆ ใช้เวลานาน หรือถ้าหากกิจกรรมที่ทำเป็นกิจกรรมที่ตนเองชอบ หรือสนใจก็จะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปเร็วสำหรับด้านสติปัญญา โดยทั่วไปคนที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีใช้เวลาน้อย เป็นต้น

3. เวลาทางด้านจิตวิทยา ซึ่งมีพื้นฐานมาจากจิตใจ เช่น ถ้ากำลังมีความสุขจะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปรวดเร็ว แต่ถ้ากำลังทุกข์จะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้า ทั้งที่จริง ๆ แล้วเราใช้เวลาเท่ากันตามเข็มนาฬิกา

อุจิต ชมดวง.2546:15) ได้แบ่งประเภทของการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ 3 ประเภท คือ

1. การใช้เวลาเพื่อการงานอาชีพ ควรใช้วันละ 10 ชั่วโมง เพื่อประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้สำหรับเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว

2. การใช้เวลาเพื่อสุขภาพร่างกายควรใช้วันละ 10 ชั่วโมง เพื่อรับประทานอาหาร นอนพักผ่อน ออกกำลังกาย และอื่นๆ จะทำให้สุขภาพแข็งแรงและประหยัดค่ารักษาพยาบาล

3. การใช้เวลาว่าง ควรใช้วันละ 4 ชั่วโมง เพื่อการพักผ่อน บันทึง ทำงานอดิเรก จะทำให้มีผลดีทางด้านอารมณ์ จิตใจ หรืออาจก่อให้เกิดรายได้บางส่วนด้วย

2.2.4 การจัดสรรเวลา

Blyton Paul (2532:72) กล่าวว่า การใช้เวลาจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ เวลาทำงาน เวลาว่าง และเวลาพักผ่อน เวลาในการทำงานซึ่งเป็นที่มาของรายได้และผลผลิตอันจะถูกนำมาบริโภคและใช้จ่ายหลังจากเวลาทำงาน นอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ เราเรียกว่า “เวลาพิเศษ” (Overtime) ที่สามารถขยายขอบเขตของเวลาทำงานออกไป ทำให้เวลาว่างและเวลาพักผ่อนสั้นลง เดิมเวลาว่างจะเป็นรอยต่อระหว่างเวลาหลังเลิกงานกับเวลากลางคืนที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นเวลาผ่อนคลายลดความตึงเครียดที่เกิดจากการทำงานและใช้เวลาเหล่านี้ในการออกกำลังกาย อ่านหนังสือ เพื่อความบันเทิง แต่เมื่อความต้องการทางด้านรายได้มากขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริโภคต่างๆ ทำให้มนุษย์มีเวลาว่างน้อยลง เวลาพักผ่อนก็ถูกลดลงไปด้วย

เมธี ปิลันธนานนท์ (2528:8) ได้แบ่งการใช้เวลาของบุคคลออกเป็น 6 กิจกรรมประกอบด้วย

1. เป็นการใช้เวลาในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง และปัจจัยการครองชีพของตนเองและครอบครัว ประมาณ 6 ชั่วโมง หรือ 1 ใน 4 ของเวลาใน 1 วัน
2. เป็นการใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมอยู่กับครอบครัว เพื่อความสุขสมบูรณ์และความมั่นคงของครอบครัว
3. เป็นการใช้เวลาเพื่อความร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือแก่องค์กร หรือสถาบันต่างๆ ในชุมชน เช่น การช่วยงานวัด การช่วยกิจกรรมของศาสนา การพัฒนาชุมชน กิจกรรมเพื่อความมั่นคง และอื่นๆ
4. เป็นการใช้เวลาในการพักผ่อน และการสังสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามากที่สุด เช่น นอนวันละประมาณ 8 ชั่วโมง นอกจากนั้นยังเที่ยวเตร่ ดูหนัง ฟังเพลง เป็นต้น ซึ่งบางคนอาจใช้มากจนกระทบถึงเวลาที่ต้องทำกิจกรรมอย่างอื่นด้วย
5. เป็นการใช้เวลาไปในกิจกรรมส่วนตัว ทุกคนต้องมีเวลาเป็นของตัวเองเพื่อการสวดมนต์ภาวนา นั่งสมาธิ ทำผม ตัดเสื้อผ้า และอื่นๆ
6. เป็นการใช้เวลาเพื่อสุขภาพ เราต้องอุทิศเวลาส่วนหนึ่งให้กับสุขภาพของเรา เช่น ตรวจร่างกาย การรักษาความเจ็บไข้ การออกกำลังกาย คนส่วนมากจะใช้เวลาในส่วนนี้น้อยหรือให้ความสำคัญอันดับสุดท้าย

2.2.5 ประโยชน์ของการใช้เวลา

สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์ (2539) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีเวลา 24 ชั่วโมงเท่าเทียมกัน แต่มีความสามารถในการบริหารเวลาไม่เท่ากัน ถ้าวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งจะพบว่า บรรดา “ผู้ประสบความสำเร็จ”ทั้งหลายในโลกนี้ล้วนแต่เป็นผู้ที่ “บริหารเวลา” ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น น่า

เสียชีวิตที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงความจริงในเรื่องนี้ และปล่อยให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าคุณเป็นคนที่ยืนและทำงานหนัก แต่ยังรู้สึกที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรือไม่ได้อะไรเป็นชิ้นเป็นอัน เมื่อคุณไปถามหาเคล็ดลับแห่งความสำเร็จจากนักบริหารผู้ยิ่งใหญ่ เขาก็จะบอกคุณว่า จะต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมและรู้จักบริหารคน ฯลฯ แต่ไม่มีใครเคยบอกคุณว่าพวกเขาสามารถทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ได้เพราะ “การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ” นั่นเอง การบริหารเวลาไม่ได้ให้คุณไปแข่งกับใคร แต่เพื่อให้คุณแข่งกับตัวคุณเอง

จิมมี่ จอร์จ (2536) กล่าวว่า คุณค่าของเวลาเช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ด้วยอุปสงค์และอุปทาน ถ้าน้ำมันมีอยู่มากก็จะมีราคาไม่แพงอย่างที่ เป็นอยู่ในทำนองเดียวกัน คนส่วนใหญ่คงเห็นว่าน้ำเป็นสิ่งที่ไม่มีราคา แต่สำหรับคนที่หลงทางอยู่ในทะเลทราย น้ำกลับเป็นสิ่งที่มีความสูงยิ่ง เวลานั้นนับได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ทรงคุณค่าสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถหากลับคืนมาได้อีก นักวิทยาศาสตร์ไม่สามารถหาสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาทดแทนได้และเมื่อเวลาของเราสูญเสียบ้าง ชีวิตของเราก็ผ่านไปด้วย เวลาอาจดูผ่านไปอย่างรวดเร็วสำหรับคนบางคนหรืออาจผ่านไปอย่างช้าๆ สำหรับคนอื่นๆ เนื่องจากเวลาถูกวัดด้วยความสำเร็จในอดีต แม้ว่าเวลาจะวัดได้เป็นนาฬิกา ชั่วโมง หรือวัน แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เราจะเห็นเวลาได้ก็แต่ในลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา เวลาไม่ใช่เงินแต่เราใช้เวลาสำหรับหาเงิน เวลาคือชีวิต เพราะเวลาที่ผ่านไปหมายถึงชีวิตของเราที่ผ่านไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วันเพ็ญ สุรฤกษ์ และคณะ. (2548:173-175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์ของรัฐกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วมในภาคเหนือ Government Strategies and Participatory Poverty Alleviation in Northern Thailand” ได้สรุปได้ว่า ความยากจนก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ผู้คนทั้งแผ่นดินและเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ความยุติธรรมในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ การใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม และยั่งยืน ระบบการศึกษา ระบบกฎหมาย การเสียเปรียบต่างชาติ เป็นต้น ถ้าแก้ปัญหาความยากจนได้ก็จะแก้ปัญหาอื่นๆ พร้อมกันไปเกือบหมดทุกอย่าง การแก้ไขปัญหาคือเป็นเรื่องใหญ่ ไม่ใช่เรื่องแก้ปัญหามาตรฐานทางรายได้ แต่ปัญหาคือความยากจน คือ ความอึดอัดขัดสน ความขัดข้องติดขัดยากจนทั้งทรัพย์สิน เงินทุน ตลอดจนรายได้ การแก้ไขปัญหาคือความยากจน จึงต้องเข้าไปแก้ที่สาเหตุหรือแก้ไขให้ครอบคลุม ต้องพยายามจับจุดที่เป็นยุทธศาสตร์ เช่น ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคือความยากจนเชิงทฤษฎีที่เรียกว่า : ทฤษฎี 5 ขั้น (ขั้นที่ 1 : ครอบครัวยุติธรรม ขั้นที่ 2 : ชุมชน องค์การชุมชน เครือข่ายชุมชน ขั้นที่ 3 : องค์การบริหารพื้นที่ ขั้นที่ 4 :

สังคมไทย ชั้นที่ 5 : สังคมโลก) หมายถึง ปัจจัย กลไก หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับคน ซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องความยากจน คนจะรู้สึกและเป็นผู้รับปัญหาและรับผลกระทบ โดยมีปัจจัยหรือกลไกที่เกี่ยวข้องหลายระดับ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2544 :1-2) ได้จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำ Targeting Map สำหรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย โดยสรุปภาพรวมผลของการจัดทำโครงการว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2531 - 2539 ได้ส่งผลให้สัดส่วนและจำนวนคนจนลดลงอย่างมากจากจำนวน 17.9 ล้านคนหรือร้อยละ 32.6 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2531 เหลือเพียงจำนวน 6.8 ล้านคนหรือร้อยละ 11.4 ในปี 2539 อย่างไรก็ตามในระยะต่อมาประเทศประสบภาวะวิกฤตทำให้สัดส่วนและจำนวนคนยากจนเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2541 จำนวนคนยากจนทั้งประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 7.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งประเทศ คนจนดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 62 ของคนทั่วประเทศ โดยคนยากจนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 55 ของคนจนทั้งหมด อยู่ในครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพการเกษตร

สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (2549) ได้ศึกษาวิจัยโครงการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความยากจนตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ได้สรุปผลการศึกษาในส่วนค่าดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนจำแนกตามลักษณะประชากรว่า ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนกลุ่มบุคคลทั่วไปในภาพรวมของประเทศมีค่าตั้งแต่ 80.54-109.34 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคปรากฏว่าดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนกลุ่มบุคคลทั่วไปในภาคใต้มีค่าสูงสุดและมีแนวโน้มดีขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนในรายมิติทั้ง 4 ภาค ของกลุ่มบุคคลทั่วไป พบว่า มิติความยากจนที่มีปัญหามากที่สุด คือ มิติรายได้ ส่วนมิติความยากจนที่มีปัญหาน้อยลงมา ได้แก่ มิติสุขภาพ มิติที่อยู่อาศัย มิติการทำงาน มิติการเข้าถึงบริการ และมิติการศึกษา ในขณะที่มิติการมีส่วนร่วมเป็นมิติความยากจนที่มีการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ดีที่สุด ดังนั้น สำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไปความยากจนในมิติรายได้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศมีค่าตั้งแต่ 80.41-124.99 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.74 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.06 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2547 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคปรากฏว่า ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาความยากจนกลุ่มเด็กและเยาวชนในภาคใต้มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหา

ความยากจนในรายมิติทั้ง 4 ภาค ของกลุ่มเด็กและเยาวชนพบว่า มิติความยากจนที่มีปัญหามากที่สุด คือ มิติการศึกษา ส่วนมิติความยากจนที่มีปัญหารองลงมา ได้แก่ มิติการทำงาน มิติสุขภาพ และมิติการเข้าถึงบริการ ขณะที่มิติรายได้เป็นมิติความยากจนที่มีการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ดีที่สุด ดังนั้น สำหรับเด็กและเยาวชนในมิติการศึกษาจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนกลุ่มสตรีในภาพรวมของประเทศมีค่าตั้งแต่ 99.55-131.07 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 101.04 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.93 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2547 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคปรากฏว่า ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนกลุ่มสตรีในภาคเหนือมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนในรายมิติทั้ง 4 ภาค ของกลุ่มสตรีพบว่า ทั้งมิติการศึกษา มิติสุขภาพ และมิติการเข้าถึงบริการล้วนแต่เป็นมิติที่มีการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ปัญหาคความยากจนในมิติการศึกษายังสมควรได้รับการแก้ไขปัญหาคให้ดียิ่งขึ้น

ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนในกลุ่มของผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศมีค่าตั้งแต่ 123.42-121.40 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.62 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.13 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2547 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคปรากฏว่า ดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนในกลุ่มผู้สูงอายุในภาคใต้มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดการแก้ไขปัญหาคความยากจนในรายมิติทั้ง 4 ภาค ของกลุ่มผู้สูงอายุพบว่า มิติความยากจนที่มีปัญหามากที่สุด คือ มิติการศึกษา ในขณะที่มิติการทำงานเป็นมิติความยากจนที่มีการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ดีที่สุด ส่วนมิติความยากจนที่มีปัญหารองลงมา ได้แก่ มิติการเข้าถึงบริการ และมิติรายได้ ตามลำดับ ดังนั้น สำหรับกลุ่มของผู้สูงอายุความยากจนในมิติการเข้าถึงบริการ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้และทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ได้สรุปผลการวิเคราะห์ภาวะความยากจนครัวเรือนเกษตรทั้งประเทศพบว่า โดยรวมแล้วสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนระหว่างปี 2537-2547 มีแนวโน้มลดลง คือ จากร้อยละ 47.49 ในปี 2537 เหลือร้อยละ 27.14 ในปี 2547 ส่วนค่าดัชนีความรุนแรงของภาวะความยากจนก็มีผลสอดคล้องกัน คือ มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.0946 ในปี 2537 และ 0.0358 ในปี 2547 หมายถึง ความรุนแรงของภาวะความยากจนมีแนวโน้มลดลง เมื่อวิเคราะห์ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรตามภูมิภาคพบว่า มีลักษณะเหมือนกันกับ

ระดับประเทศ คือ มีแนวโน้มลดลงโดยครัวเรือนเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจน และความรุนแรงของความยากจนมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งมีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนและความรุนแรงของความยากจนน้อยที่สุด

เพชรรัตน์ อนันนทวรรณ (2531) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร พบว่ารายได้ซึ่งมาจากอัตราค่าจ้างมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับการจัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อน

สุเทพ พันประสิทธิ์ (2545) ทำการวิจัยเรื่องดัชนีคุณภาพชีวิตและค่าวัดความยากจนในประเทศไทย Human Development Indexes and Poverty Indicators in Thailand สรุปได้ว่าพื้นที่เขตชนบทเป็นพื้นที่ของกลุ่มคนยากจนที่สุด ครอบครัวยากจนเหล่านี้ไม่มีที่ดินทำการเกษตรหรือมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน บางครอบครัวมีรายได้ที่ไม่แน่นอนจากแรงงานภาคการเกษตรในครอบครัวมีหลายคนที่ต้องรับภาระในการอุปการะ หัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาน้อย หรือไม่มีเลย ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพอื่น ๆ จึงทำงานที่ใช้แรงงานอย่างเดียวและมีครอบครัวที่มีผู้หญิงสูงอายุเพิ่มมากขึ้นและบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถทำงานได้และไม่มีรายได้จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรอยู่ได้เส้นความยากจน และมีหลายครั้งในรอบปีในบางพื้นที่ที่ประสบภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์เลวร้ายทางเศรษฐกิจ ครัวเรือนเหล่านี้ที่ยากจนก็จะเพิ่มขึ้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2546) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การกระจายรายได้ ความยากจน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข” “Income Distribution and Poverty : Problems and Policy Implications” ผลการประเมินปัญหาความยากจนโดยดูจากสถานะความยากจน หรือสัดส่วนคนจนพบว่า สัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด กล่าวคือในปี พ.ศ. 2539 มีคนจนร้อยละ 41.7 ของประชากรลดลงเหลือร้อยละ 12.5 ของประชากรในปี พ.ศ. 2541 แต่หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจพบว่า สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรในปี พ.ศ. 2543 โดยเขตชนบทมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 19.2 ของประชากรในเขตชนบท ในขณะที่เขตเมืองมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 5.5 ของประชากรในเขตเมืองในปี พ.ศ. 2543 แต่ในปี พ.ศ. 2545 ปรากฏว่าสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 8.9 เป็นคนจนในเขตเมืองร้อยละ 3.7 เป็นคนจนในเขตชนบทร้อยละ 11.4

ภูมิภาคที่มีสัดส่วนคนยากจนมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยมีสัดส่วนคนจนในเขตเมือง ร้อยละ 9.5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 6.0 ในภาคใต้ ร้อยละ 4.7 ในภาคเหนือ ร้อยละ 2.6 ในภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 1.3 สำหรับเขตชนบทมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 17.2 ใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 17.2 ในภาคเหนือร้อยละ 7.9 ในภาคใต้ ร้อยละ 4.5 ในภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 0.9 ในปี พ.ศ. 2545

กระทรวงแรงงาน (2546) ได้รายงานผลการวิเคราะห์ ค่าจ้าง รายได้และชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างเอกชนสามารถสรุปได้ว่า

ด้านอาชีพ ลูกจ้างที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยแตกต่างกัน เช่น พนักงานบริการและพนักงานขายในร้านและตลาดมีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง ขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพฝีมือด้านเกษตรและประมงมีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 42.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้แต่ละอาชีพแตกต่างกัน ผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยจึงมีความต้องการใช้เวลาทำงานมากกว่าเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต

ด้านเพศพบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศมีผลทำให้ได้รับค่าจ้างที่ต่างกัน เช่น เพศชายได้รับค่าจ้างมากกว่าเพศหญิง

ด้านอายุพบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันได้รับค่าจ้างแตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีอายุระหว่าง 35 - 39 ปี ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน 7,044 บาท ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน 3,371 บาท

ด้านการศึกษาพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาต่างระดับกันมีการใช้เวลาทำงานที่แตกต่างกัน โดยคนที่มีการศึกษาต่ำจะใช้เวลาในการทำงานสำหรับประกอบอาชีพมากกว่าคนที่มีการศึกษาสูง นอกจากนี้แล้วผู้ที่มีการศึกษาต่ำได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่า เช่น ผู้ที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจะได้รับค่าจ้างมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า

คณิต เขียววิชัย (2546) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม คือ เพศ รายได้ อายุ และอาชีพ โดยเพศชายและหญิงใช้เวลาพักผ่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพศหญิงจะมีเวลาว่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนมากกว่าเพศชายถึงร้อยละ 67.4 ส่วนเพศชายมีเพียง 32.6 โดยที่เพศชายจะใช้เวลาพักผ่อนส่วนใหญ่ไปกับการชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา เทียบตามสถานบันเทิงมากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงชอบชมรายการทางโทรทัศน์ ฟังเพลง และทำกิจกรรมภายในครอบครัวมากกว่าเพศชาย ส่วนปัจจัยทางด้านรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทุกตัวแปร คือ การพักผ่อน การชมมหรสพไทย ยกเว้นการเล่นกีฬา และกลุ่มผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี มีชั่วโมงการพักผ่อนมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ กลุ่มลูกจ้างของรัฐมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ คือ อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท เกษตรกร ข้าราชการ ส่วนกลุ่มรัฐวิสาหกิจมีเวลาในการพักผ่อนน้อยที่สุด

มัทนา พนานิรามัย (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแบบแผนการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผลการศึกษาพบว่า ในแต่ละสัปดาห์ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จะแบ่งการใช้เวลาใน 5 กิจกรรมคือ การดูแลตัวเอง การทำงานในอาชีพ การศึกษา การผลิตเพื่อสมาชิกในครอบครัวและนันทนาการเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 44.5, 26.0, 1.5, 11.3 และ 16.7 ของเวลาทั้งหมด ตามลำดับ การใช้เวลานี้จะแตกต่างกันตามเพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย และสถานภาพการทำงาน ถ้าถือว่าการทำงานในอาชีพ การศึกษา การผลิตภายในครัวเรือนล้วนเป็นการ "ทำงาน" ทั้งสิ้น จะพบว่า ผู้ชายทำงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 59.4 ชั่วโมง และผู้หญิงจะทำงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 69 ชั่วโมง ผู้หญิงมีอัตราการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้ชาย อัตราการมีส่วนร่วมดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามอายุจากวัยหนุ่มสาวถึงวัยกลางคน และลดลงเมื่อเป็นผู้สูงอายุแล้ว ผู้ที่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จะมีอัตราการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา การมีเด็กอาศัยอยู่ในครัวเรือนมีผลกระทบทำให้สมาชิกผู้หญิงใช้เวลาเพื่อการดูแลตนเอง เพื่อการศึกษา และเพื่อการนันทนาการน้อยลง และทำให้เวลาเพื่อการผลิตภายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มผู้ทำงานในอาชีพเมื่อรายได้ต่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น สมาชิกมักจะปรับตัวด้วยการใช้เวลาเพื่อการทำงานในอาชีพน้อยลง แต่มักจะใช้เวลาเพื่อการนันทนาการเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานในอาชีพ (ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-27 ปี) การที่รายได้ต่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมีผลทำให้การใช้เวลาของสมาชิกเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น การมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือนมีผลน้อยมากต่อแบบแผนการใช้เวลาของสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือน โดยเฉลี่ยแล้วคนไทยใช้เวลาประมาณ 17 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

มายารี สมบุญ (2535) ศึกษาการใช้เวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า ตัวแปรเพศ มีผลทำให้การเลือกใช้เวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันทุกช่วงเวลา นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครองมีส่วนสนับสนุนให้เด็กเลือกใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน

นฤนุช สุนทรศิริ (2544) วิเคราะห์การใช้เวลาเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคพิเศษ (กศ.บป.) สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า การใช้เวลาในหนึ่งสัปดาห์ของประชากรทั่วราชอาณาจักรนอกจากการทำงานและปฏิบัติการประจำวัน ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ในแต่ละกลุ่มอายุจะพบว่ามี ความแตกต่างกันระหว่างวัย คือ ประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จะใช้เวลาเพื่อการบันเทิงมากกว่ากลุ่มอื่น คือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ชม

มหรสพต่างๆ เดินเล่นตามศูนย์การค้า และออกกำลังกาย ส่วนกลุ่มประชากรอื่นๆ มักจะใช้เวลาในการทำงานอดิเรกและพบปะสังสรรค์กัน

เพลินทิพย์ โกเมศโสภากและซัชพงค์ ตั้งมณี (2535) ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการใช้เวลาและรูปแบบการใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการใช้เวลาของนิสิตในส่วนของการศึกษาเล่าเรียนไม่มีความแตกต่างกัน แต่ในส่วนของการใช้เวลาทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนทั้งในวันหยุดและวันธรรมดาโดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05

มัทนา พนานิรามัย (2549) ได้ทำการศึกษากการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการใช้เวลาของคนไทยพบว่า ความแตกต่างของการใช้เวลาเกิดจากความแตกต่างตามอายุเป็นสำคัญ โดยผู้ที่มีอายุ 11-25 ปี ลักษณะการใช้เวลาทำงานหารายได้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากนั้นจะมีลักษณะคงที่จนกระทั่งอายุประมาณ 55 ปี จึงค่อยๆ ลดลง และจนกระทั่งอายุประมาณ 70 ปี จึงลดลงอย่างรวดเร็วอีกครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อทำงานมาระยะหนึ่งก็มีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตและเป็นไปตามความต้องการทางร่างกายเมื่ออายุมากขึ้นก็ต้องการเวลาว่างเพื่อดูแลตนเองและทำงานบ้านมากขึ้น จึงทำให้ต้องลดเวลาทำงานลงทำให้ผู้สูงอายุมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้นจากวัยกลางคน

ด้านจำนวนชั่วโมงการทำงานหารายได้ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย สำหรับคนที่มีอายุระหว่าง 15-29 ปี เกือบจะไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ส่วนคนที่มีอายุระหว่าง 30-44 ปี ผู้หญิงจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าผู้ชายประมาณ 48 นาทีต่อวัน สำหรับคนอายุ 45-64 ปี ผู้หญิงจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าผู้ชายประมาณ 1 ชั่วโมง 14 นาทีต่อวัน โดยเฉลี่ยแล้วผู้ชายจะใช้เวลาทำงานหารายได้ประมาณ 8.7 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมากกว่าผู้หญิงที่ใช้ประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน การที่ผู้หญิงใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าผู้ชายสืบเนื่องมาจากมีภาระในครอบครัวมากจึงจัดสรรเวลาทำงานในอาชีพน้อยลง แต่กลับใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานบ้านเพื่อดูแลครอบครัว เช่น ลูกยังเล็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ 3.3 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมากกว่าผู้ชายเท่าตัวที่ใช้เวลาช่วยทำงานบ้านเฉลี่ยเพียงวันละ 1.6 ชั่วโมง

Nadeem Liah (2544) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างการใช้เวลาของผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ในประเทศเปรู ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชายจะจัดสรรเวลาสำหรับทำงานนอกบ้านมากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะจัดสรรเวลาสำหรับทำงานบ้านมากกว่าผู้ชาย และผู้หญิงมักจะดูแลคนป่วย ขณะที่ผู้ชายจะดูแลในเรื่องค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามบทบาทภาระหน้าที่ของแต่ละฝ่ายซึ่งถูกแบ่งโดยปริยายทางสังคม

Lustig and Legovini (2543) ได้ทำศึกษาวิกฤตของคนจนจากวิกฤตเศรษฐกิจมหภาคในประเทศแถบละตินอเมริกา พบว่า ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในทศวรรษ 1980 ในประเทศเม็กซิโก ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริงลดลงอย่างมากถึงร้อยละ 49 ในขณะที่รายจ่ายของภาครัฐ

ด้านสังคม (Social spending) ลดลงร้อยละ 33.1 ใช้จ่ายด้านสุขภาพก็ลดลงร้อยละ 23.3 มีการปรับลดจำนวนคนที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากสวัสดิการของรัฐและพบว่าเมื่ออัตราภาษีเงินาการสูงขึ้น รวมทั้งอัตราการเจ็บป่วยสูงขึ้นเช่นเดียวกัน วิกฤตเศรษฐกิจนอกจากอัตราความยากจนจะเพิ่มขึ้นแล้วยังทำให้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้สูงขึ้นอีกด้วย รายงานวิจัยยังพบว่าอัตราความยากจนก่อนวิกฤตเศรษฐกิจเท่ากับร้อยละ 28.5 และได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32.6 ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ในขณะที่สัดส่วนความรุนแรงของความยากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.9 เป็นร้อยละ 17.1 ซึ่งสะท้อนว่าคนจนได้รับผลกระทบในทางลบจากวิกฤตเศรษฐกิจรุนแรงกว่าโดยเปรียบเทียบ

ลี และพาร์กาวา (Lee;Bhargava.2546) ได้ศึกษาการจัดสรรเวลาในการทำงานบ้าน เวลาในการทำงานในตลาดและเวลาในการพักผ่อนของหญิงและชายที่แต่งงานแล้ว พบว่า ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะใช้เวลาในการทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น 71.6 นาทีต่อวัน ซึ่งผู้หญิงจะใช้เวลาในการทำงานบ้านดูแลสมาชิกภายในครอบครัวมากกว่าผู้ชายที่แต่งงานแล้ว และผู้หญิงใช้เวลาในการทำงานในตลาดลดลง 52.6 นาทีต่อวัน ส่วนการใช้เวลาว่างลดลง 41.2 นาทีต่อวัน ซึ่งน้อยกว่าผู้ชาย ผู้ชายหลังจากแต่งงานแล้วจะมีเวลาว่างเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานบ้านลดลง

คาแพลน (Kaplan. 2518 : 92,97-98) ศึกษาพบว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อการใช้เวลาของบุคคล ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นตัวกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือ การประกอบอาชีพ รายได้ สถานะทางสังคม และวิถีทางในการดำเนินชีวิต เช่น รสนิยม ค่านิยม เจตคติ ต่อสิ่งต่างๆ เป็นต้น การศึกษามีขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลให้บุคคลประกอบอาชีพแตกต่างกันไปตามความรู้ของตน และการมีอาชีพต่างกันทำให้มีแบบแผนการใช้เวลาแตกต่างกันด้วย เช่น นักกฎหมาย ครูหรือแพทย์ ทำงานในลักษณะที่ต่างกัน ได้สัมผัสกับบุคคลลักษณะต่างกันทำให้มีเวลาและช่วงของเวลาว่างไม่เหมือนกัน นอกจากนั้น การศึกษาและการประกอบอาชีพยังมีผลต่อการสั่งสอนอบรมและสนับสนุนให้มีแบบแผนการใช้เวลาแตกต่างกันออกไปด้วย เนื่องจากการศึกษาเป็นตัวกำหนดค่าจ้าง ค่าจ้างขึ้นอยู่กับการศึกษา คนที่มีการศึกษาน้อยต้องการรายได้มากจึงต้องการใช้เวลาทำงานหารายได้มากขึ้น

Sutthilux Sa-Ngarmangkang. (2524) ได้ศึกษาการจัดสรรเวลาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว โดยแบ่งการจัดสรรเวลาออกเป็น เวลาทำงานในตลาดแรงงาน เวลาทำงานบ้าน และเวลาพักผ่อน ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายการจัดสรรเวลาในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์ จำนวนบุตร อายุบุตร รายได้ของครอบครัวซึ่งไม่รวมรายได้ของภรรยา พบว่า รายได้ และจำนวนบุตรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานในตลาดแรงงานมากที่สุด ถ้าคนมีรายได้สูงขึ้น ชั่วโมงการทำงานในตลาดแรงงานก็จะสูงขึ้นด้วย และชั่วโมงการพักผ่อนจะลดลง

ส่วนจำนวนและอายุของบุตรมีผลตรงข้ามกับจำนวนชั่วโมงการทำงานในตลาดแรงงานและจำนวนชั่วโมงพักผ่อน แต่มีผลในทางเดียวกับจำนวนชั่วโมงการทำงานในบ้าน และเมื่ออายุของบุตรมากขึ้นรายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลในทางเดียวกันกับการพักผ่อนในวันทำงาน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการพักผ่อนในวันหยุด

สรุป

ความหมายของความยากจน

ความยากจนในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเฉพาะคนที่ขาดทุนทางด้านเศรษฐกิจ หรือรายได้เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความยากจนเชิงโครงสร้างที่เกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต ทั้งขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย การขาดทรัพยากรขาดที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินขนาดเล็ก การขาดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม การขาดข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ในการประกอบอาชีพการมีภาระพึ่งพาสูง การที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐ ซึ่งนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

ความหมายของการใช้เวลา

เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่า แก่นของการใช้เวลาคือ งานและเงิน เวลาเป็นทรัพยากรอย่างเดียวกับที่มนุษย์ไม่สามารถสะสมไว้ได้และทุกคนมีเวลาเท่ากัน ดังนั้น การใช้เวลาต่างกันจึงส่งผลต่องานและฐานะทางการเงิน ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปด้วย

ตัวแปรเกี่ยวกับการใช้เวลา

คณิต เขียววิชัย กล่าวว่า เพศหญิงจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมภายในครัวเรือนมากกว่าเพศชาย เช่นเดียวกับ มัทนา พนานิรามัย กล่าวว่า ผู้หญิงจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานบ้าน ขณะที่ผู้ชายจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานเพื่อหารายได้

มัทนา พนานิรามัย กล่าวว่า คนที่มีอายุ 11-25 ปี จะใช้เวลาทำงานหารายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากนั้นจะคงที่และลดเวลาทำงานลงเมื่ออายุ 55 ปี และลดลงอย่างรวดเร็วอีกครั้งเมื่ออายุ 70 ปี ซึ่งเห็นได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลา

ในส่วนของการศึกษา ผลการศึกษาของกระทรวงแรงงานพบว่า คนที่มีการศึกษาต่ำจะใช้เวลาทำงานในแต่ละวันมากกว่าคนที่มีการศึกษาสูงซึ่งเป็นผลมาจากการมีรายได้ที่ต่างกัน

ด้านอาชีพพบว่า มีการใช้เวลาแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น นักกฎหมาย ครูหรือแพทย์ต่างก็ใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมของตนใน 1 วัน แตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่นเดียวกันคนที่สมรสแล้วผู้หญิงจะใช้เวลาทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น ส่วนผู้ชายจะลดเวลาทำงานบ้านลงเพื่อใช้เวลาทำงานหารายได้ในตลาด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของรายได้ ซึ่งได้มาจากการใช้เวลาทำงานในตลาดที่ส่งผลต่อภาวะความยากจน ตลอดจนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดให้มีการใช้เวลา และผลที่ได้รับอันเนื่องมาจากการใช้เวลาที่แตกต่างกัน โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากข้อมูลสถิติโครงการสำรวจแรงงานและโครงการการสำรวจการใช้เวลาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตลอดจนข้อมูลการสำรวจรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมบทความศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนผู้มีงานทำ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ได้ทำการรวบรวมไว้ โดยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. โครงการสำรวจจำนวนผู้มีงานทำ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการถ่วงน้ำหนักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมในการศึกษาวิจัย
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาทำการวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปตาราง และค่าสถิติอย่างง่าย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับรายได้อันเกิดจากการใช้เวลา

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้ข้อมูลตัวเลขจากการสำรวจการใช้เวลาของประชากรในปี 2547 ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้ตัวเลขรายได้อันเกิดจากการใช้เวลาทำงานในตลาดมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายเพื่ออธิบายลักษณะและทิศทาง ตลอดจนน้ำหนักของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการความถดถอยมีสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมาย 1 ใช้สถิติ F – Test และ T - Test
 - 1.1 ใช้สถิติ F – Test เพื่อทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

$$F = \frac{MSR}{MSE}$$

โดยที่ F = สถิติทดสอบ F – Test

MSR = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MSE = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

สูตรคำนวณ MSR

$$MSR = \frac{SSR}{K}$$

โดยที่ MSR = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

K = จำนวนตัวแปรอิสระ

SSR = ความแปรผันเนื่องจากเส้นถดถอย

สูตรคำนวณ MSE

$$MSE = \frac{SSE}{n - k - 1}$$

โดยที่ MSE = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

SSE = ความแปรผันอันเป็นผลมาจากการสุ่มตัวอย่าง

K = จำนวนตัวแปรอิสระ

N = จำนวนข้อมูล

ค่า F-Test ที่คำนวณได้ ถ้าปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะช่วยเพิ่มน้ำหนักของการอธิบายแบบจำลองหรือชุดตัวแปรอิสระได้ และเมื่อทดสอบแล้ว ถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจะแปลความหมายแบบจำลองหรือชุดของตัวแปรอิสระที่กำหนดขึ้นไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวตามได้

1.2 ใช้สถิติ T-Test เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในการพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม

$$t = \frac{b_i - \beta_i}{S_{b_i}}$$

โดยที่ t = สถิติทดสอบ T-Test

S_{b_i} = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์เส้นถดถอยสุทธิ

b_i = สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ ตัวที่ i

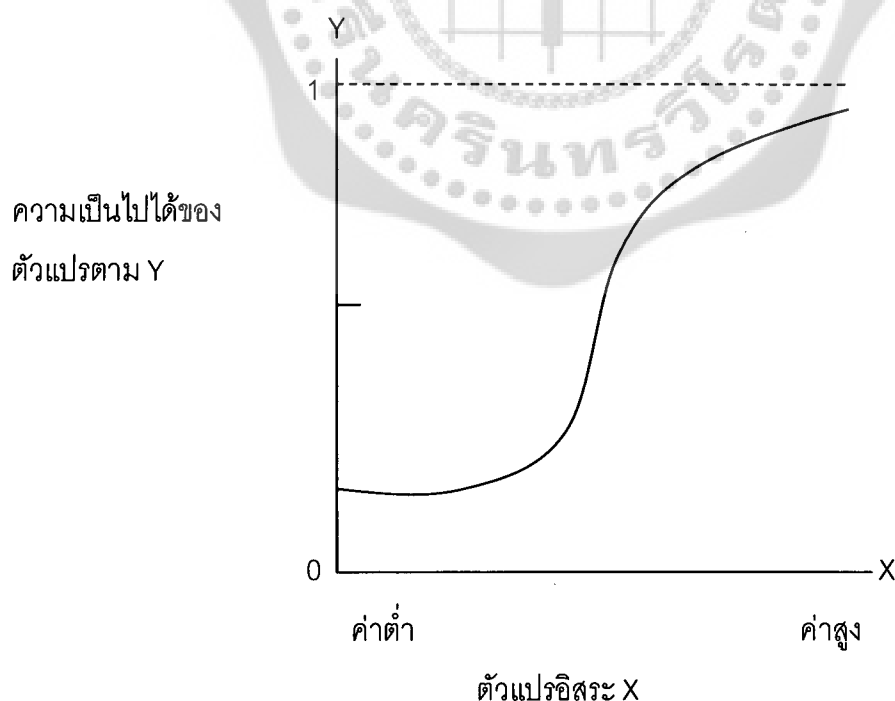
β_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของเส้นถดถอย

ค่า T-Test ที่ได้จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ เมื่อทดสอบแล้วไม่ปรากฏว่ามีนัยสำคัญ

ทางสถิติจะให้ความหมายว่าตัวแปรอิสระนั้นๆ ไม่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แต่ถ้าหากค่า T-Test ที่ได้ เมื่อทดสอบแล้วปรากฏว่ามีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญที่สูง หมายความว่าภายใต้ชุดตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กำหนดในแบบจำลอง เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกันแล้ว ตัวแปรอิสระเฉพาะตัวที่ประมาณค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลและบทบาทในการแปรผันของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบจำลองโลจิสติกโมเดล เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรตาม (Y) ซึ่งแบบจำลองนี้จะให้ผลการวิเคราะห์ที่ดีเมื่อตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่มีเพียง 2 ค่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาจึงเลือกใช้แบบจำลองโลจิสติกโมเดล แม้จะมีแบบจำลองอื่นที่วิเคราะห์ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพมีเพียง 2 ค่า หลายตัว เช่น โพรบิตหรือตัวแปรหุ่นอื่นก็ตาม เมื่อตัวแปรตาม (Y) เป็นตัวแปรที่มีลักษณะมีเพียง 2 ค่า คือ $Y=0$ ยากจน และ $Y=1$ ไม่ยากจน จะมีรูปแบบความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (X) ด้วยฟังก์ชันโลจิสติก ซึ่งเป็นฟังก์ชันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปคล้ายตัว S ดังภาพที่ 12



ภาพประกอบ 12 แสดงฟังก์ชันโลจิสติก

$$\text{โดย } P(Y) = \frac{1}{1+e^{-f(X)}}$$

เมื่อ $P(Y)$ = ความเป็นไปได้ของตัวแปรตาม Y

E = exponential function ($E \cong 2.71828$)

$F(X)$ = ฟังก์ชันของตัวแปรอิสระ X

สมมติให้ P_y = ความเป็นไปได้ของตัวแปรตาม $Y = 0$ (จน)

สมมติให้ Q_y = ความเป็นไปได้ของตัวแปรตาม $Y = 1$ (ไม่จน)

Z = Linear combination ของตัวแปรอิสระ (X)

$$\beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_8 x_8$$

$$\text{จะได้ว่า } P_y = \frac{1}{1+e^{-z}} = \frac{e^z}{1+e^z} \quad (1)$$

$$Q_y = 1 - p_y = 1 - \left[\frac{e^z}{1+e^z} \right] = \frac{1}{1+e^z} \quad (2)$$

จากสมการ (1) และ (2) สามารถหาค่า Odds Ratio ของการเกิดเหตุการณ์ (Y) ที่สนใจได้

P = Odds Ratio

= โอกาสการเกิดเหตุการณ์ $Y = 1$ มีอัตราส่วนเป็นกี่เท่าของโอกาสไม่

เกิดเหตุการณ์ $Y = 0$

$$P = \frac{P_y}{Q_y} = \frac{P_y}{1-P_y} = e^z$$

$$\ln \left[\frac{P_y}{1-P_y} \right] = \ln (e^z) = z$$

$$\text{Prob. (Event)} = e^{b_0+b_1x_1+b_2x_2+\dots+b_kx_k}$$

Prob. (NO Event)

$$\text{นั่นคือ} \quad = e^{b_0} \cdot e^{b_1 x_1} \cdot e^{b_2 x_2} \dots e^{b_k x_k}$$

จาก (3) แปลงให้อยู่ในรูปถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) โดยการใส่ค่า Natural Logarithm

ทั้งสองข้างของสมการ

$$\ln\left(\frac{P_Y}{1-P_Y}\right) = \ln(e^z) = z$$

$$\text{Logit}(p) = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_k x_k$$

$$\text{เมื่อ} \quad \ln\left(\frac{P_Y}{1-P_Y}\right) = \log. \text{ Of the Odds หรืออาจเรียกว่า Log. (P)}$$

ดังนั้น Log. (p) หรือ Log. ของ Odds Ratio จึงอยู่ในรูปแบบของตัวแปรเกณฑ์ที่สามารถทำนายได้ด้วยชุดของตัวแปรทำนายเชิงเส้นตรง

วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติก (b) ในฟังก์ชัน โดยการประมาณค่า (b) ด้วยการหาค่าที่เป็นไปได้สูงสุดที่สอดคล้องกับฟังก์ชันจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีอยู่

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูล พิจารณาได้จากค่าความน่าจะเป็นของโมเดล ซึ่งเท่ากับค่า -2 Log Likelihood (-2LL) เหตุผลของการคูณ 2 Log Likelihood ด้วย -2 เพื่อให้ค่าที่ได้มีการแจกแจงคล้าย χ^2 สำหรับทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

ถ้าค่า -2LL มีค่าต่ำแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล ถ้าค่า -2LL เป็น 0 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลอย่างสมบูรณ์ (ค่า Likelihood เป็น 1 ดังนั้น -2LL จึงเป็น 0) ถ้าค่า -2LL มีค่าสูงแสดงถึงความไม่สอดคล้องกับข้อมูลในการทดสอบนัยสำคัญความสอดคล้องของโมเดล ใช้ χ^2 -test สมมติฐานศูนย์ที่ว่า H_0 : โมเดลสอดคล้องกับข้อมูล

การทดสอบ Model Chi-square ที่ $df = p$ (จำนวนตัวแปรทำนาย) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่า H_0 : สัมประสิทธิ์ถดถอยแบบโลจิสติกทุกตัวมีค่าเท่ากับ 0

$$H_0 : B_1 = M_k = 0$$

$$H_1 : \text{Not all } B_1 = 0$$

ถ้าสถิติทดสอบ χ^2 มีนัยสำคัญแสดงว่าชุดของตัวแปรทำนายสามารถร่วมกันทำนายโอกาสการเกิดเหตุการณ์ $Y = 1$ ได้ด้วยความเชื่อมั่น $(1 - \alpha) \times 100\%$

สำหรับค่า χ^2 สามารถคำนวณได้จากสูตร

$$R^2_{log ij} = \frac{-2 \log L_{NULL} - [2 \log L_{del}]}{-2 \log inull}$$

นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลจากความถูกต้องของการทำนายว่า สามารถทำนายการเกิดเหตุการณ์จากข้อมูลจริงได้ถูกต้องร้อยละเท่าใด

การทดสอบนัยสำคัญสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก (b)

การทดสอบนัยสำคัญสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบโลจิสติกด้วย Wald Statistic เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่า $H_0: B_i = 0$ ถ้าผลการทดสอบพบว่า $H_0: B_i = 0$ แสดงว่าตัวแปรทำนาย i ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง Odds Ratio ดังนั้น จึงไม่มีผลต่อความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์นั้น

ถ้าการทดสอบ B_i พบนัยสำคัญสัมประสิทธิ์ที่เป็น + แสดงว่าตัวแปรทำนายนั้นมีผลต่อการเพิ่มความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็น - แสดงถึงความลดความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์

$$\text{โดย } W = \frac{b}{SE(b)} \quad (W \text{ แจกแจงแบบสถิติทดสอบ } Z)$$

$$\text{โดย } W^2 = \left[\frac{b}{SE(b)} \right]^2 \quad (W^2 \text{ แจกแจงแบบสถิติทดสอบ } \chi^2)$$

ค่า Exp (B)

ค่า e^b หรือ Exp เป็นค่าที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของ Odds Ratio เมื่อตัวแปรทำนายเปลี่ยนไปหนึ่งหน่วย

ถ้าค่า Exp (B) มีค่ามากกว่า 1.00 แสดงว่า เมื่อตัวแปรทำนายมีค่าเพิ่มขึ้น จะเพิ่มโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ ($Y \rightarrow 1$) สำหรับตัวแปรทำนายที่เป็นทวิภาค เช่น เพศ (ชาย = 1, หญิง = 0) และ Exp (B) = 4.00 แสดงว่าการเป็นเพศชาย ($X = 1$) จะเพิ่มโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ ($Y = 1$) สูงเป็น 4 เท่าของเพศหญิง เป็นต้น

แต่ถ้า Exp (B) มีค่าน้อยกว่า 1.00 แสดงว่า เมื่อตัวแปรทำนายมีค่าเพิ่มขึ้น จะช่วยลดโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ ($Y \rightarrow 0$) สำหรับตัวแปรทำนายที่เป็นทวิภาค เช่น เพศ (ชาย = 1, หญิง = 0) และ

$\text{Exp}(B) = 0.25$ แสดงว่าการเป็นเพศหญิง ($X = 1$) จะลดโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ ($Y = 1$) ลงเป็น 0.25 เท่าของเพศชาย เป็นต้น

2. สถิติที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ตามความมุ่งหมาย 2

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีโอกาสในการที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามและศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว นอกจากนี้ เพื่อการพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามสมการ

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษากำหนดสมการได้ ดังนี้

$$Y = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$$

โดยสามารถขยายออกเป็นสมการถดถอยโลจิสติกได้ ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \varepsilon$$

1. กำหนดให้ตัวแปร X_1 คือ การใช้เวลา ประกอบด้วย การใช้เวลาทำงานหารายได้ (รายได้จากงาน ไม่ว่าจะป็นงานประจำหรืองานชั่วคราว) และ การใช้เวลาทำงานบ้าน
2. กำหนดให้ตัวแปร X_2 คือ เพศ ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) เพศชาย = 1 เพศหญิง = 0
3. กำหนดให้ตัวแปร X_3 คือ อายุ แบ่งเป็นจำนวนรายปี
4. กำหนดให้ตัวแปร X_4 คือ การศึกษา ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตราเรียงอันดับ (Ordinal scale) ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา = 1 ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษา = 2 ผู้ที่จบระดับอุดมศึกษา = 3
5. กำหนดให้ตัวแปร X_5 คือ อาชีพ ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) อาชีพภาคเกษตร = 1 อาชีพนอกภาคเกษตร = 0
6. กำหนดให้ตัวแปร X_6 คือ สถานภาพการสมรส ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรโดยใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) โสด = 1 สมรส = 0

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติผลการสำรวจภาวะความยากจนซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และโครงการสำรวจการใช้เวลาของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนข้อมูล
Mean	แทน	ค่าเฉลี่ย
T	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ T
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ F
Std.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
***	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบายตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้และแสดงการจำแนกลักษณะของความยากจน ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยการแจกแจงเป็นค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย ในรูปแบบของตารางแสดงจำนวนตัวเลขตามลักษณะของแต่ละตัวแปร

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาและวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาของแต่ละบุคคล โดยใช้สถิติ t-test และ F- test เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ และความเชื่อมั่นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาของแต่ละบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของข้อมูลและการจำแนกลักษณะของความยากจนที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยการแจกแจงเป็นค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย ในรูปแบบของตาราง แสดงจำนวนตัวเลขตามลักษณะของแต่ละตัวแปร

ตาราง 2 แสดงลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	17,111	50.8
หญิง	16,566	49.2
อายุ		
15-39 ปี	15,950	47.4
40-59 ปี	14,555	43.2
60 ปี ขึ้นไป	3,172	9.4
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	19,297	57.3
ระดับมัธยมศึกษา	7,990	23.7
ระดับอุดมศึกษา	6,390	19.0
อาชีพ		
เกษตรกรรม	6,032	17.9
นอกเกษตรกรรม	27,645	82.1
สถานภาพ		
โสด	6,027	17.9
สมรส	27,650	82.1
จำนวน คนยากจน	3,794	11.3
จำนวน คนไม่ยากจน	29,883	88.7

คนยากจน หมายถึง คนที่มีรายได้อยู่ใต้เส้นแห่งความยากจน ปี พ.ศ. 2547 มีรายได้ต่ำกว่า 1,243 บาทต่อคนต่อเดือน

คนไม่ยากจน หมายถึง คนที่มีรายได้อยู่นเหนือเส้นแห่งความยากจน ปี พ.ศ. 2547 มีรายได้ตั้งแต่ 1,243 บาทต่อคนต่อเดือนขึ้นไป

จากตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งทำการสำรวจจากผู้ที่มิอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17,111 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ซึ่งมากกว่าเพศหญิงที่มี จำนวน 16,556 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2

ด้านอายุพบว่า ส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งมีอายุระหว่าง 31-45 ปี มีจำนวน 13,637 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 46-59 ปี และกลุ่มอายุ 15-30 ปี ขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 9.4 ของกลุ่มอายุทั้งหมด

ด้านการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งจะมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คือระดับประถมศึกษา จำนวน 19,297 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 23.7 และน้อยที่สุดเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาสูง คือระดับอุดมศึกษาที่มีเพียงร้อยละ 19

ด้านอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร จำนวน 27,645 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 ขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีเพียงร้อยละ 17.9 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาด้านสถานภาพสมรสพบว่าส่วนใหญ่จะสมรสแล้ว จำนวน 27,650 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 ซึ่งมากกว่าผู้ที่ยังเป็นโสดที่มีเพียงร้อยละ 17.9 เท่านั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ยากจนและไม่ยากจนพบว่าจำนวนคนที่ยากจนมีเพียงร้อยละ 11.3 เท่านั้น ขณะที่ผู้ที่ไม่ยากจนมีมากถึงร้อยละ 88.7 ซึ่งมีมากกว่าผู้ที่ยากจนถึงร้อยละ 77.4

ตาราง 3 แสดงร้อยละของการกระจายตามตัวแปรความยากจน จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อจำแนกลักษณะของความยากจนตามตัวแปร เพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพการสมรส ดังนี้

ข้อมูลตัวแปร	จำนวนคนยากจน	จำนวนคนไม่ยากจน
	ร้อยละ	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16.6	83.4
หญิง	5.8	94.2

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลตัวแปร	จำนวนคนยากจน	จำนวนคนไม่ยากจน
	ร้อยละ	ร้อยละ
อายุ		
15-39 ปี	15.9	84.1
40-59 ปี	7.1	92.9
60 ปี ขึ้นไป	7.0	93.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	16.2	83.8
มัธยมศึกษา	15.3	84.7
อุดมศึกษา	5.8	94.2
อาชีพ		
ในภาคเกษตร	22.5	77.5
นอกภาคเกษตร	8.8	91.2
สถานภาพการสมรส		
โสด	20.0	80.0
สมรส	9.4	90.6

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการกระจายเพื่อจำแนกลักษณะของ ความยากจน โดยการแจกแจงกลุ่มคนที่ยากจนและไม่ยากจน แสดงค่าร้อยละของแต่ละตัวแปร ซึ่งพบว่า ตัวแปรเพศ เพศชายมีจำนวนคนที่ยากจนมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 16.6 ขณะที่ มีจำนวนคนที่ไม่ยากจน คิดเป็นร้อยละ 83.4 ส่วนเพศหญิงมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่าเพศชายเพียงร้อยละ 5.8 ขณะที่ มีจำนวนคนไม่ยากจนมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 94.2 สรุปคือ เพศหญิงมีแนวโน้มที่อาจจะไม่ยากจนมากกว่าเพศชาย

ด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มอายุ 15-39 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.7 ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนไม่ยากจนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.1 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 40-59 ปี มีจำนวนคนยากจน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และมีจำนวนคนไม่ยากจน คิดเป็นร้อยละ 92.9 และกลุ่มอายุที่มีจำนวนคนยากจนน้อยที่สุด คือ กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีคนยากจนเพียงร้อยละ 7 ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนคนไม่ยากจนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93 จากผล การศึกษาสรุปได้ว่า จำนวนคนที่ยากจนและจำนวนคนที่ไม่ยากจะมีลักษณะเป็นไปในทางตรงข้ามกัน

กับอายุ กล่าวคือ กลุ่มอายุที่มีจำนวนคนยากจนมากที่สุดจะเป็นกลุ่มที่มีคนไม่ยากจนน้อยที่สุด ขณะเดียวกันกลุ่มอายุที่มีจำนวนคนที่ไม่ยากจนมากที่สุดจะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนน้อยที่สุด และยังมีอายุเพิ่มมากขึ้นความยากจนก็จะเริ่มลดน้อยลงตรงข้ามกับอายุที่เพิ่มขึ้น นั่นหมายความว่า จำนวนคนไม่ยากจนจะเพิ่มขึ้นตามอายุไปด้วย

ด้านการศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนมากที่สุดเป็นกลุ่มผู้ที่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.2 ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนไม่ยากจนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.8 รองลงมา คือ กลุ่มผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนคนยากจน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ขณะเดียวกันก็มีจำนวนคนไม่ยากจน คิดเป็นร้อยละ 84.7 และผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.8 ขณะที่จำนวนคนไม่ยากจนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.2 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า คนที่ยากจนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาต่ำคือ จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ขณะที่คนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่จะมีการศึกษาสูง คือ จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน คือ เป็นปัจจัยในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในอันที่จะลดจำนวนคนยากจนและขจัดความยากจน

ด้านการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนอยู่จำนวนมากเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 22.5 ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนคนไม่ยากจนน้อยกว่ากลุ่มคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม คือร้อยละ 77.5 โดยคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนคนยากจนน้อยเพียงร้อยละ 8.8 แต่ขณะเดียวกันกับมีจำนวนคนไม่ยากจนเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 91.2 จากผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คนที่ยากจนยังเป็นคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ขณะที่คนรวยจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพการสมรส ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีจำนวนคนที่ยากจนเป็นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ยังเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 20 ขณะเดียวกันก็มีจำนวนคนที่ไม่ยากจน คิดเป็นร้อยละ 80 ในส่วนของกลุ่มคนที่สมรสแล้วมีจำนวนคนที่ยากจนเพียงร้อยละ 9.4 เท่านั้น แต่มีจำนวนคนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 90.6 ซึ่งมากกว่ากลุ่มผู้ที่ยังเป็นโสด

สรุปผลการวิเคราะห์ตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูลและการจำแนกลักษณะของความยากจน ซึ่งทำการสำรวจจากผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั่วไปในภาพรวมตามกลุ่มตัวอย่างซึ่งนำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมีมากถึงร้อยละ 50.8 มีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนไปจนถึงก่อนวัยเกษียณอายุระหว่าง 40-59 ปี ในส่วนของการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ คือจบเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 59.5 เป็นการแสดงให้เห็นว่า ระดับ

การศึกษาของประชากรควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรมีมากถึงร้อยละ 82.1 และส่วนใหญ่ทำการสมรสแล้วมีจำนวนร้อยละ 82.1

การจำแนกลักษณะของความยากจน สำหรับความยากจนเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายกับเพศหญิงปรากฏว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยของความยากจนมากกว่าเพศหญิงร้อยละ 16.6 ต่อร้อยละ 5.8 ขณะที่ค่าเฉลี่ยของความไม่ยากจนกลับพบว่าเพศหญิงมีมากกว่าเพศชายร้อยละ 94.2 ต่อร้อยละ 83.4 เมื่อเปรียบเทียบด้านอายุ คนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 15.9 จะมีอายุระหว่าง 15-39 ปี ขณะที่คนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 93 ด้านการศึกษาคนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 16.2 ยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำคือจบเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ขณะที่คนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.2 จะมีการศึกษาสูงจบระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้แล้ว คนที่ยากจนส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 22.5 ยังเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรซึ่งตรงข้ามกับคนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 91.2 จะประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร และด้านสถานภาพการสมรสปรากฏว่า คนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 20 จะเป็นคนโสด ขณะที่คนที่ไม่ยากจนส่วนมากเป็นผู้ที่สมรสแล้วมีมากถึงร้อยละ 90.6

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาของแต่ละบุคคล โดยใช้สถิติ t-test และ F- test เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ และความเชื่อมั่นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามตัวแปรเพศ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทิต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig.(2-tailed)
เพศ ชาย	17,111	11 ชั่วโมง 57 นาที	3.3	-2902.811	***.000
หญิง	16,566	11 ชั่วโมง 50 นาที	3.2		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เพศชายมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 57 นาที ซึ่งมากกว่าเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 50 นาที

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig.(2-tailed)
เพศชาย	17,111	54 นาที	1.5	-2902.811	***.000
หญิง	16,566	56 นาที	1.5		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านระหว่างเพศชายกับเพศหญิงพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เพศชายมีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านเท่ากับ 54 นาที ซึ่งน้อยกว่าเพศหญิงที่มีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชายคือ เฉลี่ยวันละ 56 นาที

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามตัวแปรอายุ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	f	Sig.
กลุ่มอายุ 15-39	15,950	11 ชั่วโมง 40 นาที	3.3	33.347	***.000
40-59	14,555	11 ชั่วโมง 24 นาที	3.1		
60 ปีขึ้นไป	3,172	10 ชั่วโมง 14 นาที	3.3		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้จำแนกตามกลุ่มอายุพบว่า อายุที่ต่างกันมีการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มอายุ 15-39 ปี ใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นโดยเฉลี่ยแล้ว 11 ชั่วโมง 40 นาที รองลงมาคือกลุ่มอายุ 40-59 ปี มีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 24 นาที และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้เฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 14 นาที ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามอายุ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	f	Sig.
กลุ่มอายุ					
15-39	15,950	57 นาที	1.5	7.566	***.001
40-59	14,555	54 นาที	1.5		
60 ปีขึ้นไป	3,172	51 นาที	1.5		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามกลุ่มอายุพบว่า ค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านในแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า กลุ่มอายุ 15-39 ปี มีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านมากที่สุดเท่ากับ 57 นาที รองลงมาคือกลุ่มอายุ 40-59 ปี ส่วนกลุ่มอายุที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านน้อยที่สุด คือกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยเพียงวันละ 51 นาที

ตาราง 8 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	f	Sig.
ระดับ					
ประถมศึกษา	19,297	12 ชั่วโมง 3 นาที	3.3	156.199	***.000
การศึกษามัธยมศึกษา	7,990	12 ชั่วโมง	3.3		
อุดมศึกษา	6,390	11 ชั่วโมง 12 นาที	2.7		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 8 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่ากลุ่มผู้จบการศึกษากลุ่มอื่นๆ ขณะที่กลุ่มที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้ต่ำสุดวันละ 11 ชั่วโมง 12 นาที

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	f	Sig.
ระดับ การศึกษา					
ประถมศึกษา	19,297	51 นาที	1.5	48.267	***.000
มัธยมศึกษา	7,990	1 ชั่วโมง	1.5		
อุดมศึกษา	6,390	1 ชั่วโมง 3 นาที	1.4		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านต่ำสุดเพียงวันละ 51 นาที รองลงมาคือ กลุ่มที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนกลุ่มที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านเท่ากับ 1 ชั่วโมง 3 นาที ซึ่งมากกว่ากลุ่มการศึกษาอื่นๆ

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ จำแนกตามอาชีพ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
อาชีพ					
ในภาคเกษตร	6,032	12 ชั่วโมง 12 นาที	3.3	-4413.839	***.000
นอกภาคเกษตร	27,645	11 ชั่วโมง 50 นาที	3.2		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้จำแนกตามอาชีพพบว่า อาชีพที่ต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 12 ชั่วโมง 12 นาที ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรที่มีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 50 นาที

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามอาชีพ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
อาชีพ ในภาคเกษตร	6,032	56 นาที	1.5	-4413.839	***.000
นอกภาคเกษตร	27,645	55 นาที	1.5		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามอาชีพพบว่า อาชีพที่ต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านเท่ากับ 56 นาที ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรเล็กน้อย

ตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้

จำแนกตามสถานภาพการสมรส

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
สถานภาพ โสด	6,027	11 ชั่วโมง 29 นาที	3.7	-4414.435	***.000
การสมรส สมรส	27,650	11 ชั่วโมง 59 นาที	3.2		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้จำแนกตามสถานภาพพบว่า กลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาพบว่า กลุ่มคนที่ยังครองความเป็นโสดจะใช้เวลาทำงานหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 29 นาที ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มคนที่ทำการสมรสแล้วที่ใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เท่ากับ 11 ชั่วโมง 59 นาที

ตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามสถานภาพการสมรส

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
สถานภาพ โสด	6,027	1 ชั่วโมง	1.5	-4414.435	***.000
การสมรส สมรส	27,650	1 ชั่วโมง 3 นาที	1.5		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามสถานภาพพบว่า กลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า กลุ่มคนที่ยังครองความเป็นโสดจะใช้เวลาทำงานบ้านเท่ากับ 1 ชั่วโมง ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มคนที่ทำการสมรสแล้วที่ใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 3 นาที

ตาราง 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามเพศ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

เพศ	ความยากจน	N จำนวน	Mean (ค่าเฉลี่ย) ใช้เวลาทำงานหารายได้	f	Sig
ชาย	ยากจน	2,833	11 ชั่วโมง	332.186	***.000
	ไม่ยากจน	14,278	12 ชั่วโมง		
หญิง	ยากจน	961	10 ชั่วโมง 54 นาที		
	ไม่ยากจน	15605	12 ชั่วโมง		

ตาราง 14 (ต่อ)

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

เพศ	ตัวแปร ความยากจน	N จำนวน	Mean (ค่าเฉลี่ย) ใช้เวลาทำงานหารายได้ ใช้เวลาทำงานบ้าน	f	Sig
ชาย	ยากจน	2,833	1 ชั่วโมง 6 นาที	155.552	***.000
	ไม่ยากจน	14,278	54 นาที		
หญิง	ยากจน	961	1 ชั่วโมง 24 นาที		
	ไม่ยากจน	15605	54 นาที		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ยากจนและการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ไม่ยากจน พบว่า การใช้เวลามีความสัมพันธ์กับความยากจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสำหรับเพศชายกลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 6 นาที ขณะที่เพศชายกลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 54 นาที สำหรับการใช้เวลาของเพศชายสรุปได้ว่า กลุ่มคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่ากลุ่มคนที่ไม่ยากจน แต่กลับใช้เวลาการทำงานบ้านมากกว่า ส่วนการใช้เวลาของเพศหญิงกลุ่มคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 54 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 24 นาที ขณะที่เพศหญิงกลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 54 นาที สำหรับการใช้เวลาของเพศหญิงสรุปได้ว่า กลุ่มคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่ากลุ่มคนที่ไม่ยากจน แต่กลับใช้เวลาการทำงานบ้านมากกว่าเช่นเดียวกับเพศชาย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้ในภาพรวมของทั้งเพศชายและเพศหญิงแล้วพบว่า เพศชายใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย

ตาราง 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาโดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอายุ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
กลุ่มอายุ	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้		
15-39 ปี	ยากจน 2,534	11 ชั่วโมง 16 นาที	332.186	***.000
	ไม่ยากจน 13,416	12 ชั่วโมง 4 นาที		
40-59 ปี	ยากจน 1,037	10 ชั่วโมง 46 นาที		
	ไม่ยากจน 13,518	12 ชั่วโมง 2 นาที		
60 ปีขึ้นไป	ยากจน 223	8 ชั่วโมง 51 นาที		
	ไม่ยากจน 2,949	11 ชั่วโมง 38 นาที		

		ใช้เวลาทำงานบ้าน		
15-39 ปี	ยากจน 2,534	1 ชั่วโมง 7 นาที	155.552	***.000
	ไม่ยากจน 13,416	55 นาที		
40-59 ปี	ยากจน 1,037	1 ชั่วโมง 20 นาที		
	ไม่ยากจน 13,518	52 นาที		
60 ปีขึ้นไป	ยากจน 223	1 ชั่วโมง 37 นาที		
	ไม่ยากจน 2,949	47 นาที		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ยากจนและกลุ่มคนที่ไม่ยากจนพบว่า สำหรับกลุ่มคนที่มีอายุ 15-39 ปี กลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 16 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 7 นาที ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 4 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 55 นาที กลุ่มคนที่มีอายุ 40-59 ปี กลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เท่ากับ 10 ชั่วโมง 46 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 20 นาที ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 2 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 52 นาที และกลุ่มคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลา

ทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง 51 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 37 นาที ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่อยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 38 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 47 นาที

สรุปผลการใช้เวลาในแต่ละช่วงอายุพบว่า ทุกกลุ่มอายุคนที่อยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่ากลุ่มคนที่ไม่อยากจน แต่กลับใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่ากลุ่มคนที่ไม่อยากจน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาในภาพรวมโดยจำแนกตามกลุ่มอายุแล้วพบว่า กลุ่มอายุ 15-39 ปี ใช้เวลาทำงานมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ รองลงมาคือกลุ่มอายุ 40-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้เวลาทำงานน้อยที่สุด

ตาราง 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความอยากจนกับการใช้เวลาโดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่อยากจน จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig	
ระดับการศึกษา	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้			
ประถมศึกษา	อยากจน	2,142	10 ชั่วโมง 56 นาที	297.273	***.000
	ไม่ยากจน	17,155	12 ชั่วโมง 12 นาที		
มัธยมศึกษา	อยากจน	1,222	11 ชั่วโมง 15 นาที		
	ไม่ยากจน	6,768	12 ชั่วโมง 8 นาที		
อุดมศึกษา	อยากจน	303	10 ชั่วโมง 53 นาที		
	ไม่ยากจน	6,087	11 ชั่วโมง 11 นาที		

ใช้เวลาทำงานบ้าน					
ประถมศึกษา	อยากจน	2,142	1 ชั่วโมง 14 นาที	134.461	***.000
	ไม่ยากจน	17,155	49 นาที		
มัธยมศึกษา	อยากจน	1,222	1 ชั่วโมง 9 นาที		
	ไม่ยากจน	6,768	58 นาที		
อุดมศึกษา	อยากจน	303	1 ชั่วโมง		
	ไม่ยากจน	6,087	1 ชั่วโมง		

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ยากจนและการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ไม่ยากจนพบว่า สำหรับกลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนของกลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 56 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 14 นาที ขณะที่กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำหรับกลุ่มคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 15 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 9 นาที ส่วนกลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 8 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 58 นาที และกลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับกลุ่มคนผู้ที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยเท่ากับ 10 ชั่วโมง 53 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 11 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานในภาพรวมแล้วพบว่า ทุกระดับการศึกษากลุ่มคนผู้ที่ยากจนใช้เวลาทำงานหารายได้เฉลี่ยต่อวันจะน้อยกว่ากลุ่มคนที่ไม่ยากจนแต่จะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่ากลุ่มคนที่ไม่ยากจน

ตาราง 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาโดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอาชีพ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
อาชีพ	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้		
ในภาคเกษตร	ยากจน	1,359	11 ชั่วโมง 36 นาที	332.208 ***.000
	ไม่ยากจน	4,673	12 ชั่วโมง 19 นาที	
นอกภาคเกษตร	ยากจน	2,435	10 ชั่วโมง 39 นาที	
	ไม่ยากจน	25,210	11 ชั่วโมง 57 นาที	
----- ใช้เวลาทำงานบ้าน				
ในภาคเกษตร	ยากจน	1,359	1 ชั่วโมง	155.608 ***.000
	ไม่ยากจน	4,673	54 นาที	
นอกภาคเกษตร	ยากจน	2,435	1 ชั่วโมง 18 นาที	
	ไม่ยากจน	25,210	53 นาที	

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามอาชีพ ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ยากจนและการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ไม่ยากจน พบว่า กลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรในส่วนของคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 36 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 19 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 54 นาที ส่วนกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรสำหรับคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 39 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 18 นาที ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 57 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 53 นาที

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานในภาพรวมแล้วพบว่า ทั้งกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรและกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรในส่วนของคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ยากจนแต่จะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่า

ตาราง 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาโดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามสถานภาพการสมรส

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
สถานภาพ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้	
โสด	ยากจน	1,203	11 ชั่วโมง	332.186
	ไม่ยากจน	4,824	11 ชั่วโมง 35 นาที	
สมรส	ยากจน	2,591	10 ชั่วโมง 58 นาที	
	ไม่ยากจน	25,059	12 ชั่วโมง	

ใช้เวลาทำงานบ้าน				
โสด	ยากจน	1,203	1 ชั่วโมง	155.552
	ไม่ยากจน	4,824	1 ชั่วโมง	
สมรส	ยากจน	2,591	1 ชั่วโมง 15 นาที	***.000
	ไม่ยากจน	25,059	51 นาที	

หมายถึง : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน จำแนกตามสถานภาพการสมรส ซึ่งแบ่งออกเป็นการใช้เวลาของกลุ่มที่ยากจนและการใช้เวลาของกลุ่มคนที่ไม่ยากจนพบว่า สำหรับคนที่ยังเป็นโสดในส่วนของคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11 ชั่วโมง และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ขณะที่กลุ่มคนที่ไม่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11 ชั่วโมง 35 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มคนที่สมรสแล้วในส่วนของคนที่ยากจนใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยเท่ากับ 10 ชั่วโมง 58 นาที และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง 15 นาที ส่วนกลุ่มคนที่ไม่ยากจนที่ใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้เฉลี่ยเท่ากับ 12 ชั่วโมง และใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยวันละ 51 นาที

สรุปผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านของแต่ละตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ สรุปได้ ดังนี้

ด้านการใช้เวลาของตัวแปรเพศพบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาระหว่างเพศชายและเพศหญิงในภาพรวมแล้วเพศชายจะใช้เวลาทำงานหารายได้เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 57 นาที ซึ่งมากกว่าเพศหญิง แต่เพศหญิงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย

ด้านอายุสรุปได้ว่า การใช้เวลาในแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านโดยลักษณะของการใช้เวลาเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับอายุกล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อย (15-39 ปี) จะใช้เวลามากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และเวลาทำงานบ้าน ซึ่งสวนทางกับการเพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงอายุโดยเมื่ออายุมากขึ้นชั่วโมงการทำงานกลับลดลงเรื่อยๆ

ด้านการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการใช้เวลาที่แตกต่างกันและมีลักษณะการใช้เวลาเป็นไปในทางตรงข้ามกันกับระดับการศึกษาทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน โดยผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า

ด้านอาชีพสรุปได้ว่า อาชีพที่ต่างกันส่งผลให้มีการใช้เวลาที่แตกต่างกันและลักษณะของการใช้เวลามีทิศทางเป็นไปในทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาทำงานหารายได้หรือการใช้เวลาทำงานบ้าน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลามากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพสรุปได้ว่า คนที่มีสถานภาพต่างกันส่งผลให้มีการใช้เวลาที่แตกต่างกันโดยเมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมแล้วไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาทำงานหารายได้หรือการใช้เวลาทำงานบ้านก็ตามคนที่ยังเป็นโสดจะใช้นเวลาน้อยกว่าคนที่สมรสแล้ว

ด้านผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยการเปรียบเทียบ การใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามความยากจนเพื่อเปรียบเทียบให้เห็น ความแตกต่างระหว่างการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านของแต่ละบุคคลทั้งคนที่ ยากจนและไม่ยากจน นอกจากนี้แล้วยังเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่าความยากจนอาจขึ้นอยู่กับ การใช้เวลาหารายได้ โดยรายได้ที่ได้รับจากการใช้เวลาของแต่ละบุคคลมีผลต่อความยากจน ใน การศึกษาครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส มา วิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา ผลการวิเคราะห์ใน ภาพรวมของแต่ละตัวแปร สรุปได้ ดังนี้

ด้านเพศสรุปได้ว่า สำหรับเพศในส่วนของผู้ชายคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน แต่กลับใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน ส่วนเพศหญิงก็มีลักษณะ ของการใช้เวลาเช่นเดียวกันกับเพศชาย คือคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานเพื่อหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ ยากจน แต่กลับใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการใช้เวลา ทั้งหมดระหว่างเพศแล้ว เพศชายจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงจะใช้เวลา ทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย คนที่ยากจนทั้งเพศชายและเพศหญิงใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ ยากจน แต่จะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน

ด้านอายุสรุปได้ว่า ทุกช่วงอายุมีลักษณะการใช้เวลาทำงานหารายได้ไปในทางเดียวกันคือ คน ที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน แต่ในส่วนของใช้เวลาทำงานบ้านกลับมี ลักษณะสวนทางกันกับการใช้เวลาทำงานหารายได้ คือคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ ยากจน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการใช้เวลาทุกกลุ่มอายุแล้วพบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะใช้เวลา ทำงานมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน

ด้านระดับการศึกษาสรุปได้ว่า ทุกระดับการศึกษาคนที่ยากจนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการ ทำงานบ้าน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานหารายได้ เมื่อพิจารณาใน ภาพรวมแล้วผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่า ขณะที่ผู้ ที่มีการศึกษาที่สูงกว่าจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า

ด้านอาชีพสรุปได้ว่า ลักษณะของการใช้เวลาทั้งคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรหรือนอก ภาคเกษตรก็ตามมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันคือ คนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ ยากจน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ยากจน เมื่อพิจารณาในภาพรวม แล้วคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลาทำงานทั้งทำงานหารายได้และทำงานบ้านมากกว่าคนที่ ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพสรุปได้ว่า คนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน ขณะที่คน ที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ยากจน นอกจากนี้แล้วเมื่อพิจารณาในภาพรวมของ

การใช้เวลาแล้วพบว่า คนที่สมรสแล้วจะใช้เวลาทำงานมากกว่าคนที่โสดทั้งเวลาทำงานหารายได้ และเวลาทำงานบ้าน

ตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีโอกาสในการที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวแปรตามและศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว นอกจากนี้ เพื่อการพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวแปรตามอันเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก เพื่อทดสอบและอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในการที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวแปรตาม คือความยากจน โดยใช้แบบจำลองฟังก์ชันโลจิสติก ดังนี้

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษากำหนดสมการได้ ดังนี้

$$Y = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$$

โดยสามารถขยายออกเป็นสมการถดถอยโลจิสติกได้ ดังนี้

โดยที่

Y	=	แทน	ความยากจน (0=ยากจน 1 =ไม่จน)
X1	=	แทน	การใช้เวลา (ทำงานหารายได้และทำงานบ้าน)
X2	=	แทน	เพศ
X3	=	แทน	อายุ
X4	=	แทน	การศึกษา
X5	=	แทน	อาชีพ
X6	=	แทน	สถานภาพการสมรส

แบบจำลองที่ 1

Y

X1

แบบจำลองที่ 2

Y
X1
X2

แบบจำลองที่ 3

Y
X1
X2
X3

แบบจำลองที่ 4

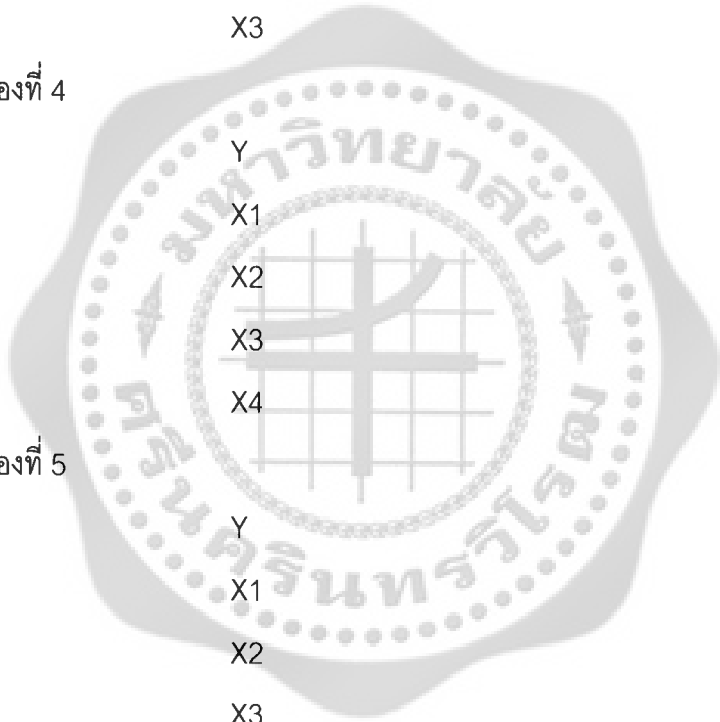
Y
X1
X2
X3
X4

แบบจำลองที่ 5

Y
X1
X2
X3
X4
X5

แบบจำลองที่ 6

Y
X1
X2
X3
X4
X5
X6



จากแบบจำลองที่ 1-6 สามารถอธิบายว่า ความยากจน (Y) อาจขึ้นอยู่กับการใช้เวลาในการทำงานหารายได้ (X1) โดยหากบุคคลใช้เวลาในการทำงานหารายได้มาก ก็จะมีรายได้มากและอาจทำให้หลุดพ้นจากความยากจนลงได้ โดยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาครั้งนี้ ใช้ตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส เป็นตัวแปรเพื่อแสดงและอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาภายใต้สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตาราง 19 แสดงผลสรุปการวิเคราะห์แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา แสดงผลการวิเคราะห์ตามตัวแปร เพศ อายุ การใช้เวลาทำงานที่มีรายได้ การใช้เวลาทำงานบ้าน การศึกษา และสถานภาพการสมรส

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
NEWWORK(X1)	.094	.010	87.849	1	.000	1.098
SEX(X2)	1.474	.065	520.388	1	.000	4.365
AGE(X3)	.023	.003	55.671	1	.000	1.023
NEW_EDU(X4)	.203	.072	36.557	2	.000	
NEW_EDU(X4)	.612	.101	7.883	1	.005	1.225
NEW_EDU(X4)	-2.635	.200	36.502	1	.000	1.845
NEW_MARY(X6)	-.198	.073	7.286	1	.007	.820
Constant			174.347	1	.000	.072

a Variable(s) entered on step 1: SEX, AGE, NEW_MARY, NEWWORK, WAGEHOUR,

-2 Log likelihood	Nagelkerke R Square	
7162.593	.321	
Chi-square	df	Sig.
180.730	8	.000

จากตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลอง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ความยากจน) โดยการอธิบายในแต่ละตัวแปรได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเพศจากแบบจำลองโดยใช้การทดสอบนัยสำคัญสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบโลจิสติกพบนัยสำคัญสัมประสิทธิ์ที่มีค่าเป็นบวกแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระเพศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่จะเกิดกับตัวแปรตาม คือความยากจน (ตามตาราง 21) ค่า Exp (B) เป็นบวกมีค่า

เท่ากับ 4.365 ซึ่งสามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ว่า เพศชายมีโอกาสที่จะไม่ยากจน (รวย) มากกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงเท่ากับ 4.365 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ด้านตัวแปรอายุ จากผลการวิเคราะห์พบตัวแปรอิสระอายุมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ความยากจนซึ่งพบค่าสัมประสิทธิ์ค่า Exp (B) มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 1.023 จึงสามารถอธิบายได้ว่า เมื่ออายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ปี มีโอกาสที่จะไม่ยากจนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.023 เท่า หมายความว่า ยิ่งอายุมากขึ้น โอกาสที่จะไม่ยากจนยังมีมากขึ้น

ด้านตัวแปรการทำงานที่มีรายได้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า การที่คนเพิ่มจำนวนชั่วโมงการทำงานที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง เท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสที่จะไม่ยากจน (รวย) เพิ่มขึ้นเป็น 1.098 เท่า หมายความว่า การที่คนเพิ่มจำนวนชั่วโมงการทำงานหารายได้มากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างโอกาสความร่ำรวยให้กับตัวเองมากขึ้น

ด้านตัวแปรการศึกษา จากผลการวิเคราะห์พบนัยสำคัญทางสถิติโดยตัวแปรอิสระระดับการศึกษามีผลต่อตัวแปรตาม คือความยากจน ค่า Exp (B) มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 1.845 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีโอกาสที่จะไม่ยากจน (รวย) มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็น 1.845 เท่า และผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีโอกาสที่จะไม่ยากจน (รวย) มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งใช้เป็นกลุ่มอ้างอิงเท่ากับ 1.845 เท่า ด้านตัวแปรสถานภาพการสมรส ผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ว่า คนผู้ที่ทำการสมรสแล้วมีโอกาสที่จะลดความไม่ยากจนมากกว่าคนที่ยังเป็นโสดเป็น 0.820 เท่า

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้เวลาทำงาน (การใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) จากผลการวิเคราะห์พบตัวแปรอิสระทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวแปรตาม คือความยากจน ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามได้ ดังนี้

สำหรับตัวแปรเพศแล้ว เพศชายมีโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าเพศหญิง ด้านอายุการที่อายุเพิ่มขึ้น 1 ปี มีโอกาสที่จะไม่ยากจน เช่นเดียวกับการศึกษาผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านรายได้ การที่รายได้เพิ่มขึ้นก็เพิ่มโอกาสที่จะไม่ยากจนเช่นกัน ส่วนด้านสถานภาพจะมีความแตกต่างจากตัวแปรอื่น กล่าวคือผู้ที่สมรสแล้วจะลดโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าผู้ที่เป็นโสด

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เบื้องต้นได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาของแต่ละบุคคลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส ซึ่งผลการศึกษารูปได้ว่า ในส่วนของการใช้เวลาทำงาน เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตเพศชายจะใช้เวลาในส่วนนี้มากกว่าเพศหญิง แต่ในส่วนของการใช้เวลาทำงานบ้านกลับพบว่าเพศหญิงจะใช้เวลาในส่วนนี้มากกว่าเพศชาย

เมื่อพิจารณาด้านการใช้เวลากับอายุพบว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะใช้เวลาในการทำงานเพื่อหารายได้มากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าในแต่ละช่วงอายุ แต่ด้านการใช้เวลาทำงานบ้านพบว่าเมื่ออายุมากขึ้นคนก็เพิ่มเวลาสำหรับการพักผ่อนอยู่กับบ้านมากขึ้น ทำงานบ้านมากขึ้นลดจำนวนชั่วโมงการทำงานหารายได้ลง ในด้านของการศึกษาก็มีลักษณะเช่นเดียวกันผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าจะใช้เวลาสำหรับการทำงานเพื่อหารายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่า แต่ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะใช้เวลาสำหรับการทำงานบ้านมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า ส่วนการใช้เวลากับอาชีพพบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลาทำงานมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรทั้งในส่วนของการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เวลาของแต่ละบุคคลแล้วจากนั้นจึงได้เพิ่มตัวแปรความยากจนเข้าไปเพื่อวิเคราะห์ว่า การใช้เวลามีความสัมพันธ์หรือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อกับความยากจนหรือไม่ โดยการวิเคราะห์การใช้เวลาของคนที่ยากจนและไม่ยากจน จำแนกตามตัวแปรอิสระแต่ละตัวซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการใช้เวลามีความสัมพันธ์กับความยากจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และเป็นคำตอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่าความยากจนอาจขึ้นอยู่กับการใช้เวลาโดยคนที่ใช้เวลาทำงานหารายได้มากก็จะมีรายได้มากเมื่อมีรายได้มากก็จะหลุดพ้นจากความยากจน

นอกจากนี้แล้วผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนก็สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาข้างต้น ผลการวิเคราะห์พบว่า การใช้เวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความยากจนโดยการที่คนใช้เวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้น นั้นหมายความว่า เป็นการเพิ่มโอกาสในการที่จะไม่ยากจนให้กับตัวเอง ในส่วนของการใช้เวลาของตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการสมรสล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยากจนทั้งสิ้น

ในส่วนของตัวแปรอิสระเพศผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลองพบว่า การใช้เวลาของเพศชายเท่ากับเป็นการสร้างโอกาสให้หลุดพ้นจากความยากจนมากถึง 4.365 เท่า เมื่อเทียบกับเพศหญิง ด้านอายุก็มีความสัมพันธ์กับความยากจนเช่นกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป การที่อายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ปี หมายถึง การเพิ่มโอกาสที่จะไม่ยากจนเท่ากับ 1.023 เท่า ในส่วนของการศึกษาได้วิเคราะห์โดยใช้ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นฐานในการเปรียบเทียบพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามีโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านสถานภาพการสมรสพบว่า คนที่ทำการสมรสแล้วเท่ากับเป็นการลดโอกาสที่จะไม่ยากจนลงเมื่อเทียบกับคนที่ยังครองความเป็นโสด ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าการใช้เวลามีความสัมพันธ์กับความยากจน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยใช้รายได้ ซึ่งได้มาจากการใช้เวลาทำงานที่ส่งผลต่อภาวะความยากจน ตลอดจนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดให้มีการใช้เวลาและผลที่ได้รับอันเนื่องมาจากการใช้เวลาที่แตกต่างกันมา อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากข้อมูลสถิติโครงการสำรวจแรงงานและโครงการการสำรวจการใช้เวลาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการใช้เวลาและให้เห็นคุณค่าของเวลาทั้งมิติของการบริหารงานและการทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างโอกาสในการทำงานเพื่อสร้างรายได้และจะเป็นการลดความยากจนได้ในที่สุด

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาของแต่ละบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา

ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านโดยไม่ได้ศึกษาการใช้เวลาว่างของบุคคล โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากข้อมูลสถิติโครงการสำรวจแรงงานและโครงการการสำรวจการใช้เวลาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และเอกสารรายงาน บทความ ตลอดจนงานวิจัยและหนังสือตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้เวลา (เวลาทำงานเพื่อหารายได้และเวลาทำงานบ้าน) เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความยากจน (0 = ยากจน 1 = ไม่ยากจน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ได้ทำการรวบรวมไว้ โดยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. โครงการสำรวจจำนวนผู้มีงานทำ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการกลั่นกรองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมในการศึกษาวิจัย
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาทำการวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปตาราง และค่าสถิติอย่างง่ายเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับรายได้อันเกิดจากการใช้เวลา
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้ข้อมูลตัวเลขจากการสำรวจการใช้เวลาของประชากรในปี 2547 ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้ตัวเลขรายได้อันเกิดจากการใช้เวลาทำงานในตลาดมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานหลัก

สำหรับสมมติฐานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขึ้นภายใต้กรอบความคิดที่ว่าความยากจนอาจจะขึ้นอยู่กับการใช้เวลาทำงานหารรายได้ โดยหากมีการใช้เวลาทำงานหารรายได้มาก รายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงข้ามหากบุคคลใช้เวลาทำงานบ้านมาก นั่นหมายถึงเป็นการลดเวลาในการทำงานหารรายได้ลงเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วรายได้ที่ได้รับก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้น รายได้ที่ได้รับจากการใช้เวลาทำงานหารรายได้เป็นตัวแปรที่อธิบายเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เวลาของแต่ละบุคคล โดยหากบุคคลใช้เวลาทำงานหารรายได้แตกต่างกันก็จะมีรายได้ที่แตกต่างกันและอาจส่งผลต่อความยากจนในระดับที่ต่างกัน

สมมติฐานรอง

ตามสมมติฐานนี้ใช้รายได้ที่ได้รับจากการใช้เวลาทำงานหารายได้เป็นตัวแปรอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาของแต่ละบุคคล โดยการที่บุคคลใช้เวลาทำงานหารายได้แตกต่างกันย่อมมีรายได้ที่แตกต่างกันและอาจส่งผลกระทบต่อความยากจนที่ต่างกัน เช่นเดียวกับการใช้เวลาทำงานบ้าน หากบุคคลใช้เวลาทำงานบ้านแตกต่างกันและย่อมส่งผลกระทบต่อความยากจนที่ต่างกันเช่นกัน โดยบุคคลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส ที่ต่างกันมีการใช้เวลาที่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลารั้งนี้ได้กำหนดประเด็นหลักสำหรับการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง จะเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนที่สอง จะนำข้อมูลจากส่วนที่หนึ่งมาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา และส่วนที่สาม จะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความยากจน โดยใช้ข้อมูลของทั้งส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์และพิสัยสมมติฐานการวิจัย สำหรับผลการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ส่วน สามารถสรุปได้ ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งทำการสำรวจจากผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 50 จะเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงวัยกำลังศึกษาและเริ่มต้นของวัยทำงานอายุระหว่าง 15-39 ปี ร้อยละ 47.4 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 59 จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ด้านอาชีพร้อยละ 82.1 ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร และร้อยละ 82.1 จะเป็นคนที่ผ่านการสมรสแล้ว

ประเด็นที่สอง เป็นการวิเคราะห์ด้านความยากจนตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการวิเคราะห์ได้ทำการจำแนกลักษณะของความยากจนตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ สำหรับเพศพบว่า จำนวนคนที่ยากจนส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ซึ่งมีมากกว่าเพศหญิงถึงร้อยละ 10.8 ขณะที่จำนวนคนที่ไม่ยากจนร้อยละ 94.2 จะเป็นเพศหญิงซึ่งมีมากกว่าเพศชายถึงร้อยละ 6.8

ด้านความยากจนกับอายุ ผลการวิเคราะห์พบว่า จำนวนคนยากจนส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 15-39 ปี ร้อยละ 15.9 ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มอายุที่มีจำนวนคนที่ไม่ยากจนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 84.1 ส่วนกลุ่มอายุที่มีจำนวนคนที่ยากจนน้อยที่สุดจะอยู่ในกลุ่มคนที่มีอายุ 60 ปี

ขึ้นไปเพียงร้อยละ 7 และเป็นกลุ่มอายุที่มีจำนวนคนไม่ยากจนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 93 ส่วนสาเหตุที่ทำให้คนอายุน้อยยากจนกว่าคนที่มียากจนกว่านั้นอาจเป็นเพราะในช่วงอายุระหว่าง 15-39 ปี เป็นช่วงของวัยกำลังศึกษาหาความรู้และช่วงเริ่มต้นของวัยทำงานหลังจากจบการศึกษาจึงทำให้มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ ส่วนคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีจำนวนคนยากจนน้อยอาจเป็นเพราะคนกลุ่มนี้ใช้เวลาทำงานมากกว่าครึ่งชีวิตจึงทำให้มีรายได้มากกว่าและมีจำนวนคนยากจนน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

ด้านความยากจนกับการศึกษา ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า คนที่ยากจนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำคือ จะจบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้นซึ่งมากถึงร้อยละ 16.2 ขณะที่คนที่มีการศึกษาสูงมีคนยากจนเพียงร้อยละ 5.8 ส่วนคนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่จะมีการศึกษาสูง คือจบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนร้อยละ 94.2 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน คือ เป็นปัจจัยในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในอันที่จะลดจำนวนคนยากจนและขจัดความยากจน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความยากจนโดยคนที่มีการศึกษาต่ำจะมีโอกาสเป็นคนจนสูงกว่าคนที่มีการศึกษาสูง

ด้านความยากจนกับอาชีพ ผลการวิเคราะห์พบว่า คนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 22.5 ยังเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคการเกษตรขณะที่คนที่ไม่ยากจนร้อยละ 91.2 ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรซึ่งอาจเป็นเพราะราคาพืชผลทางการเกษตรไม่แน่นอนและอยู่ในระดับต่ำทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำ จึงส่งผลต่อความยากจนทำให้คนยากจนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการเกษตร ขณะที่จำนวนคนที่ไม่ยากจนจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับความยากจน

ด้านความยากจนกับสถานภาพการสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มคนที่ยังเป็นโสดเป็นกลุ่มที่มีจำนวนคนยากจนมากกว่าคนที่สมรสแล้วประมาณร้อยละ 10.6 ขณะที่กลุ่มคนที่สมรสแล้วมีจำนวนคนที่ไม่ยากจนมากกว่าคนโสดถึงร้อยละ 10.6 เช่นกัน

ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยได้ทำการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานหารายได้กับการใช้เวลาทำงานบ้านของแต่ละตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการใช้เวลาในแต่ละตัวแปร ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ยการใช้เวลาระหว่างเพศชายกับเพศหญิงแล้วเพศชายจะมีค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงจะมีค่าเฉลี่ยการใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย แต่ก็ยังเป็นในลักษณะมีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นไม่ห่างกันมากนักเหมือนในอดีตหลายปี

ที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้เวลาระหว่างเพศชายและเพศหญิงในปัจจุบันมีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น

ด้านอายุสรุปได้ว่า การใช้เวลาในแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกันทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านแต่มีลักษณะเป็นไปในทางเดียวกันกล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อย (15-39 ปี) จะใช้เวลามากกว่าผู้ที่มีอายุมาก (60 ปีขึ้นไป) ทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน

ด้านการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการใช้เวลาที่แตกต่างกันและลักษณะการใช้เวลาจะเป็นไปในทางตรงข้ามกันทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน โดยผู้ที่มีการศึกษาดำกว่าจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำจะได้รับค่าจ้างน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ดังนั้น เมื่อต้องการรายได้ที่มากพอเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตจึงต้องใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากขึ้น ส่วนคนที่มีการศึกษาสูงจะได้รับค่าจ้างที่มากพออยู่แล้วจึงพอใจในรายได้ที่ได้รับเทียบกับชั่วโมงการทำงานที่ทำอยู่

ด้านอาชีพสรุปได้ว่า อาชีพที่ต่างกันส่งผลให้มีการใช้เวลาที่แตกต่างกันและลักษณะของการใช้เวลามีทิศทางเป็นไปในทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาทำงานหารายได้หรือการใช้เวลาทำงานบ้าน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลามากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพสมรสสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาทำงานหารายได้หรือการใช้เวลาทำงานบ้านก็ตามคนที่สมรสแล้วจะใช้เวลามากกว่าคนที่ยังเป็นโสด ทั้งนี้เป็นเพราะคนที่มีครอบครัวมีภาระเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการทำงานหารายได้และทำงานบ้านเพื่อดูแลสมาชิกในครอบครัวจึงมีความจำเป็นต้องใช้เวลาทำงานให้มากขึ้นกว่าคนที่ยังเป็นโสดทั้งเวลาทำงานหารายได้และเวลาทำงานบ้าน

ประเด็นที่สอง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยในการวิเคราะห์ที่ได้จำแนกเป็นการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านของคนที่ยากจนและไม่ยากจนเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ของแต่ละตัวแปรได้ ดังนี้

ด้านเพศสรุปได้ว่า คนที่ยากจนสำหรับเพศชายจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ยากจน ส่วนเพศหญิงก็มีลักษณะของการใช้เวลาเช่นเดียวกับกับเพศชาย เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการใช้เวลาทั้งหมดระหว่างเพศแล้ว เพศชายจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงจะใช้

เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย ในส่วนของคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน แต่กลับใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน

ด้านอายุสรุปได้ว่า อายุที่ต่างกันส่งผลให้มีการใช้เวลาที่แตกต่างกันด้วย และทุกช่วงอายุจะมีลักษณะการใช้เวลาไปในทิศทางเดียวกันคือ คนที่ยากจนทุกช่วงอายุจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน แต่ขณะเดียวกันจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการใช้เวลาทุกกลุ่มอายุแล้วพบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะใช้เวลาทำงานมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้าน

ด้านระดับการศึกษาสรุปได้ว่า คนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันมีความจำเป็นต้องใช้เวลาที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และทุกระดับการศึกษาคนที่ยากจนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานบ้าน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานหารายได้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วผู้ที่มีการศึกษาดำกว่าจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่า ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่าจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่า

ด้านอาชีพสรุปได้ว่า อาชีพที่ต่างกันส่งผลให้มีการใช้เวลาที่แตกต่างกันด้วยโดยลักษณะของการใช้เวลาทั้งคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรก็ตามมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันคือ คนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ยากจน เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลาทำงานทั้งทำงานหารายได้และทำงานบ้านมากกว่าคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพสรุปได้ว่า สถานภาพของคนก็มีส่วนในการใช้เวลาที่แตกต่างกันด้วย โดยคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ไม่ยากจน ขณะที่คนที่ไม่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ยากจน นอกจากนี้แล้วคนที่สมรสแล้วจะใช้เวลาทำงานมากกว่าคนที่ยังเป็นโสดทั้งการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านทั้งนี้เป็นไปตามภาวะที่เพิ่มมากขึ้น

ส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจน ผลการวิเคราะห์พบว่า การใช้เวลาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนโดยการที่คนใช้เวลาทำงานเพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง จะส่งผลให้เป็นการเพิ่มโอกาสที่จะไม่ยากจน 1.098 เท่า ขณะเดียวกันเมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความยากจนพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความยากจนเช่นกันโดยเพศชายเมื่อเปรียบเทียบกับเพศหญิงแล้วมีโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าเพศหญิง 4.365 เท่า ด้านอายุการที่คนมีอายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้มีโอกาสที่จะไม่ยากจน 1.023 เท่า ด้านการศึกษาผลจากการวิเคราะห์พบว่า คนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษามีโอกาสที่จะไม่ยากจนมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในส่วนของสถานภาพพบว่า คนที่สมรสแล้วส่งผลให้เป็นการลดโอกาสที่จะไม่ยากจนลงเมื่อเทียบกับคนที่ยังเป็นโสด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ มีอายุระหว่าง 15-39 ปี ร้อยละ 82.1 ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร มีรายได้อยู่ในระดับต่ำและมีสถานภาพสมรสมากกว่าคนโสด ในจำนวนประชากรเหล่านี้จะมีคนที่ยากจนอยู่ร้อยละ 11.3 และมีคนที่ไม่ยากจนอยู่ร้อยละ 88.7 โดยจำนวนคนที่ยากจนส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชนบทหรือประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนที่ไม่มีที่ดินน้อยหรือไม่มีที่ดินเลย นอกจากนี้แล้วปัญหาความยากจนยังเกิดจากโครงสร้างทางสังคมหรือกลไกในสังคมที่คนจนส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ สภาพครัวเรือนเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิก 6-7 คนขึ้นไปมีสัดส่วนคนยากจนประมาณร้อยละ 15.6 หรือไม่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุมีอายุ 70 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนคนจนอยู่ร้อยละ 17 ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและด้านโครงสร้าง เช่น โอกาสในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โอกาสในการมีงานทำหรือในการที่จะใช้เวลาทำงานเพิ่มขึ้นหรือมิได้ใช้เวลาในส่วนของการทำงานบ้านก่อให้เกิดรายได้หรืออยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมที่จะทำงานหรือทำงานเพิ่มขึ้นมีส่วนผลักดันส่งผลให้ใช้เวลาในการทำงานเพื่อประกอบกิจการหารายได้โดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าคนที่ไม่ยากจนและส่งผลให้ยังคงประสบกับความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยที่ว่าความยากจนอาจขึ้นอยู่กับการใช้เวลาในการทำงานเพื่อหารายได้โดยหากผู้ใดใช้เวลาในการทำงานหารายได้มาก ก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น การที่คนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งผลต่อการหลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาของแต่ละบุคคล

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์การใช้เวลาพบว่า คนที่ยากจนและไม่ยากจนใช้เวลาในการทำงานหารายได้และใช้เวลาในการทำงานบ้านแตกต่างกัน โดยเพศชายใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง เมื่อวิเคราะห์แยกเพศชายออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเพศชายที่ยากจนและไม่ยากจนผลการวิเคราะห์พบว่า เพศชายที่ยากจนใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าเพศชายที่ไม่ยากจนซึ่งเมื่อพิจารณาในส่วนของผู้หญิงก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มอายุน้อยจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่ากลุ่มคนที่มีอายุมาก จากนั้นทำการวิเคราะห์แยกเป็นการใช้เวลาของคนที่ยากจนและไม่ยากจนในแต่ละกลุ่มอายุ เช่น การใช้เวลาของคนที่ยากจนและไม่ยากจนในกลุ่มอายุ 15-39 ปี พบว่า คนที่ยากจนใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจนและเป็นเช่นนี้ในทุกกลุ่มอายุ

ในส่วนผลการวิเคราะห์ของการศึกษาและการประกอบอาชีพก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับเพศและอายุ กล่าวคือคนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน เมื่อทำการวิเคราะห์แยกแต่ละระดับการศึกษา แต่ละอาชีพออกเป็นคนที่ยากจนและไม่ยากจน ผลการวิเคราะห์พบว่า คนที่ยากจนใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน ในส่วนของ

สถานภาพการสมรสผลการวิเคราะห์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ที่สามารถสรุปได้ว่า คนที่ยากจนจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่ยากจนขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งงานหรือในการหางานทำหรือสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการทำงานเพิ่มขึ้น เช่น คนที่ยากจนจะอยู่ในเขตชนบทหรือมีอาชีพในภาคการเกษตรซึ่งบางครั้งต้องอาศัยฤดูกาลหรือมีภาระลักษณะครอบครัวพืงพิงทำให้ไม่สามารถใช้เวลาทำงานเพิ่มขึ้นได้หรือไม่สามารถทำให้การใช้เวลาทำงานบ้านให้เป็นรายได้ได้ ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการใช้เวลาทำงานหารายได้ดังกล่าว

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาในแต่ละตัวแปรยังพบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศส่งผลต่อการใช้เวลาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีทิศทางไปในทางตรงข้ามกัน กล่าวคือเพศชายจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะเพศชายมีบทบาทและภาระหน้าที่หลักในการทำงานเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครัวเรือนมากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชายเนื่องจากเพศหญิงมีภาระในการดูแลสมาชิกภายในครัวเรือนมากกว่าเพศชายจึงจัดสรรเวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานบ้าน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา พนานิรามัย (2549) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการใช้เวลาของคนไทยโดยผลการศึกษาพบว่า จำนวนชั่วโมงการทำงานในอาชีพผู้หญิงจะน้อยกว่าผู้ชายประมาณ 18 นาทีต่อวัน สำหรับคนอายุ 30-44 ปี 1 ชั่วโมง 14 นาทีต่อวัน สำหรับคนอายุ 45-64 ปี โดยเฉลี่ยแล้วผู้ชายจะใช้เวลาทำงานหารายได้ประมาณ 8.7 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมากกว่าผู้หญิงที่ใช้ประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน การที่ผู้หญิงใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าผู้ชายสืบเนื่องจากมีภาระในครอบครัวมากจึงจัดสรรเวลาทำงานในอาชีพน้อยลง แต่กลับใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานบ้านเพื่อดูแลครอบครัว เช่น ลูกยังเล็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ 3.3 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมากกว่าผู้ชายเท่าตัวที่ใช้เวลาช่วยทำงานบ้านเพียงวันละ 1.6 ชั่วโมงเท่านั้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Nadeem Liah (2544) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างการใช้เวลาของผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ในประเทศเปรู ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชายจะจัดสรรเวลาสำหรับทำงานนอกบ้านมากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะจัดสรรเวลาสำหรับทำงานบ้านมากกว่าผู้ชาย และผู้หญิงมักจะดูแลคนป่วย ขณะที่ผู้ชายจะดูแลในเรื่องค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามบทบาท ภาระหน้าที่ของแต่ละฝ่ายซึ่งถูกแบ่งโดยปริยายทางสังคม

ด้านอายุพบว่า คนที่มีอายุต่างกันมีความสัมพันธ์กับความยากจนและการใช้เวลาที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะของการใช้เวลาทำงานหารายได้กับอายุเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกัน กล่าวคือเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นการใช้เวลาทำงานหารายได้กลับมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะวิถีการทำงานในช่วงเริ่มต้นของวัยทำงานไปจนถึงวัยกลางคนทุกคนจะใช้เวลาทำงานมากขึ้นเพื่อหารายได้ให้ได้มากที่สุด แต่พอเข้าสู่ช่วงปลายของวัยทำงานคนก็จะเริ่มลดชั่วโมงของการทำงานลง ส่วนหนึ่ง

เป็นเพราะมีอายุมากขึ้นอีกส่วนเป็นเพราะต้องการพักผ่อนมีเวลาดูแลตนเองใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวมากขึ้น จึงส่งผลให้การใช้เวลาทำงานหารายได้มีลักษณะตรงกันข้ามกับอายุ ส่วนการใช้เวลาทำงานบ้านมีทิศทางไปในทางเดียวกันกับอายุ กล่าวคือเมื่ออายุมากขึ้นคนก็ลดเวลาทำงานหารายได้ลงทำให้มีเวลาทำงานบ้าน ตลอดจนพักผ่อนดูแลตนเอง ทำงานบ้านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา พนานิรามัย (2549) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการใช้เวลาของคนไทยโดยผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของการใช้เวลาเกิดจากความแตกต่างตามอายุเป็นสำคัญ โดยผู้ที่มีอายุ 11-25 ปี ลักษณะการใช้เวลาทำงานในอาชีพจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากนั้นจะมีลักษณะคงที่จนกระทั่งอายุประมาณ 55 ปี จึงค่อยๆ ลดลงจนกระทั่งอายุประมาณ 70 ปี จึงลดลงอย่างรวดเร็วอีกครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อทำงานมาระยะหนึ่งก็มีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตและเป็นไปตามความต้องการทางร่างกายเมื่ออายุมากขึ้นก็ต้องการเวลาร่างเพื่อดูแลตนเองและทำงานบ้านมากขึ้น จึงทำให้ต้องลดเวลาทำงานลงทำให้ผู้สูงอายุมีเวลาร่างเพิ่มมากขึ้นจากวัยกลางคน และผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมัทนา พนานิรามัย (2545) ที่ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงผลการศึกษาพบว่า อัตราการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ (การทำงานในตลาด) จะเพิ่มขึ้นตามอายุจากวัยหนุ่มสาวถึงวัยกลางคนและจะลดลงเมื่อเป็นผู้สูงอายุแล้ว ทั้งนี้เป็นไปตามวงจรของชีวิตการทำงานในแต่ละช่วงอายุซึ่งจะแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละบุคคล

ด้านการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับความยากจนและการใช้เวลาที่แตกต่างกัน คนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับคนที่ไม่ยากจน โดยคนที่ยากจนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำ ขณะที่คนที่ไม่ยากจนส่วนใหญ่จะมีการศึกษาสูงโดยเฉลี่ยและคนที่มีการศึกษาต่ำจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาสูง ขณะที่คนที่มีการศึกษาสูงจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาต่ำได้รับค่าจ้างน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ทั่วไปของการจ่ายค่าจ้าง คือการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาจ่ายค่าจ้าง ดังนั้นเพื่อให้ได้รายได้มากขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้เวลาทำงานหารายได้ให้มาก ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงได้รับค่าจ้างในอัตราที่สูงกว่าจึงมีความต้องการใช้เวลาในการทำงานหารายได้ไม่มากก็สามารถมีรายได้เพียงพอกับการดำเนินชีวิต จึงทำให้มีการใช้เวลาที่น้อยกว่าคนที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า แต่ในส่วนของการใช้เวลาทำงานบ้านกลับพบว่าตรงข้ามกับการใช้เวลาทำงานหารายได้ คือ ยิ่งมีการศึกษาสูงจะยิ่งมีการใช้เวลาทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยก็มีเวลาพักผ่อนทำงานบ้านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงแรงงาน (2546) ที่ศึกษาค่าจ้าง รายได้และชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างเอกชนพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาต่างระดับกันมีความต้องการในการใช้เวลาทำงานหารายได้และการใช้เวลาทำงานบ้านต่างกัน โดยคนที่มีการศึกษาต่ำจะมีความต้องการใช้เวลาทำงาน

มากกว่าคนที่มีการศึกษาสูง ทั้งนี้เป็นเพราะต้องการรายได้ที่มากพอสำหรับใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต และผลงานวิจัยของคาแพลน (KaPlan) (2518) พบว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อการใช้เวลาของบุคคล เพราะการศึกษาเป็นตัวกำหนดสิ่งต่างๆ เช่น อาชีพ รายได้ และวิถีทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษาในระดับที่ต่างกันเป็นปัจจัยให้มีการใช้เวลาทำงานในแต่ละอาชีพที่ต่างกันและรายได้ที่แตกต่างกัน โดยคนที่มีการศึกษาต่ำจะได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าคนที่มีการศึกษาสูง แต่ความต้องการปัจจัยต่างๆ สำหรับดำเนินชีวิตมีไม่แตกต่างจากคนที่มีการศึกษาสูงเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอจึงมีความต้องการในการใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาสูง

ด้านอาชีพพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรเป็นคนยากจนส่วนใหญ่ของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรพบว่า มีจำนวนคนยากจนในสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการใช้เวลาระหว่างอาชีพ คนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าคนที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนและไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ นอกจากนี้แล้วผลผลิตบางครั้งยังขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศด้วย มาตรฐานสินค้าไม่คงที่เพราะขาดเทคโนโลยีการผลิต จากหลายปัจจัยส่งผลให้คนที่ทำอาชีพการเกษตรมีรายได้ต่ำ ดังนั้น เพื่อให้ได้รายได้ที่มากพอในการดำเนินชีวิตจึงจำเป็นต้องใช้เวลาทำงานให้มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของคาแพลน (KaPlan) (2518) พบว่า อาชีพที่ต่างกันทำให้แต่ละคนมีแบบแผนการใช้เวลาแตกต่างกัน เพราะแต่ละอาชีพมีลักษณะของการทำงานแตกต่างกัน เช่น นักกฎหมาย ครูหรือแพทย์ ทำงานในลักษณะที่ต่างกันได้สัมผัสกับลักษณะของบุคคลที่ต่างกันทำให้มีความต้องการใช้เวลาที่แตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรแล้วการใช้เวลาทำงานไม่มีวันหยุด ไม่มีวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ทุกวัน คือวันทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรแล้วจะแตกต่างกันมากเพราะทำงานตามเวลาและเลิกตามเวลาและมีเวลาหยุดที่แน่นอนด้วยความแตกต่างระหว่างอาชีพนี้จึงส่งผลให้มีการใช้เวลาที่ต่างกันและส่งผลให้ได้รับรายได้ที่แตกต่างกันด้วยและสอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงแรงงาน (2546) ที่พบว่า ลูกจ้างที่ประกอบอาชีพต่างกันมีจำนวนชั่วโมงการทำงานโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน เช่น พนักงานบริการและพนักงานขายในร้านมีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 54 ชั่วโมง ขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพฝีมือด้านเกษตรและประมงมีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 42.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้แต่ละอาชีพแตกต่างกัน ผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยจึงมีความต้องการใช้เวลาทำงานมากกว่าเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้น อาชีพก็มีส่วนสำคัญต่อการใช้เวลาเพราะผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรมีความต้องการใช้เวลาทำงานมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร

ด้านสถานภาพสมรสพบว่า จำนวนคนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 20 จะอยู่ในกลุ่มผู้ที่ยังเป็นโสด แต่ในส่วนของผู้สมรสแล้วมีจำนวนคนที่ยากจนอยู่เพียงร้อยละ 9.4 เท่านั้น ด้านการใช้เวลา คนที่ยากจนจะใช้เวลาทำงานหารายได้น้อยกว่าคนที่ไม่ยากจนแต่จะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบการใช้เวลาระหว่างคนโสดกับคนที่สมรสแล้วพบว่า คนที่สมรสแล้วจะใช้เวลาทั้งเวลาทำงานหารายได้และเวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่เป็นโสด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่สมรสแล้วมีภาระทางครอบครัวเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบด้านครอบครัวมากกว่าคนโสดโดยเฉพาะเมื่อมีผู้สูงอายุหรือมีบุตรยิ่งต้องใช้เวลาทำงานหารายได้และเวลาทำงานบ้านมากขึ้นตามภาระความรับผิดชอบจึงส่งผลต่อความจำเป็นให้มีการใช้เวลามากกว่าคนโสด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sutthilux Sa-Ngarmangkang (2524) ที่ศึกษาการจัดสรรเวลาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วพบว่า ค่าจ้างและจำนวนบุตรเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สมรสแล้วใช้เวลาทำงานหารายได้มากขึ้นซึ่งก็เป็นเพราะต้องการรายได้ให้มากขึ้นเพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวและมีผลไปในทางเดียวกันในส่วนของจำนวนบุตรและการใช้เวลาทำงานบ้าน คือคนที่สมรสแล้วจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าคนที่ยังเป็นโสด นั่นคือคนที่สมรสแล้วมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัวเพิ่มมากขึ้นมากกว่าคนที่ยังเป็นโสด นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของลี และพาร์กาวา (2546) ศึกษาการจัดสรรเวลาในการทำงานบ้าน เวลาทำงานในตลาด และเวลาในการพักผ่อนของหญิงและชายที่แต่งงานแล้วพบว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะใช้เวลาทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น 71.6 นาทีต่อวัน เพื่อทำงานบ้านและดูแลสมาชิกในครอบครัว และใช้เวลาทำงานในตลาดลดลง 52.6 นาทีต่อวัน ซึ่งสรุปได้ว่า เหตุผลที่คนสมรสแล้วใช้เวลาทำงานมากกว่าคนโสดเพราะต้องการรายได้ที่มากขึ้นตามภาระที่เพิ่มมากขึ้นและต้องใช้เวลาในการดูแลสมาชิกในครอบครัวมากขึ้นเช่นกันจึงส่งผลให้โดยเฉลี่ยแล้วคนที่สมรสแล้วใช้เวลาทำงานมากกว่าคนโสด

จากการอภิปรายผลที่ผ่านมาสรุปได้ว่า คนที่ยากจนส่วนใหญ่ร้อยละ 87.4 จะอยู่ในเขตชนบทหรือประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนที่ไม่มีที่ดินน้อยหรือไม่มีที่ดินเลย ความยากจนมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาโดยคนที่ยากจนไม่ว่าจะพิจารณาจากตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรสก็ตามจะใช้เวลาในการทำงานเพื่อหารายได้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับการใช้เวลาทำงานหารายได้ของคนที่ไม่ยากจน เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่ไม่เอื้อต่อการใช้เวลาในการทำงานหารายได้สำหรับคนที่ยากจนมากนัก เช่น คนที่ยากจนส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชนบท ประกอบอาชีพในภาคการเกษตร มีระดับการศึกษาต่ำ สภาพครัวเรือนเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่หรือหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งงานหรือทำงานเพิ่มขึ้นหรือไม่ได้ใช้เวลาในการทำงานบ้านให้สามารถแปรเปลี่ยนเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ จึงส่งผลให้คนที่ยากจนใช้เวลาในการทำงานหารายได้โดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าคนที่ไม่ยากจน ซึ่งเป็นการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยที่ว่าคนที่ใช้เวลาทำงานหารายได้มากจะมีรายได้มาก

เมื่อมีรายได้มากจะส่งผลให้หลุดพ้นจากความยากจน เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้เวลาทำงาน แต่ละตัวแปรพบว่า เพศชายจะใช้เวลาทำงานหารายได้มากกว่าเพศหญิงเช่นเดียวกับผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-39 ปี หรือผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรหรือผู้ที่สมรสแล้วจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้มากกว่าใช้เวลาทำงานบ้าน ในทางตรงกันข้ามเพศหญิงก็ดี ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปก็ดี หรือคนที่มีการศึกษาสูงคือจบระดับอุดมศึกษาก็ดี ผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรก็ดี กลุ่มคนเหล่านี้จะใช้เวลาในการทำงานบ้านมากกว่าการใช้เวลาทำงานหารายได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะภาระหน้าที่หรือมีอายุมาก หรือมีรายได้เพียงพอแล้วก็เป็นได้ จากการวิเคราะห์ในทุกตัวแปรแล้ว สรุปได้ว่า ความยากจนมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลา กล่าวคือคนที่ยากจนจะใช้เวลาในการทำงานหารายได้น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับใช้เวลาของคนที่ไม่ยากจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาคั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า ความแตกต่างของการใช้เวลาของแต่ละบุคคลเกิดจากความแตกต่างตามอายุเป็นสำคัญ โดยคนที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-39 ปี ใช้เวลาทำงานมากกว่าคนที่มีความอายุ 60 ปีขึ้นไป เฉลี่ยวันละประมาณ 1 ชั่วโมง 26 นาที แต่กลับเป็นช่วงอายุที่มีจำนวนคนยากจนมากที่สุดถึงร้อยละ 15.9 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาความเลื่อมล้ำของรายได้หรือการกระจายรายได้ที่หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงการคลังจะต้องวางแผนและกำหนดมาตรการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. จากผลการศึกษาพบว่า เพศหญิง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และคนที่สมรสแล้วจะใช้เวลาในการทำงานบ้านมากซึ่งเป็นการใช้เวลาที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้น เพื่อให้การใช้เวลาทำงานที่บ้านก่อให้เกิดรายได้ หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลเช่นสำนักงานพัฒนาชุมชนระดับพื้นที่และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีการรับงานมาทำที่บ้าน เช่น อาจรวมเป็นกลุ่ม หรือตั้งเป็นสหกรณ์รับงานมาทำที่บ้าน หรือผลิตสินค้าในชุมชน (Otop) เพื่อเป็นการใช้เวลาทำงานที่บ้านก่อให้เกิดรายได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาคั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาของแต่ละบุคคลซึ่งผลการศึกษายังจำกัดอยู่เฉพาะตัวรายบุคคลเป็นหน่วยวิเคราะห์ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลาโดยใช้ครัวเรือนเป็นหน่วยวิเคราะห์ เพื่อให้ผลงานวิจัยครอบคลุมทั้งมิติรายบุคคลและมิติของหน่วยครัวเรือนด้วยจะเห็นได้ความแตกต่างระหว่างการใช้เวลาของบุคคลและภาคครัวเรือน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ทศนคติหรือพฤติกรรมการใช้เวลาของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์หรือบันทึกเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการเป็นปัจจุบันมากขึ้นและได้ทราบถึงทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้เวลาได้ชัดเจนและให้การศึกษาที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงาน. (2546). รายงานผลการศึกษาวិเคราะห์ค่าจ้าง รายได้ และชั่วโมงการทำงาน. กรุงเทพฯ: มพิธการพิมพ์.
- ขจรศักดิ์ หาญณรงค์. (2519). แนวทางการบริหารเวลาสำหรับนักบริหาร. เอกสารการวิจัยลำดับที่ 497. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- คณิต เขียววิชัย. (2546). ศึกษาปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของประชาชนในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา พรพิไลพรรณ. (2544). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ 1 *Human Resource Economics 1*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิระพล ฉายัษฐิต. (2521). แล้วคุณจะทำอย่างไรที่ไม่มีเวลา. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- จุฑา มนต์ไพบูลย์. เศรษฐศาสตร์แรงงาน. (2537). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2528). การบริหารเวลา. วารสารประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ.
- ชุตินา พงศ์วรินทร์. ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อการบริหารเวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ติน ปรัทญพฤทธิ. (2538). การใช้เวลาของผู้บริหารในราชการพลเรือนไทย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. (2542). เศรษฐศาสตร์การพัฒนาเบื้องต้น *Introduction to Development Economics*. กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- อุจิต ชมดวง. (2546). การศึกษาการใช้เวลากับครอบครัวของบิดามารดาและบุตรธิดาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤนุช สุนทรศิริ. (2544). วิเคราะห์การใช้เวลาเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคพิเศษ (กศ.บป.) สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิพัฒน์ เมฆจร. (2504). การศึกษาการใช้เวลาของนักศึกษาที่เป็นนักกีฬา มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2533). นักบริหารกับสิ่งที่ทำให้สูญเสียเวลา. วารสารข้าราชการ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (80)
- ประเวศ วะสี. (2543). นโยบายเพื่อคนจน ในชีวิตชุมชน ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 กรุงเทพฯ.

- เพชรรัตน์ อนันนทวรรณ.(2531). ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร.กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพลินทิพย์ โกเมศโสภานและชัชพงศ์ ตังมณี.(2535). ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการใช้เวลาและรูปแบบการใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 57 กรุงเทพฯ.
- ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์. (2542). ชุมชนแออัด : องค์ความรู้กับความเป็นจริง สกว. กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2544). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำ Targeting Map สำหรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มัทนา พนานิรามัย. (2545). แบบแผนการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มัทนา พนานิรามัยและสมบุญ ยมนา.(2549) แบบแผนการใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง,การศึกษามูลค่าของเวลาที่ใช้เพื่อการผลิตภายในครัวเรือน.วารสารวิจัยทรัพยากรมนุษย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (30-31)
- มัทนา พนานิรามัย. (2549). การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการใช้เวลาของคนไทย. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มายาวี สมบุญ.(2535).การศึกษาการใช้เวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมธี ปิลันธานนท์.(2528). เทคนิคการบริหารเวลา. วารสารมิตรครู. กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ ณะพรพันธ์.(2516). กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.
- รัชณี สาโรจน์. (2527). การใช้เวลาว่างและนันทนาการของวัยรุ่น เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2547).หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วันเพ็ญ สุรพฤกษ์. (2549). รายงานวิจัยยุทธศาสตร์ของรัฐกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วมในภาคเหนือ *Government Strategies and Participatory Poverty Alleviation in Northern Thailand.*
- วิทยา เชียงกุล. (2547). การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาความยากจน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2546). "การกระจายรายได้ ความยากจน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข"
"Income Distribution and Poverty : Problems and Policy Implications". กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์.(2539). *บริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ทีดีอาร์ไอ) *สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย นโยบาย ความยากจนของรัฐ อดีตและปัจจุบันทีดีอาร์ไอกับการแก้ไขปัญหาคความยากจนในประเทศไทย* สืบค้น ธันวาคม 2551 จาก www.tdri.or.th/poverty/report1.htm
- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (2549). *การแก้ไขปัญหาคความยากจน. จุลสารเศรษฐศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สุเทพ พันประสิทธิ์. (2545) . *ดัชนีคุณภาพชีวิตและค่าวัดความยากจนในประเทศไทย Human Development Indexes and Poverty Indicators in Thailand*. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร
- สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ. (2549). *รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหาคความยากจนตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคความยากจน*
- เสนห์ จามริกและคณะ.(2543). *คลังสมองคนจน หนังสือชุดความรู้เล่มที่ 5 สถาบันพัฒนาการเมือง.* กรุงเทพฯ.
- เสาวพร เมืองแก้ว. (2537). *เอกสารประกอบวิชาการจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). *โครงการสำรวจภาวะการทำงาน*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2550, จาก http://service.nso.go.th/nso/g_knowledge/def/def_list.html
- อนันต์ บุญสนอง. (2544). *การบริหารเวลาของผู้บริหาร. รัฐสภาสาร ปีที่ 49 ฉบับที่ 10*. กรุงเทพฯ.
- อัจฉรา ชีวาพัฒนานวงศ์. *ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการใช้เวลาในการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแจรงร้อน*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Adler, Irving. *Time in Your Life*. New York : Murray Printing Company, 2498.
- Blyton Paul. (2532). *Time Work and Organization*, Billing & Sons Limited, Woicester : Great Britain.
- Kaplan, Max Edisure. *Theory and Policy*. New York : John Wiley & Sonb, Inc.,(2518)
- Lee, Yoon G,; & Bhargava, Vibha. (2546). *Time Allocation Patterns among Married Individuals: Housework, market Work, and Leisure*. Utah State Universit

Lustig, Nora and Arianna Legovini (2543) "Economic crises and social protection for the poor : the Latin American experience," in *Evaluation and Poverty Reduction : Proceedings from a world Bank Conference*, eds by Asvaldo Feinstein and Robert picciotto, Washington D.C. World Bank. Petprasert, N. et al. eds. 1998 *The Thia Poor in the Economic Cricsis*, Chulalongkorn University.

Liahi Nadeem.(2544). *Gender and the Allocation of Adult Time : Evidence from the Peru*

Sutthilux Sa-Ngarmangkang. (2524) *Allocation of Time of Married Woman: A Case Study of Bangkok University teachers*, Master of Thesis. Faculty of Economics, Thammasat University.

Tailor, C. *Leisure Time Education*. New York : Harper and Brothers, (2508)



ภาคผนวก



ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน จำแนกตามระดับรายได้

ระดับรายได้ของผู้จดทะเบียนฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 500 บาท	1,379,177	17.1
500-1,000 บาท	1,523,927	19.0
1,001-2,000 บาท	1,572,222	19.6
2,001-4,000 บาท	2,076,448	25.8
4,001 บาทขึ้นไป	1,488,953	18.5
รวม	8,040,727	100.0

ที่มา : ข้อมูลการจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน ของกระทรวงมหาดไทย
ข้อมูล ประมวลผล ณ วันที่ 18 เมษายน 2547

ตาราง 2 เส้นความยากจน จำนวนและสัดส่วนคนจน ปี 2539 - 2547

ปี พ.ศ.	เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)	จำนวนคนจน (ล้านคน)	สัดส่วนคนจน (%)
2539	953	9.8	17.0
2541	1,130	11.0	18.8
2543	1,135	12.8	21.3
2545	1,190	9.5	15.5
2547	1,243	7.5	12.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 3 จำนวนและความหนาแน่นของคนจน จำแนกตามภาค พ.ศ. 2539-2547

ภาค	จำนวนคนจน (ล้านคน)					สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)				
	2539	2541	2543	2545	2547	2539	2541	2543	2545	2547
กรุงเทพมหานคร	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	1.6	1.7	1.6	2.2	1.4
กลาง	1.5	1.6	1.4	1.1	0.8	11.2	11.9	10.5	8.0	5.3
เหนือ	1.8	1.9	2.6	2.1	2.1	16.8	17.0	23.5	18.7	17.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5.1	5.9	7.2	5.0	3.8	25.7	29.0	35.0	23.7	18.0
ใต้	1.3	1.6	1.4	1.1	0.8	17.2	20.1	17.1	13.8	9.2
รวมทั้งประเทศ	9.8	11.0	12.8	9.5	7.5	17.0	18.8	21.3	15.5	12.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 4 จำนวนและสัดส่วนคนจน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ปี 2539 - 2547

ปี พ.ศ.	จำนวนคนจน(ล้านคน)			สัดส่วนคนจน(ร้อยละ)		
	เขตเมือง	เขตชนบท	รวม	เขตเมือง	เขตชนบท	รวม
2539	1.3	8.5	9.8	7.3	21.3	17.0
2541	1.3	9.7	11.0	7.5	23.7	18.8
2543	1.6	11.2	12.8	8.7	27.0	21.3
2545	1.3	8.2	9.5	6.7	19.7	15.5
2547	1.0	6.6	7.5	4.7	15.4	12.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 5 สัดส่วนครัวเรือนยากจนตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547

ระดับการศึกษา	2539	2541	2543	2545	2547
ไม่ได้เรียนหนังสือ	28.8	29.6	32.7	28.9	25.0
อนุบาล	-	-	-	-	18.2
ประถมศึกษาตอนต้น	17.3	20.2	23.2	16.8	12.9
ประถมศึกษาตอนปลาย	12.6	16.0	18.2	14.0	11.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	6.3	6.1	7.9	4.6	4.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6.8	3.3	4.6	4.7	3.2
มหาวิทยาลัย	2.6	1.2	7.3	1.3	0.6
อาชีวศึกษาและวิชาชีพครู	1.1	1.4	1.0	2.5	2.1
การศึกษาอื่นๆ	-	-	3.5	-	-

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 6 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามขนาดครัวเรือน ปี 2539-2547

	ขนาดครัวเรือน						
	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	5 คน	6 คน	7 คนขึ้นไป
2539	9.6	9.4	13.0	17.0	20.2	23.7	18.8
2541	8.7	10.6	13.7	18.2	22.8	24.6	23.3
2543	10.6	1.5	16.7	2.6	4.3	27.5	26.3
2545	9.2	9.0	2.9	16.3	18.1	19.9	18.7
2547	7.5	8.2	9.4	13.1	13.3	15.6	14.3

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 7 จำนวนและสัดส่วนคนจน ตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ปี 2539-2547

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน	จำนวนคนจน (ล้านคน)					สัดส่วนคนจน (%)				
	2539	2541	2543	2545	2547	2539	2541	2543	2545	2547
ผู้ถือครองทำการเกษตร										
- เป็นเจ้าของที่ดิน	4.4	4.7	5.3	3.4	2.4	30.1	31.9	39.9	27.3	20.2
- เช่าที่ดิน	0.7	0.9	1.2	0.8	0.7	31.0	30.4	42.9	28.4	24.1
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ ไม่ใช่การเกษตร	0.5	0.8	0.8	0.5	0.5	5.7	8.3	7.6	4.9	4.2
(Entrepreneurs, trade and industry)										
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหาร	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	2.6	2.4	2.9	1.4	0.9
(Professional technical & managerial)										
คนงานเกษตร (Farm workers)	1.2	1.5	2.0	1.6	1.2	38.2	43.2	45.8	38.5	28.3
คนงานทั่วไป (General workers)	0.4	0.2	0.3	0.2	0.2	23.7	27.9	26.2	23.6	19.7
เสมียน พนักงาน พนักงาน ขายและให้บริการ Clerical, sale & service workers)	0.2	0.3	0.4	0.3	0.3	3.0	3.4	5.0	4.0	3.9
ผู้ปฏิบัติงานกระบวนการ ผลิต (Production & Construction Workers)	1.1	1.2	0.8	0.9	0.7	12.1	13.7	10.4	11.0	8.1
ผู้ไม่ปฏิบัติงานเชิง เศรษฐกิจ (Economically inactive households)	1.0	1.3	1.9	1.6	1.5	16.9	21.3	25.4	20.6	18.1
รวมทั้งประเทศ	9.8	11.0	12.8	9.5	7.5	17.0	18.8	21.3	15.5	12.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 8 สัดส่วนของครัวเรือนยากจนจำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน ปี 2539-2547

ปี	อายุของหัวหน้าครัวเรือน						70 ปี ขึ้นไป
	< =19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	
2539	17.9	10.6	16.3	14.0	13.0	18.4	20.3
2541	23.0	9.8	16.9	15.8	14.8	19.3	22.6
2543	20.7	9.1	20.4	17.8	17.9	20.6	24.7
2545	15.7	9.3	13.9	12.3	12.9	16.5	20.0
2547	16.8	5.4	10.5	10.1	9.1	12.7	17.0

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2549

ตาราง 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน
เพื่อหา รายได้เฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามเพศ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)		f	Sig
		จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้		
เพศ					
ชาย	ยากจน	2,833	11 ชั่วโมง	332.186	***.000
	ไม่ยากจน	14,278	12 ชั่วโมง		
หญิง	ยากจน	961	10 ชั่วโมง 54 นาที		
	ไม่ยากจน	15605	12 ชั่วโมง		
รวม					
เพศ					
	เพศชาย	17,111	11 ชั่วโมง 57 นาที		
	เพศหญิง	16,566	11 ชั่วโมง 50 นาที		
ความ	คนที่ยากจน	3,794	10 ชั่วโมง 59 นาที		
ยากจน	คนไม่ยากจน	29,883	12 ชั่วโมง		

ตาราง 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน
บ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามเพศ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทิต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig	
เพศ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานบ้าน		
ชาย	ยากจน	2,833	1 ชั่วโมง 6 นาที	155.552	***.000
	ไม่ยากจน	14,278	54 นาที		
หญิง	ยากจน	961	1 ชั่วโมง 24 นาที		
	ไม่ยากจน	15605	54 นาที		
รวม					
เพศ	เพศชาย	17,111	54 นาที		
	เพศหญิง	16,566	56 นาที		
ความยากจน	คนที่ยากจน	3,794	1 ชั่วโมง 12 นาที		
	คนไม่ยากจน	29,883	53 นาที		

ตาราง 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน เพื่อหารายได้เฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอายุ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทิต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig	
กลุ่มอายุ	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้			
15-39 ปี	ยากจน	2,534	11 ชั่วโมง 16 นาที	332.186	***.000
	ไม่ยากจน	13,416	12 ชั่วโมง 4 นาที		
40-59 ปี	ยากจน	1,037	10 ชั่วโมง 46 นาที		
	ไม่ยากจน	13,518	12 ชั่วโมง 2 นาที		
60 ปีขึ้นไป	ยากจน	223	8 ชั่วโมง 51 นาที		
	ไม่ยากจน	2,949	11 ชั่วโมง 38 นาที		
รวม					
อายุ	15-39	15,950	11 ชั่วโมง 40 นาที		
	40-59	14,555	11 ชั่วโมง 24 นาที		
	60 ปีขึ้นไป	3,172	10 ชั่วโมง 14 นาที		
ความยากจน	ยากจน	3,794	10 ชั่วโมง 17 นาที		
	ไม่ยากจน	29,883	11 ชั่วโมง 54 นาที		

ตาราง 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน
บ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอายุ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
กลุ่มอายุ	จำนวน	ใช้เวลาทำงานบ้าน		
15-39	ยากจน	2,534	1 ชั่วโมง 7 นาที	155.552 ***.000
	ไม่ยากจน	13,416	55 นาที	
40-59	ยากจน	1,037	1 ชั่วโมง 20 นาที	
	ไม่ยากจน	13,518	52 นาที	
60 ปีขึ้นไป	ยากจน	223	1 ชั่วโมง 37 นาที	
	ไม่ยากจน	2,949	47 นาที	
รวม อายุ	15-39	15,950	57 นาที	
	40-59	14,555	54 นาที	
	60 ปีขึ้นไป	3,172	51 นาที	
ความ ยากจน	ยากจน	3,794	1 ชั่วโมง 12 นาที	
	ไม่ยากจน	29,883	53 นาที	

ตาราง 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน เพื่อหารายได้เฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig	
ระดับการศึกษา	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหา รายได้			
ประถมศึกษา	ยากจน	2,142	10 ชั่วโมง 56 นาที	297.273	***.000
	ไม่ยากจน	17,155	12 ชั่วโมง 12 นาที		
มัธยมศึกษา	ยากจน	1,222	11 ชั่วโมง 15 นาที		
	ไม่ยากจน	6,768	12 ชั่วโมง 8 นาที		
อุดมศึกษา	ยากจน	303	10 ชั่วโมง 53 นาที		
	ไม่ยากจน	4,823	11 ชั่วโมง 11 นาที		
รวม ระดับ การศึกษา	ประถมศึกษา	19,297	12 ชั่วโมง 3 นาที		
	มัธยมศึกษา	7,990	12 ชั่วโมง		
	อุดมศึกษา	5,126	11 ชั่วโมง 10 นาที		
ความยากจน	ยากจน	3,667	11 ชั่วโมง		
	ไม่ยากจน	28,746	12 ชั่วโมง		

ตาราง 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามระดับการศึกษา

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทีต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
ระดับการศึกษา	จำนวน	ใช้เวลาทำงานบ้าน		
ประถมศึกษา	ยากจน	2,142	1 ชั่วโมง 14 นาที	134.461 ***.000
	ไม่ยากจน	17,155	49 นาที	
มัธยมศึกษา	ยากจน	1,222	1 ชั่วโมง 9 นาที	
	ไม่ยากจน	6,768	58 นาที	
อุดมศึกษา	ยากจน	303	1 ชั่วโมง	
	ไม่ยากจน	4,823	1 ชั่วโมง	
รวม ระดับ การศึกษา	ประถมศึกษา	19,297	51 นาที	
	มัธยมศึกษา	7,990	1 ชั่วโมง	
	อุดมศึกษา	5,126	1 ชั่วโมง 3 นาที	
ความยากจน	ยากจน	3,667	1 ชั่วโมง 12 นาที	
	ไม่ยากจน	28,746	53 นาที	

ตาราง 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน
เพื่อหารายได้เฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอาชีพ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
อาชีพ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้	
ในภาคเกษตร	ยากจน	1,359	11 ชั่วโมง 36 นาที	332.208
	ไม่ยากจน	4,668	12 ชั่วโมง 19 นาที	
นอกภาคเกษตร	ยากจน	2,435	10 ชั่วโมง 39 นาที	
	ไม่ยากจน	25,210	11 ชั่วโมง 57 นาที	
รวม				
อาชีพ	ในภาคเกษตร	6,027	12 ชั่วโมง 9 นาที	
	นอกภาคเกษตร	27,645	11 ชั่วโมง 50 นาที	
ความยากจน	คนที่ยากจน	3,794	10 ชั่วโมง 59 นาที	
	คนไม่ยากจน	29,878	12 ชั่วโมง	

ตาราง 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามอาชีพ

(หน่วย : ชั่วโมง/นาทิต่อวัน)

ตัวแปร		N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
อาชีพ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานบ้าน		
ในภาคเกษตร	ยากจน	1,359	1 ชั่วโมง	155.608	***.000
	ไม่ยากจน	4,668	54 นาที		
นอกภาคเกษตร	ยากจน	2,435	1 ชั่วโมง 18 นาที		
	ไม่ยากจน	25,210	53 นาที		
รวม					
	เพศ				
	ในภาคเกษตร	6,027	56 นาที		
	นอกภาคเกษตร	27,645	55 นาที		
ความยากจน	คนที่ยากจน	3,794	1 ชั่วโมง 12 นาที		
	คนไม่ยากจน	29,878	58 นาที		

ตาราง 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน เพื่อหารายได้เฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามสถานภาพการสมรส

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
สถานภาพ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานหารายได้	
โสด	ยากจน	1,203	11 ชั่วโมง	332.186 ***.000
	ไม่ยากจน	4,824	11 ชั่วโมง 35 นาที	
สมรส	ยากจน	2,591	10 ชั่วโมง 58 นาที	
	ไม่ยากจน	25,059	12 ชั่วโมง	
รวม				
เพศ	โสด	27,650	11 ชั่วโมง 29 นาที	
	สมรส	27,650	11 ชั่วโมง 59 นาที	
ความยากจน	คนที่ยากจน	3,794	10 ชั่วโมง 59 นาที	
	คนไม่ยากจน	29,883	12 ชั่วโมง	

ตาราง 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนกับการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการใช้เวลาทำงาน บ้านเฉลี่ยของคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจน จำแนกตามสถานภาพการสมรส

(หน่วย : ชั่วโมง/นาที่ต่อวัน)

ตัวแปร	N	Mean (ค่าเฉลี่ย)	f	Sig
สถานภาพ	ความยากจน	จำนวน	ใช้เวลาทำงานบ้าน	
โสด	ยากจน	1,203	1 ชั่วโมง	155.552 ***.000
	ไม่ยากจน	4,824	1 ชั่วโมง	
สมรส	ยากจน	2,591	1 ชั่วโมง 15 นาที	
	ไม่ยากจน	25,059	51 นาที	
รวม				
เพศ	โสด	27,650	1 ชั่วโมง	
	สมรส	27,650	1 ชั่วโมง 3 นาที	
ความยากจน	คนที่ยากจน	3,794	1 ชั่วโมง 12 นาที	
	คนไม่ยากจน	29,883	53 ชั่วโมง	

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์



ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล นายศักดิ์นรินทร์ พิมพนตร
วันเดือนปีเกิด 2 กันยายน 2510
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 131/1042 ถนนพระราม 2 แขวงสามเมีนบุรี เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สถานที่ทำงาน กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาตอนปลาย
จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2538 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2552 ปริญญาโท เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขา เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ